

19

43

NYOMDÁSZ
ÉVKÖNYV
ÉS UTIKALAUZ

ÁRA: 3-20 PENGŐ

Hohlbaum Ferenc

Budapest, VI., Dessewffy-utca 37. Telefonszám 120-961
Távirati cím – Telegrammadresse: Perfecta Budapest

K E P V I S E L E T E I M :

ROCKSTROH-WERKE A. G.,
Heidenau, nyomdagépek

E. T. GLEITSMANN, *Dresden,*
nyomdafestékek

G. W. BERGNER, *Berlin,*
„Druckbestäuber“ nyomtatvány-
szárítókészülék

JOHNE-WERK, *Bautzen,*
gyorsvágógépek

HERFURTH & HEYDEN, *Leipzig,*
drótfűzőgépek

A. GUTBERLET & CO., *Leipzig,*
cérfűző-, összehordó- és hajlító-
gépek

NEIPA-WERK, *Wurzen,*
dobozgyári gépek

WILHELM KERREN, *Düsseldorf,*
papírgyorsűrítőgépek és össze-
hordóasztalok

MICHAEL HÜRAUF, *Düsseldorf,*
distributeur- és szálvétakészítő-
gépek

Gyártmányaim : Számozógépek, perforálógépek,
könyvkötőprészek, papírtemezollók, könyvhátgömbölyítő-
gépek, riccelógépek, anilin-, szalag- és hengerpapír-
nyomógépek

**Speciális fűző-, számozó- és perforálógép-
javítóüzem • Nagy raktár könyvkötészeti,
dobozgyári és egyéb papíripari gépekből**

Láng L.

Gépgyár R.-T.

Budapest, XIII., Váci-út 152

Telefón: 290-835

Alapítási év: 1868

Gyártmányai a nyomdaipar részére:

Autoláng
nyomtatóautomaták

Velox
gyorssajtók

Frontoláng
gyorssajtók

Magyarországi vezérképviseelő:

Lánczi László *okl. gépészmérnök, Budapest*

V. ker., Vilmos császár-út 69 — Telefonszám 122-367

ELSŐ MAGYAR BETŰÖNTŐDE RT

BUDAPEST VI, DESSEWFFY UTCA 32

TELEFÓN 122—370, 120—322

Divatos címrások

Rézvonalak

Könyvkötészeti anyagok

Nyomdai és könyvkötészeti gépek

Galvanotechnikai anyagok

és berendezések

KÉPVISELETEK:

PLANETA Druckmaschinenwerk AG., Radebeul 2

KARL KRAUSE Maschinenfabrik, Leipzig

YOMAG Maschinenfabrik AG., Plauen (Vogtl.)

PRAKMA Maschinenfabrik G. m. b. H., Berlin

OESERWERK, Ernst Oeser & Söhne K. G., Berlin

LANGBEIN-PFANHAUSER-WERKE G. m. b. H., Wien-Leipzig

LORILLEUX NYOMDAFESTÉKEK **VIDÉKI** ELADÁSAI

ifj. Havasi Lajos

IV. b. sz. bsz. tan.

III. évfolyam

NYOMDÁSZ *Évkönyv*

ÉS ÚTIKALAUZ • 1943

NEGYVENKETTEDIK ÉVFOLYAM

SZERKESZTETTE HALÁSZ ALFRÉD

KIADJA A MAGYARORSZÁGI

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁSOK

EGYESÜLETE BUDAPESTEN

Kiadó : Halász Alfréd.
Világosság Rt. Budapest. Felelős vezető : Dukai Károly.

Nyomdavárosok jegyzéke

munkásközvetítőkörizetek szerint csoportosítva

Budapest: Hatásköre kiterjed Budapest és környékére, és pedig: Budafok, Cinkota, Csepel, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Pestújhely, Rákospalota, Sashalom, Újpest.

Békéscsaba: Békés, Békésgyula, Csorvás, Gyoma, Mezőberény, Mezőkovácsháza, Oroszáza.

Debrecen: Berettyóújfalu, Büdösköztér, Dévaványa, Fehérgyarmat, Hajdúbószörmény, Hajdúdorog, Hajdúhadháza, Hajdúnánás, Hajdúszoboszló, Jászapáti, Jászberény, Karcag, Kisújszállás, Kisvárd, Kunhegyes, Kunszentmárton, Mátészalka, Mezőtúr, Miskolc, Nagykálló, Nyírbalkány, Nyírbátor, Nyírmada, Polgár, Püspökladány, Sarkad, Szarvas, Szolnok, Tiszafüred, Tiszalök, Törökszentmiklós, Túrkeve, Újfehértó.

Eger: Aszód, Gödöllő, Gyöngyös, Hatvan, Heves.

Érsekújvár: Galánta, Ipoly-ság, Léva, Pádkány, Vágsellye.

Esztergom: Balassagyarmat, Dorog, Szécsény, Szt.-endre, Vác.

Győr: Csorna, Kapuvár, Magyaróvár, Moson, Pápa, Tata.

Hódmezővásárhely.

Kaposvár: Bonyhád, Csurgó, Dombóvár, Gyöngy, Igal, Marcali, Nagyatád, Siófok, Tab, Tolna.

Kassa: Losonc, Rimaszombat, Rozsnyó.

Kecskemét: Abony, Csongrád, Cegléd, Dunavecse, Kalocsa, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kunszentmiklós, Monor, Nagykőrös, Ráckeve.

Kolozsvár: Beszterce, Dés, Zilah.

Komárom: Dunaszerdahely, Somorja.

Makó.

Máramarossziget.

Marosvásárhely: Csíkszereda, Kézdivásárhely, Szászrégen, Székelyudvarhely.

Miskolc: Abaújszántó, Edelény, Mezőcsát, Mezőkövesd, Ózd, Pásztó, Salgótarján, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Szerencs, Tokaj.

Munkács: Beregszász.

Nagykanizsa: Balatonfüred, Keszthely, Sümeg, Tapolca, Zalaegerszeg.

Nagyvárad.

Nyíregyháza.

Pécs: Bácsalmás, Baja, Barcs, Jánoshalma, Mohács, Sásd, Siklós, Szekszárd, Szigetvár.

Sopron.

Szabadka.

Szatmárnémeti: Nagybánya, Szamosújvár.

Szeged: Kiskundorozsma, Mindszent, Tótkomlós.

Székesfehérvár: Bicske, Devecser, Dunaföldvár, Enying, Ercsi, Kibér, Mór, Paks, Sárbogárd, Veszprém.

Szentes.

Szombathely: Celldömölk, Jánosháza, Kőrmend, Kőszeg, Sárvár, Szentgotthárd.

Újvidék: Ada, Keresztúr, Magyarakanizsa, Obecse, Szenttamás, Títel, Topolya, Zenta.

Ungvár: Huszt, Nagyszőlős.

Zombor.

1943 JANUÁR	FEBRUÁR	MÁRCIUS	APRILIS	MÁJUS	JÚNIUS
1 P Újév	1 H Ignác pk.	1 H Albin	1 Cs Hugó	1 Sz Munkásünn.	1 K Pamfil vt.
2 Sz Makár	2 K Gyertyasz.	2 K Simplic	2 P Ferenc	2 V Fehér vas. sz. f. letal.	2 Sz Eraszmus vt.
3 V Jézus szt. n.	3 Sz Balázs pk.	3 Sz Kunigunda	3 Sz Rikárd pk.	3 H H. József	3 Cs Áldozócsüt.
4 H Titusz pk.	4 Cs András pk.	4 Cs Kázmér	4 V Lactare	4 K Monika	4 P K. Ferenc
5 K Telesz. pk.	5 P Agota	5 P Oszéb	5 H Vince	5 Sz V. Pius pápa	5 Sz Bonifác pk.
6 Sz Vízkereszt	6 Sz Dorottya	6 Sz Perpetua	6 K Cöllesztin	6 Cs János	6 V Exaudi
7 Cs Lucán vt.	7 V Romuald	7 V Farsang vas.	7 Sz H. József	7 P Gizella	7 H Róbert hv.
8 P Szórény	8 H M. Sz. János	8 H Franciska	8 Cs Dénes	8 Sz Mihály fõa.	8 K Medárd pk.
9 Sz Julián vt.	9 K Alex, Ciril	9 K Hamvász sz.	9 P Konrád	9 V Misericord.	9 Sz Prim, Félix
10 V Sz. Család	10 K Szkolasztika	10 Sz Szilárd	10 H Antonin	10 H Antonin	10 Cs Marg. kir.-né
11 H Higin vt.	11 Cs Lurdi Mária	11 Cs Gergely p.	11 V Fekete vas.	11 K H. Ferenc	11 P Barnabás
12 K Ernõ ap.	12 P 7 szerv. al.	12 P Szabin	12 H Gyula	12 Sz Sz. József	12 Sz F. János
13 Sz Veron. sz.	13 Sz R. Katalin	13 Sz	13 K Hermeneg.	13 Cs B. Róbert	13 V Pünkösdv.
14 Cs Hilár	14 V Bálint	14 V Invocabz.	14 Sz Jusztin	14 P Bonifác	14 H Pünkösdh.
15 P Rem. Szt. P.	15 H K. Kolos	15 H Nemcz. ünn.	15 Cs Anasztázia	15 Sz S. János	15 K Jolán
16 Sz Marc. p. vt.	16 K Julianna vt.	16 K Geréb	16 P Fajdalm. sz.	16 V Jubilate	16 Sz R. Ferenc
17 V Antal ap.	17 Sz Donát	17 Sz Patrik	17 Sz Anicét	17 H Paskál hv.	17 Cs Rainer
18 H Piroška	18 Cs Simon pk.	18 Cs Sándor	18 V Virágvas.	18 K Venanc	18 P Efrém
19 K B. Margit	19 P Konrád	19 P József	19 H Emma	19 Sz Cöllesztin	19 Sz Gyárfás
20 Sz Fáb. és S.	20 Sz Aladár	20 Sz B. Csák Mór	20 K Tivadar	20 Cs Bernerdin	20 V Szentthár.
21 Cs Agnes sz. vt.	21 V Hetvened v.	21 V Reminisc.	21 Sz P. Konrád	21 P B. András	21 H G. Alajos
22 P Vince vt.	22 H Péter szfogl.	22 H K. Katalin	22 Cs Nagycsüt.	22 Sz Júlia sz.	22 K Paulin
23 Sz Raimund	23 K D. Péter	23 K Viktorián	23 P Nagypéntek	23 V Cantate	23 Sz Ediltrup
24 V Timót pk.	24 Sz Mátyás	24 Sz Gábor	24 Sz Nagyszomb.	24 H Ker. segits.	24 Cs Unrnpia
25 H Pál megt.	25 Cs Géza	25 Cs Gy.-o. B.-A.	25 V Húsvétvas.	25 K VII. Gergely	25 P Vilmos
26 K Polik. pk.	26 P K. Sz. Margit	26 P Emánuel	26 H Húsvéthétf.	26 Sz N. Fülöp	26 Sz János, Pál
27 Sz Ar. szt. Ján.	27 Sz Gábor p.	27 Sz D. János	27 K K. Péter	27 Cs Béda	27 V László kir.
28 Cs N. sz. Péter	28 V Hadvanad v.	28 V Oculi	28 Sz Ker. Pál	28 P Agoston	28 H Irenée
29 P Szal. sz. Fer.	29 H Augusztó	29 H Augusztó	29 Cs Péter	29 Sz Magda	29 K Péter és Pál
30 Sz Mart. sz.	30 K Kerény	30 K Guidó	30 P S. Katalin	30 V Rogate	30 Sz Pál emlék.
31 V B. Sz. János				31 H Kegy. B.-A.	

JÚLIUS	AUGUSZTUS	SZEPTEMBER	OKTÓBER	NOVEMBER	DECEMBER
1 Cs Jézus vére	1 V Vas. Péter	1 Sz Egyed	1 P Remig 6-12	1 H Mindensz.	1 Sz Elegy
2 P Jézus Szíve	2 H L. Alfonz	2 Cs István kir.	2 Sz Orangyalvas.	2 K Halottak n.	2 Cs Bibiana
3 Sz M. sz. pápa	3 K István er.	3 P Manszvet	3 V Liz. Teréz	3 Sz Hubert pk.	3 P Xav. Ferenc
4 V Ulrik	4 Sz Domonkos	4 Sz Vít. Róza	4 H A. sz. Ferenc	4 Cs bor. Károly	4 Sz Borbála
5 H Izalás	5 Cs Havas B.-A.	5 V Juszt., L.	5 K Placid	5 P Imre herceg	5 V Szabbasz
6 K Cirill. Met.	6 Sz Urszinevált.	6 H Ida	6 Sz Brúnó 4P-7	6 Sz Lenárd	6 H Miklós pk.
7 Sz Erzsébet kir.	7 Sz Kajetan	7 K Kassai vt.	7 Cs Rózsafüzet	7 V Engelbert	7 K Ambrus
8 Cs Veronika	8 V Cirjék	8 Sz Kis B.-A.	8 P Nagy. B.-A.	8 H Gottfried	8 Sz Szépl. fog.
9 P Amália	9 H János	9 Cs Kláv. Péter	9 Sz Dénes	9 K Tivadar	9 Cs Four. Péter
10 V I. Pius pápa	10 K Lőrinc	10 P T. Miklós	10 H Bor. Ferenc	10 Sz Av. András	10 P Melkiades
11 H G. János	11 Sz Zsuzsanna	11 Sz Prot. Jácint	11 K Placidia	11 Cs Márton pk.	11 Sz Damáz
12 K Anaklét	12 Cs Klára	12 V Mária n.	12 K Miksa	12 P Márton p.	12 V Otília
13 K Bonavent.	13 P Ipolyi. Kassz.	13 H Notburga	13 Sz Ede. 4P-29	13 Sz K. Szaniszló	13 H Luca sz.
14 Cs Henrik	14 Sz Oszéb	14 K St. f. elmut.	14 Cs Kalliszt.	14 V Jozafát	14 K Nikáz
15 P Kárm. B.-A.	15 V Nagy B.-A.	15 Sz Fajd. Szűz	15 P Teréz 6-12	15 H N. Albert	15 Sz Valér
16 Sz Elek	16 H Joakim	16 Cs Kornél	16 Sz Gai 6-12	16 K Üdön	16 Cs Etelka
17 Sz Kamill	17 K Jácint	17 P Sz. Fer. seb.	17 V Al. Margit	17 Cs Gergely	17 P Lázár
18 H P. Sz. Vince	18 Sz Ilona	18 Sz Kup. József	18 H Lukács ev.	18 Cs Péter és Pál	18 Sz Gracián
19 K Jeromos	19 P Lajos	19 V Január	19 K A. Péter	19 P Erzsébet	19 V Pelágia
20 Sz Praxedes	20 Cs Szt. István	20 H Euszták	20 Sz Vendel 4P-2	20 Sz Val. Félix	20 H Timót
21 Cs Mária M.	21 Sz S. Franciska	21 K Máté	21 Cs Orsolya	21 V Sz. M. bem.	21 K Tamás
22 P Apollinár	22 V Timót	22 Sz Mária vt.	22 K Kordula	22 H Cecilia	22 Cs Zénó
23 Sz B. Kinga	23 H Ben. Fülöp	23 Cs Tekla	23 Sz Ignác 6-12	23 K Kelemen	23 Cs Viktória
24 V Jakab ap.	24 K Bertalan	24 P Fog. Mária	24 V Rafael fõa.	24 Cs Katalin	24 P Adám. Éva
25 H Anna assz.	25 Sz Lajos	25 Sz Gellért	25 H Mór	25 Cs B. Sz. János	25 Sz Nagykár.
26 K Pantaloon	26 Cs Zefirin	26 V Ciprián	26 K Dömötör	26 P B. Sz. Mária	26 V István vt.
27 Sz Ince	27 P K. József	27 H Kozma, D.	27 Sz Szabina 4P-2	27 Sz Érm. János	27 H János eps.
28 Cs Márta	28 Sz Agoston	28 K Vencel	28 Cs Sim. és Jud.	28 V Adv. 1. vas.	28 K Aprósz.
29 P Judit	29 H K. Ján. fejr.	29 Sz Mihály fõa.	29 P Rócsiz	29 H Szaturnin	29 Cs Tamás
30 Sz Loy Ignác	30 V Lim. Rózz	30 Cs Jeromos	30 Sz Rád. Alföld	30 K András ap.	30 Sz Dávid
31 Sz	31 K Rajmund		31 V Krisztus kir.		31 P Szilveszter

A munkásközvetítés

A nyomdaiparban a munkásközvetítést a Nyomdaipari Paritásos Munkásközvetítő Bizottság irányítása és felügyelete mellett a Paritásos Munkásközvetítő Hivatal végzi, amelynek a munkaadók és a munkavállalók által alkalmazott egy-egy tisztviselője van.

A Bizottság élén egy munkaadó- és egy munkáselnök áll, akik tisztségüket havonta fölváltva gyakorolják; a Bizottságnak 10 tagja van, akiknek felét a munkaadók delegálják, felét pedig a nyomdai munkásság nyomdankénti titkos szavazás útján választja.

A munkásközvetítők címei:

Budapest: Giszti Pál, VIII, Nagyfuvaros utca 18.

Békéscsaba: Dencsi Sándor, IV, Csokonai utca 15.

Debrecen: Doró József, Varga utca 12.

Eger: Simon Ferenc, Bethlen utca 23.

Ersekújvár: Zenkó József, Vadász-nyomda.

Esztergom: Ellinger Imre, Körössy László utca 2.

Győr: Haba László, Káptalan-domb 32.

Hódmezővásárhely: Posgay János, Kistópart utca 56.

Kaposvár: Galina János, Kölcsey utca 5.

Kassa: Vojtovics Dezső, Kovács utca 71.

Kecskemét: Takács István, Árok utca 26.

Kolozsvár: Krisán Ferenc, Unió utca 23.

Komárom: Liszák Gyula, Rövid utca 1.

Makó: Ujvári József, Madarász utca 18.

Máramarossziget: Krizsán György, Hunyadi utca 65.

Marosvásárhely: Geröffy Jenő, Honvéd utca 5

Miskolc: Simkó Gyula, Bedegh-völgy 16.

Munkács: Fencsák Sándor, Perényi utca 29.

Nagykanizsa: Farkas Ferenc, Magyar utca 71.

Nagyvárad: Berinde Gusztáv, Szentpéteri utca 6.

Nyíregyháza: Murczkó Károly, Búza utca 13.

Pécs: Lewisch Imre, Kiskirály utca 8.

Sopron: Tremmel Mihály, Balfi utca 16.

Szabadka: Kokics Lajos, Katalin utca 33.

Szatmárnémeti: Fekete Lajos, Árpád utca 43.

Szeged: Sákovits Ernő, Báró Jósika utca 21.

Székesfehérvár: Mayer Lajos, Kossuth Lajos utca 2.

Szentes: Oltyán Lajos, Balogh I. utca 23.

Szombathely: Németh István, Faludy Ferenc utca 17.

Újvidék: Györfly Ferenc, Fehérvári utca 21.

Ungvár: Cserepes Dezső, Magas utca 4.

Zombor: Molnár Mihály, Ács utca 22.

A munkából kilépőnek azonnal jelentkeznie kell az illetékes munkásközvetítőnél, mert másutt munkára előjegyzésbe nem vehető. Ha munkát hosszabb ideig nem kap és más munkásközvetítőközvetbe költözik előjegyzés végett, azonnali jelentkezése esetén a már eltöltött munkanélkülisége beszámíttatik. Minden munkanélkülinek hetenként egyszer, de szükség esetén naponta jelentkeznie kell a munkásközvetítőnél. Aki ezt igazolatlanul elmulasztja, nemcsak sorszámát veszíti el, de tagsági joga is megszűnik.

Előszó

A Nyomdász Évkönyv és Útikalauz negyvenkettődik évfolyama lép ezúttal a nyomdai munkásság nyilvánossága elé. 1899-ben, negyvennégy esztendővel ezelőtt jelent meg először az akkori szakegyesületi választmány határozata alapján az Évkönyv. Azóta nagyot fordult a világ kereke, sok minden változott...

Megszűnt maga a Szakegyesület 1919-ben, beolvadván az Anyaegyesületbe, viszont a munkásközvetítés, amelyet fennállásáig az előbbi látott el, átment az azóta létesült Nyomdaipari Paritásos Munkásközvetítő igazgatásába. A Szakegyesület megszűnése óta tagjai a munkásnők és segéd munkások Egyesületünknek, addig csak szakegyesületi tagok voltak. A Szakegyesület segélyezési feladatait, főként az utassegélyezést, valamint a kulturális tevékenységet — közte a könyvtár fenntartását és az Évkönyv kiadását, szak- és nyelvtanfolyamok, előadások rendezését — azóta az Anyaegyesület végzi, amely az ugyancsak megszűnt Szakkör működési körét is átvette.

A Nyomdász Évkönyv és Útikalauz egyik főfeladata — mint címe is kidomborítja — a valcoló szaktársak irányítása volt. Részletesen közölte a különböző útirányokat, megjelölve, milyen a távolság az egyes városok között, mennyi idő alatt kell megtenni az utat, hol vannak kifizető állomások és pontos térképet adott az egész ország valcoló-úthálózatáról.

Egyik legszebb intézményünk volt a „valc“, amely a nemzetközi nyomdász kölcsönösségi szerződések alapján napi segélyt nyújtva, biztosította a szerény megélhetést a valcolónak s így lehetővé tette a nyomdászfiatalságnak, hogy beutazhassa Európát,

szakmai tudást és tapasztalatokat gyűjtve, valamint megismerve idegen országok népét, szokásait, kultúráját. De az 1914—1918-i világháború utáni valutáris és útleveľviszonyok, a beutazási korlátozások mindig szűkebb területre szorították a valcolás lehetőségét, úgyhogy az 1933-ban Neuchatelben megtartott nemzetközi nyomdászkongresszus felfüggesztette a valcolást.

Azóta hiányzik az Évkönyv tartalmából az „Úti-kalauz“, csak a címben maradv meg. Bizonyára elkövetkezik majd ismét az az idő, amikor a nyomdászifjúság újból vándorbotot foghat kezébe s elmehet „világot látni“.

És kimaradtak az Évkönyvből a kimutatások is, amelyek a velünk kölcsönösségben élő nyomdász-egyesületek országainak bennünket érdeklő szakmai viszonyairól tájékoztatták szaktársainkat. A jelenleg dúló világháború ideiglenesen megszakította nyomdászkapcsolatainkat s így adatok hiányában nem közölhetjük megszokott táblázatainkat sem.

Az évek során mindig igyekeztünk az Évkönyvet tartalmilag és tipográfiailag fejleszteni, bizonyos tradíciók megóvásával. A napi életben szükséges szakmai és egyéb kérdések figyelembevételével igyekeztünk mellékletekkel is színesebbé tenni az Évkönyvet. Sajnos, ez a törekvés a jelenlegi körülmények között kevésbé érvényesülhet, ami azonban nem jelentheti azt, hogy valamely kedvező lehetőséget szem elöl tévesszünk.

Mint minden háború, a jelenlegi is békébe torkollik s hisszük, hogy olyan békébe, amely biztosítja Magyarország fejlődését, gazdasági föllendülését s akkor a nyomdaipar — amely szeizmográfszerűen rezonál az általános viszonyokra — és a nyomdai munkásság szakmai és kulturális érdekei az Évkönyvben is ismét hathatósabban fognak érvényesülni.

A szerkesztő.

Az év története

Nehéz békés munkáról, mindennapi eseményekről regisztráló krónikát írni vérzivataros időkben, amikor minden égtáj irányában világrengető események történnek s néha órák alatt több történik, mint máskor évtizedeken keresztül...

Őt világréész aktív részvételével, szárazon, vizen, víz alatt s a levegőben dúl a történelem legnagyobb arányú háborúja. S a messzi harctereken ott küzdenek a mi véreink is, magyar katonák és soraikban szakértársaink százai, magyar nyomdászok.

Ezt a háborút az igazságtalan, az észszerűtlen, az erőszak szülte „békeszerződések” indították el, amelyeket a meggondolatlan gyűlölet diktált. Márpedig az erőszak és a gyűlölet sohasem alkothat maradandót! Az elnyomott nemzeteknek s ezek sorában Magyarországnak igazságot kell kapnia. Enélkül nem lehet nyugalom és békés fejlődés. Hisszük, hogy a mai világégés meghozza végső eredményében az emberiség nyugalomát s a sokat szenvedett magyar nép nyugodt életlehetőségeit.

Sorsdöntő időket élünk, melyek a nemzet minden rétegének teljes erőfeszítését igénylik. A magyar munkásság fegyelmezetten, öntudatosan teljesíti kötelességét úgy a jelenben, mint teljesíteni fogja az elkövetkező időkben is, amikor szintén erős egységekre, testvéri összefogásra lesz szükség az ország érdekében.

* * *

Anyaegyesületünk az elmúlt évben jubiláris dátumhoz érkezett el: 80 esztendeje áll fenn s a súlyos viszo-

nyok ellenére erősebben, viharállóbban, mint valaha. A körülmények és sok száz szaktársunk kötelességszerű távolléte folytán ünnepségeket nem rendezhettünk ez alkalomból, de lelkünk mélyén ünnepeltünk, ünnepeltük a magyar nyomdai munkásság öntudatos szolidaritását, áldozatkész kollégialitását, mely a 80 év előtt alapított kisegyletet hatalmas intézménnyé fejlesztette. Egyesületünk oly szilárd támaszt jelent, amelyre minden hűséges, és kötelességtudó tagja bízton számíthat a szükség óráiban.

Jubiláris esztendeje volt a Jótékonyági Körnek is: 60 esztendeje áll fenn. Mennyi könnyet törölt le ezen idő alatt árvák ezrei arcáról, akiket évről évre felruház a tél küszöbén; százezreket fizet ki évente rendkívüli segélyekre a hosszú munkanélküliség folytán nyomorba jutott munkástársainknak és több száz családot segít ez rendszeresen, akiknek kenyérkeresője jelenleg a haza iránti kötelességét teljesíti. És mindezt a dolgozó nyomdai munkásság áldozatkészsége teszi lehetővé, amely a maga szűkös kenyéréből is letör egy darabot s azt a nálánál rosszabb helyzetben levő társainak juttatja.

Nevezetes évfordulója volt a nyomdai munkásság mozgalmának 1942 április 27-én is. Ekkor volt 40 esztendeje, hogy az 1902. évi – a pesti Vigadóban megtartott – anyaegyesületi közgyűlés a Typographiát hivatalos lappá avatta, kötelezővé téve, hogy a lap minden szervezett nyomdai munkás kezébe hetenként eljusson. Nagyjelentőségű határozat volt ez, amely lényegesen elősegítette a nyomdászszolidaritás kifejlődését, a szakmai nevelést erőteljesen előmozdította s lehetővé tette, hogy a nyomdai munkásság

az iparban előforduló s őt érdeklő kérdésekről pontosan és kellő időben kapjon tájékoztatást.

Fennállásának tizedik évfordulóját érte el a Kéziszedők Köre 1942-ben. Legfiatalabb testvérközületünk az első decenniumra megelégedetten tekinthet vissza, működése fölfelé ívelő s méltón csatlakozik a többi spártakéhoz, amelyek valamennyijének az a legszébb hivatása, hogy a nyomdászerényeket istápolják és fejlesszék.

* * *

A visszacsatolt területek nyomdászcsoportjaival – néhány jelentéktelen kis hely kivételével – mindenütt fölvevük az érintkezést, miután csatlakoztak Egyesületünkhöz. Ahol erre szükség volt, részben az Anyaegyesület, részben pedig a Jótékonyasági Kör részéről megindult és folyik a segélyezés. Ahol az elhelyezkedés helyben kilátástalannak mutatkozott, ott lehetővé tétetett más városokba, főként pedig a fővárosba való áttelepedés és munkába való elkövetítés.

A likvidáció ügyében a háborús viszonyok folytán lehetetlen volt az érintkezés felvétele az elmúlt esztendőben is. Mindamellet a kölcsönösségi szerződések szellemében történik az átvett tagok segélyezése minden esetben.

* * *

Az elszakított országrészek részbeni visszacsatolásával Egyesületünk taglétszámában előállott fluktuáció az év folyamán nyugvópontra jutott. 1941 december végén a rokkantak nélkül 7544 volt a tagok száma, akik közül 5140 szakmunkás, 1925 munkásnő és 479 segédmunkás. A rokkantak száma 1941 végén 728 volt.

A dolgozók száma 1941 november végén 5539

volt, míg 1942 novemberében 5493. A dolgozók száma 1941-ben heti átlagban 5216 volt, 1942-ben 5716.

A munkanélküliek száma 1941 november 28-án 924, akik közül 627 szakmunkás, 223 munkásnő és 74 segédmunkás, 1942 november 28-án a munkanélküliek száma országos viszonylatban 395, ebből 167 szakmunkás, 177 munkásnő és 51 segédmunkás. A munkanélküliek átlagos heti létszáma 1941-ben 1266, 1942-ben pedig 752 volt. (Minden összehasonlításnál az előző év decemberével kezdődő 12 hónap adatait vesszük alapul, mivel „Az év története” november végén zárul.)

A bevonultak száma 1941 november végén 310, míg 1942 november végén 835 (789 szakmunkás, 46 segédmunkás).

A dolgozók száma tehát 1942 november végén 46-tal kevesebb ugyan mint az előző esztendő ugyanazon időpontjában, de heti átlagban kerekén ötszázal többen dolgoztak 1942-ben, 1941-gyel szemben. A munkanélküliek száma 1942 november végén 529-cel alacsonyabb az előző esztendő novembervégi állapotával szemben, míg heti átlagban a csökkenés 1942-ben 514 főnyi. A munkanélküliek számának apadása kapcsolatos ugyan a bevonultak számának növekedésével, kétségtelen azonban, hogy a nyomdaipar konjunktúrája is javult, amit a dolgozók heti átlagos számának növekedése bizonyít. S bár ez a kettős igénybevétel megnehezítette a Paritásos Munkásközvetítő tevékenységét, a munkásigénylés nagyobb zökkenők nélkül kielégítést nyert, amiben nagy része volt a munkásvezetőség céltudatos intézkedéseinek is.

Azálllandóan fokozódó drágaság már 1941-ben arra készítette a munkásságot, hogy a kormánytól kérje az

1940 októberi és 1941 április 19-i rendeletben megállapított összesen 15 %-os drágasági pótléknak megfelelő fölemelését. A kormány méltányolta a munkásság helyzetét s 9080/1941. M. E. számú rendeletével 1941 december 1-től kezdődően a drágasági pótléket amindenkori keresetre fizetendő 30 %-ban állapította meg. Sajnos, ez a rendezés sem bizonyult tartósnak, a drágulási folyamat nem állt meg s így a munkásság arra kényszerült, hogy a kötött körülmények között ismét a kormányzat segítségét kérje. Bár a kérelmet a kormányzat ezideig nem találta teljesíthetőnek, bizonyon hisszük, hogy a kötelességét hiven és fegyelmezetten teljesítő magyar munkásság helyzetének javítására fog módot találni.

A megélhetési viszonyok súlyosbodása folytán a szociális biztosítás területén is rendezés válszükségessé. Az 5960/1941. M. E. sz. rendelet értelmében a baleseti járadékosok járandósága ugyancsak 1941 december 1-től visszamenőleg szintén 15 %-kal emelkedett. E rendeletre hivatkozva az OTI elnökségében helyetfoglaló munkavállalók javaslatára az elnökség fölterjesztést intézett a belügyminiszter úrhoz, kérve az öregségi és rokkantsági járadékoknak, valamint a táppénzeknek fenti értelemben való rendezését. 1942 január 21-én kelt a 262.000/1942. B. M. számú rendelet, mely az öregségi és rokkantsági járadékokat 1941 december 1-től visszamenőleg ugyanolyan keretben és mértékben emelte, mint a baleseti járadékosokét. A betegségbiztosítási szolgáltatások pótlékolása még nem történt meg.

Orvoslást nyert az a sérelmes eddigi állapot is, amelynek értelmében a rokkantsági járadékos a rok-

kantságot okozó betegségében sem orvost, sem gyógyszert nem kaphatott. Ez a korlátozás megszűnt s a rokkantsági járadékos bármely betegsége alapján orvost és gyógyszert kap az OTI-tól. E rendezés kapcsán viszont az öregségi és rokkantsági járadékosok az eddigi 1 % helyett 2 % betegségi járulékot tartoznak fizetni, illetve járadékukból minden esedékességkor ennyit vonnak le.

Kiterjesztően rendezte a belügyminiszteri rendelet a katonai szolgálatot teljesítő OTI-biztosítottak családtagjainak igényjogosultságát is (orvos, gyógyszer, kórház), és pedig a bevonulás előtti biztosítási idő arányában állapítva meg az igényjogosultság határát.

A 20.100/1942. Ip. M. sz. rendelet a fizetési szabadságra vonatkozó rendelkezéseket módosította a katonai szolgálatot teljesítő munkavállalók érdekében, kimondva, hogy

„Az 1937: XXI. tc.-ben megszabott szolgálati idő folytonosságát nem érinti, ha a munkának katonai szolgálat teljesítése miatt bekövetkezett megszakítása évente három hónapnál több, de a hat hónapot nem haladja meg.”

Kimondja továbbá a rendelet, hogy

„Ha a fizetési szabadságra jogot adó szolgálati év eltelte után, de még a fizetési szabadság megadása előtt a szolgálati viszony megszűnik, a munkaadó köteles a szabadság tartamára járó illetményeket az alkalmazottnak kifizetni. Ezt a rendelkezést a munkavállaló katonai szolgálatra való bevonulása esetében is alkalmazni kell, még ha ezzel szolgálati viszonya nem is szűnik meg. Az előző bekezdésben foglalt rendelkezéseket nem lehet alkalmazni abban az esetben, ha a szolgálati viszonyt a munkaadó rögtön hatályú felmondásra jogosító okból bontja fel.”

* * *

Az 1942 július 7-én kiadott 4300/1942. M. E. sz. rendelet kimondja, hogy olyan könyv, naptár vagy füzet

előállításához, amelynek kötetenként, darabonként, illetőleg füzetenként megállapított kiskereskedelmi ára három pengőnél nem több, rotációs vagy íves nyomópapírost csak a m. kir. miniszterelnök engedélyével szabad felhasználni.

A 4800 1942. M. E. sz. rendelet a politikai napilapok által kiadható naptárak, illetőleg évkönyvek megjelenítését és azok árát szabályozza.

Az árszabálynak a fizetési szabadságidőről szóló rendelkezése az 1937:XXI. tc., illetve annak végrehajtása tárgyában kiadott 3000/1938. lp. M. sz. rendelet 27. §-ának harmadik bekezdése értelmében – a Szakszervezet javaslatára – az 1942. április 22-én kötött megállapodás során annyiban módosult, hogy ötévi alkalmaztatás után az alkalmazottat az eddig érvényben volt 7 nap helyett 8 nap szabadság illeti meg.

1942. május 15-én a főnöki oldal kívánságára ült össze a tárgyalóbizottság, a tanoncskák módosítására vonatkozó javaslatot tárgyalva. A munkáltatók az utánpótlás elégtelenségére való hivatkozással a tanonclétszám emelését kívánták. Mindkét fél érdekeinek mérlegelése alapján megállapodás jött létre, amely a munkáltatói kívánságokat részben honorálta.

A súlyos megélhetési viszonyok folytán a Szakszervezet ismételten arra hívta fel a munkáltatókat, hogy keressenek módot munkásaik elsőrendű közszükségleti cikkei beszerzésének megkönnyítésére. Ennek eredményeként a Főnökegyesület szeptember havában felhívást intézett tagjaihoz, arra kérve őket, hogy legyenek munkásaiknak segítségére szabadon vásárolható élelmicikkek és tüzelőanyag beszerzésénél, vagy nyújtsanak azoknak beszerzési előlegeket.

Bár a felhívás nem volt hatástalan, mégsem mutatkozott kellő megértés a szükségességhez képest, még azoknál a munkáltatóknál sem mindenütt, akik üzemének anyagi helyzete ezt lehetővé tenné.

* * *

Egy nyomasztó adósságot törlesztett az Egyesület vezetősége, amikor 1942 január 12-re összehívta a nagyválasztmányt a segélyek és illetékek rendezése céljából. Az állandóan fokozódó drágaság a dolgozók helyzetét is súlyossá teszi, mennyivel inkább áll ez azokra, akiknek nincsen az egyesületi segélyen kívül jövedelmük és keresetük, mint rokkantjainknak vagy munkanélkülijeinknek. A vezetőség érezte a cselekvés kötelességét, mégsem nyúlhatott addig e kérdéshez, míg a segélyek emelésére szükséges fedezetet nem tudta biztosítani. Ez pedig csak illeték-emelés révén volt elérhető, amire addig gondolni sem lehetett, amíg a dolgozók bére rendezést nem nyer.

December 19-én jelent meg a rendelet, amely a drágasági pótlékot 15%-kal emelte s így a vezetőség sürgősen elkészítette javaslatát, melyben arra törekedett, hogy a segélyek a lehetőségig emeltessenek, viszont az illetékek csak a legszükségesebb mértékben, emellett a pénztár egyensúlya biztosíttassék. Mintegy 20%-kal emeltettek a beteg-, a munkanélküli-, a rokkant- és az árvasegélyek, míg az illetékek a szakmunkásoknál 11–12%-kal (70 fillér) emelkedtek, a munkásnők illetéke változatlan maradt, a segéd-munkások illetéke pedig heti 30 fillérrel csökkentetett. Ezt a javaslatot a nagyválasztmány határozattá emelte, az 1942. évi küldöttközgyűlés jóváhagyta, végül a belügyminiszter szankcionálta.

A vezetőség tudja, hogy ezzel az ügy nem zárult le. De a sorrend csak ugyanaz lehet, mint előzőleg... A vezetőség mégis módot talált, hogy az Egyesület 80 esztendő fennállása alkalmából rokkant szaktársainknak karácsonyi rendkívüli segílyt juttasson, és pedig kétheti segílynek megfelelő összeget.

* * *

1942 szeptember 6-án zajlott le Egyesületünk, a következő napon pedig a Szakszervezet tisztújító közgyűlése, melyeken az ország visszacsatolt részeinek nyomdászcsopottjai már számarányuknak megfelelő választott küldöttel képviseltették magukat.

Az anyaegyesületi küldöttközgyűlés egyhangúlag tudomásul vette a betejesztett jelentést, valamint a nagyválasztmánynak az illetékek és segílyek rendezése kapcsán a „Járulék- és segílyszabályzat”-on végzett módosításait. A jelentés beszámolt a módosítások hathónapi mérlegéről, amelyből kitűnt, hogy a betegpénztárnál a magasabb segílyek kapcsán – miután a betegek száma is emelkedett – némi hiány mutatkozik.

Miután azonban az általános pénztári helyzet sürgős intézkedést nem tett szükségessé, a lelépő választmány a betegpénztárnál sem javasolt változtatást. A halálozási pénztár illetékei és segílyei nem változtak. A munkanélkülipénztárnak a segílyek emelése ellenére fölöslege volt a kimutatott hat hónap alatt, ami a munkanélküliek számának nagymérvű csökkenésében leli magyarázatát. A rokkantpénztár helyzete sem mutat kedvezőtlen képet – miután a rokkantak száma lényegesen nem emelkedett –, bár itt sem mutatkozik november végén nagyobb ösz-

szegű főlöszeg, sőt a karácsonyra folyósítandó rendkízüli rokkantsegélyek kifizetése után e pénztárnak maradványa nem lesz. Mindezek ellenére az Egyesület pénztári helyzete általában kielégítő.

A tanmühely ügye ezúttal is élénken foglalkoztatta a közgyűlést, amely sajnálattal vette tudomásul, hogy a legutóbbi közgyűlési határozatnak az a része, amely utasította az Egyesület vezetőségét, hogy egy tanmühelybe beállítandó gyorsajtó beszerzése érdekében lépjen érintkezésbe a munkáltatói érdekeltséggel – ott teljes elzárkózásra talált. Ennek ellenére a választmány a Gépkesteregyesülettel karöltve igyekezett e feladat megoldását előbbrevinni, úgyhogy 60 : 40% arányban vállalta a két testület vezetősége a gép beszerzési és üzemi költségeit. A gép meg is lett rendelve.

A nyomdai munkásság így kénytelen, kizárólag a maga erejére utalva, a szakoktatás missziós munkájából annyit elvégezni, amennyi erejéből telik, de mégsem ejti ki kezéből a szakkultúra fákláját, bár ez nem elsősorban a mi feladatunk, aminthogy a szakmai fejlődéselőnyeit sem mi élvezzük közvetlenül.

Helyeselte a küldöttközgyűlés az egyesületi vagy on értékálló elhelyezését ingatlanokban s a jövőre nézve is ezt a pénzügyi politikát írta elő az új vezetőségnek, amennyiben erre mód kínálkozik.

Közgyűlési küldöttek indítványára a tisztviselők megerősítését, valamint javadalmazását érintő határozatot hozott a közgyűlés, részben pedig az új választmányt bízta meg a határozat végrehajtásával.

Az elnök sajnálattal emlékezett meg azon körülményről, hogy Hörnyéky Kálmán I. alelnök elfoglalt-

sága miatt továbbra nem vállalhatta ezen tisztelet. Majd Jerett Mór egyesületipénztárnok működését méltatta, aki 35 esztendei hűséges és kötelességtudó szolgálat után kénytelen volt nyugdíjaztatását kérni. A küldött-közügyülés mindkettőnek köszönetet mondott értékes tevékenységükért.

A Szakszervezet küldöttközügyülése négy esztendő írásos jelentését tárgyalta, melyet az előadó a folyó esztendőben történetekről szóló beszámolóval bővített ki. Ecsetelte a nyomdai munkásság gazdasági helyzetét, jogos kívánságait, valamint azon eljárásokat, tárgyalásokat és intervenciókat, amelyek a jelenlegi helyzet javítása érdekében a szervezet vezetősége részéről úgy a munkáltatói testületeknél, mint a felügyeleti és egyéb hatóságoknál történtek.

Mindkét közgyűlés elfogadta az 1943. esztendőre szóló előzetes költségvetéseket, majd három évre megválasztották vezetőségeiket.

* * *

A segélyezéssel foglalkozó egyesületek alapszabályait a felügyeleti hatóságok felülvizsgálták, annak elbírálása céljából, hogy az illető egyesület biztosítási jellegű tevékenységet fejt-e ki – amely esetben a pénzügyminisztérium felügyelete alá tartozik –, avagy önségélyzőnek tekintendő. Egyesületünk alapszabályait, valamint „Járulék- és segélyszabályzat”-át is föl kellett terjesztenünk, amelyek átvizsgálása után a pénzügyminisztérium leiratában megállapította, hogy Egyesületünk a 4070/1940. M. E. sz. rendelet 39. §-a 1. bekezdése értelmében önségélyző egyesületnek tekintendő és mint ilyen nem tartozik felügyelete alá. Több testvéregyesületünknek azonban alapszabály-

módosítást kellett keresztülvinnie önsegélyző jellegének megóvása érdekében.

A munkásegyesületek vagyonkezelésével kapcsolatosan 1942 januárjában a Szakszervezeti Tanácson keresztül hozzánk is belügyminiszteri leirat érkezett, amely úgy rendelkezik, hogy munkásegyesületeknek ingatlant megterhelni vagy eladni csak a belügyminisztérium előzetes engedélyével szabad.

Az elmúlt év szeptemberében az Értelmiségi Munkanélküliség Kormánybiztossága intézkedése kapcsán – az 1939: IV. tc.-re való hivatkozással – szükségessé vált az Egyesület orvosainak felülvizsgálása. Ennek eredményeként több orvos kicserélése vált szükségessé, ami a kitűzött határidőn belül meg is történt.

* * *

A Német-utca 55. sz. alatti bérház augusztus 1-ével beköltözhetővé vált, bár egyes munkanemek csak jóval később voltak befejezhetőek. Az építkezés lebonyolítása az időközben bekövetkezett építési korlátozások miatt igen nehéz feladatot jelentett az Anyaegyesület elnöksége számára, amelyet azonban kedvezően ellensúlyoz az a tudat, hogy a mintegy 400.000.- P költséggel épült bérház építése lehetővé tette az egyesületi vagyonnak értékálló és gyümölcsöző elhelyezését. A ház mai értéke mintegy 50 %-kal magasabb, mint amennyibe építése került.

Az Andrásy út meghosszabbítási vonalában az Egyesület a választmány január 19-i határozata alapján négy telket vásárolt, összesen 663 □-öl nagyságban és 134.536'88 P-s összegért. Április 10-i ülésében pedig a Hungária-körút 147. sz. alatti

hat telekből álló komplexum megvételét határozta el a választmány, 350.000 pengős vételáron. A telek 1096'5 □-öl nagyságú és egy földszintes és egy egyemeletes villaépület áll rajta. Az ingatlanvásárlást követően a választmány utasítása alapján az elnökség az időközben megürült földszintes villa lebontására hatósági engedélyt kapott. A terv az volt, hogy a bontásból kikerülő anyagból némi pótlással egy tízlakásos kétemeletes bérvilla lesz építhető. A bontás megkezdésekor azonban az épület katonai beszállásolás céljára igénybe vétetett, úgyhogy a bontást le kellett állítani, ami – sajnos – a terv keresztülvitelét bizonytalan időre elodázza.

A Hajnal Ipari Rt.-gal szemben fennállott követelésből újabb 20.800 pengő folyt be.

Az Egyesület pénzügyi gesztója tehát az elmúlt évben kedvezően alakult tőkeelhelyezés szempontjából, a felmerült akadályok ellenére is, ami az Egyesület biztonsága és teherbíróképessége szempontjából igen megnyugtató körülmény.

* * *

A segélyezési és vagyonkezelési problémák ellenére Egyesületünk az elmúlt esztendőben is folytatta kulturális tevékenységét, fenntartotta szak- és nyelvtanfolyamait s amíg a körülmények lehetővé tették, előadásokat és tanulmányi kirándulásokat is rendezett.

A segédavatóval egybekötött évadzáró matinét – az immár szokásos nagy érdeklődés mellett – 1942 március 25-én az Omnia helyiségeiben rendezte meg a választmány. A szaktanfolyamok évzáró kiállítása pedig április 19-én zajlott le a szaktársaknak ugyancsak igen élénk részvételével.

Említést érdemel továbbá a Gépkesteregyesület szakelőadássorozata, a Korrektorok Köre előadásai, a Tótfalusi Kis Miklós Társaság előadássorozata, valamint a m. kir. Egyetemi nyomda helyesírási tanfolyama, melyet személyzete részére rendezett meg.

Az Egyesület választmányának határozata a fájdalomosan nélkülözött Grafikai Szemle némi pótlásaképpen lehetővé tette egy három színben készülő Tanfolyami Értesítő megjelentetését, amely e sorok írásakor már sajtó alatt van. Áldozatos gesztus a mai viszonyok között, amely azonban a nyomdai munkásság szakmaszeretetét és a szakkultúra nagy fontosságának felismerését bizonyítja.

Igyekeztünk a szakmai érdeklődést nyomtatványpályázatok révén is fokozni. Így pályázatot hirdetett az Egyesület az Évkönyv, továbbá a Tanfolyami Értesítő fedőlapjára, a Kéziszedők Köre és a Gutenberg Társaság levélfejre, a Nyomdai Művészet Barátai pedig plakátra. S ha a kitűzött díjak összege szerény is, a szakmafejlesztés iránti lelkesedéssel párosulva mégis szép eredményt értek el azok a testületek, amelyek a nyomdászteljesítményekre való serkentést tűzték ki céljukul.

Ehelyütt emlékezünk meg az Egyetemi Nyomda 1941. évi karácsonyi könyvkiállításáról, amely modern kiadású könyvei mellett bemutatta többszázéves könyvritkaságait, amelyeket a nyomda 1577. évi fennállása óta készített. Ez az úgyszólván történelmi könyvszemle kimagasló esemény volt kulturális és nyomdaipari szempontból, amely igen hatásosan propagálta a szép, ízléses nyomdatermékeket.

Igen szép látogatottságnak örvendett az elmúlt

esztendőben – a rendkívüli körülmények ellenére is szakkönyvtárunk, amely részben vásárlások, részben adományok révén szépszámu értékes szakkönyvvel és szakfolyóirattal gyarapodott. Vasárnap délelőttönként az e célt szolgáló terem megtelik a szak-kultúra iránt érdeklődő szaktársakkal, akik csendes elmélyedéssel tanulmányozzák a kiválasztott műveket.

Mint érdekességet említjük meg, hogy 1942 október 27-én Szeged város törvényhatósága elhatározta, hogy Gutenberg Jánosról utcát neveznek el. Ez a harmadik város Magyarországon, amelynek Gutenberg utcája lesz: Miskolcon 1912 óta, Komáromban 1934 óta van a nyomdászat feltalálójának utcája.

* * *

Sorainkban az elmúlt évben is széles rendet vágott a halál. Kidőlt a sorból Novák László szaktársunk, a mi felejthetetlen „Laci bátyánk”, a nyomdászat, a szakkultúra szerelmese, a kitűnő szakoktató, a ragyogó tollú szakíró. Halálával pótolhatatlan veszteség ért bennünket. És még sok derék, értékes szaktársunk távozott örökre körünkből: Sterbinszky László, a debreceni csoport agilis elnöke, Gerstenbrein Ferenc, Mágner Aladár, Wenisch Gyula, az örök „Pubi”, Wolf Antal, az Egyesületnek 50 éven át volt pénztárosa, a délvidéki Tinusz Antal, Zarnóczay Béla, a szegedi kerületnek hosszú évekig pénztárosa, majd az Országos Bizottság elnöke s az Egyesület választmányi tagja, Kondor Bernát, a munkásmozgalom régi harcosa, Ferenczffy Antal, a pécsi és Leitgeb József, a szegedi kerület volt elnöke, Csomasz Géza, a Hírlapszedők Köre pénztárosa, Berger Kálmán, Czutor Ede, Orosz Ferenc, Somogyi Zsigmond, a hősi halált halt

Bicskey Andor, Kiss Kálmán, valamint Govrik Elemér tanár, aki évekig volt német nyelvtanfolyamaink vezetője és még nagyon sok kollégánk. Emléküket kegyeletünk őrzi.

A szaktársi kegyelet síremléket állított a lefolyt évben Wiesenberger Vilmosnak, a Szakszervezet két évtizeden át volt vezetőjének, valamint Wanko Vilmosnak, a kiváló szakírónak és szakoktatónak.

* * *

Krónikánk, melyben az év történetéről számolunk be, lezárul. Ez történt egy év alatt, hogy a jövő mit rejt méhében, még nem tudhatjuk... De szilárdan hisszük, hogy a ma megpróbáltatásai után világszerte egy igazságosabb, egy emberibb korszaknak kell elkövetkeznie, amelyben nem lesznek Trianonok, nem lesznek elnyomó és elnyomott nemzetek, nem lesznek elnyomó és elnyomott társadalmi rétegek. Egy új világrendnek kell kialakulnia, amelynek alapja a Munka, mozgatóereje a Munka és legértékesebb valutája ugyancsak a Munka és a Munkás lesz.

Egy ilyen világrend biztosíthatja Európa és az egész világ békéjét, Magyarország létét, szabadságát, függetlenségét, kultúrájának és gazdasági életének fejlődését, a magyar nép, a magyar munkásság boldogulását. Hogy pedig mindezt elérjük, ahhoz öntudatos összefogásra és áldozatkész kötelességtudatra van szükség. Ezt kívánja az ország érdeke, de a szűkebb szakmai, sőt egyéni érdek is.

A magyar nyomdai munkásság ismeri kötelességeit s azokat mindenkor híven fogja teljesíteni úgy a maga összességében, mint egyénileg, mindenki azon a helyen, ahová állítják. Halász Alfréd.

NOVÁK LÁSZLÓ

Novák László

A Nyomdászegyesület nyolcvanesztendős fennállása alatt a segélyezés mellett tevékenysége egyik legfontosabb részének a szakmafejlesztést tekintette. A mindenkor vezetőség anyagi és erkölcsi áldozatok árán is igyekezett a szakma iránti szeretetet ébrentartani. A nyomdai munkásság gazdasági ellenfeleivel szemben azért tudta évtizedeken át harcait sikeresen megvívni, mert szakmai tudása is általában azon a magas színvonalon állott, mint gazdasági szervezettsége.

A huszadik század nyomdásza már tudta, hogy a szakmai képzettség teszi erőssé, öntudatossá az egyént, mert felismerte azt az alapigazságot, hogy „a tudás hatalom”.

Ennek a felismerésnek volt egyik kiemelkedő harcos katonája az elmúlt esztendőben elhunyt Novák László szaktársunk.

Vannak, akik a szónak dinamikus erejével tömegeket tudnak megmozdítani, Novák László, a halkszavú tudós könyvnyomtató az írásaival tudta mozgásba hozni olvasóit: a nyomdászokat. Kifinomult, magyaros stílusa meg-megcsillant, mint a tavaszi forrás a nagy erdőség sűrűjében.

Novák Lászlót bátran nevezhetjük a nyomdásztudomány apostolának. Széleskörű tevékenysége messze túlnőtt a szokványos kerekteken s munkája kellő értékelésére nehéz méltó szavakat találni. De mielőtt erre rátérnénk, néhány sorban magáról az emberről, az igaz nyomdászról kell szólnunk.

Novák László alig 19 éves és már korrektor a Pallas-nyomdában, amikor a „Pallas Nagy Lexikon” szerkesztője megbízza a nyomdászati műszavak megírásával. Ekkor jegyezte el magát örökre a szakirodalommal, ettől kezdve – tehát már kora ifjúságától – részt kér a szakirodalmi munkásságból.

Jóságos békeszeretete szinte legendás volt, mert ha bármilyen ügyben bírói szerepet kellett betöltenie, mindig arra törekedett, hogy egyik fél se kapjon marasztaló ítéletet.

1893-tól 1902-ig a Pusztai, Ferenc kiadásában megjelenő „Magyar Nyomdászat” című szakfolyóirat társszerkesztője és az 1902-ben megjelenő Pusztai Ferenc szerkesztette „Nyomdászati Enciklopédia”-nak főmunkatársa. 1903-tól 1910-ig a Könyvnyomdászok Szakköre kiadásában megjelent „Grafikai Szemle” főmunkatársa, majd szerkesztője. 1905-től 1910-ig a „Magyar Nyomdászok Évkönyvé”-nek szerkesztője.

A Fuchs Zsigmond szerkesztésében 1910-ben megjelent „Gépterem” című ma is nélkülözhetetlen kézikönyvnek főmunkatársa.

A Nyomdaipari Továbbképző Tanfolyamoknak 1901-től 1908-ig, majd 1925-től elhaláláig vezetője és előadója volt. Mint előadó nemcsak a betűszedést és a helyesírást, hanem a korrektúraolvasást, a különböző sokszorosítási eljárásokkal készült műnyomatok előállítási módját és nagy rátermettséggel a világtörténelmet és a nyomdászat történetét tanította.

1925 és 1930 között kiadja, valamint jeles szakférfiak bevonásával megírja és megírattja a „Grafikai Művészetek Könyvtára” 14 kötetét, amelyből közel 1000 oldalra terjedő, hét kötetből álló Nyomdászat-történelme egyedülálló. E nagy munkája nemcsak a magyar szakirodalomban, hanem külföldön is ismeretes és forrásmunkául szolgál. A Bíró Miklós kiadásában, 1936-ban megjelenő „Nyomdászati Lexikon” főszerkesztője. 1936-tól 1939-ig a főnixként föltámadt „Grafikai Szemlé”-nek szerkesztője. A Sokszorosítók Ipartestülete megbízásából 1939-ben Szabó Róberttel együtt megírja a kérdés és felelet formájában a „Nyomdászmester” című kézikönyvet.

De Novák László nemcsak mint szakíró tevékenykedett; az „Ország-Világ” című szépirodalmi lapban igen sok verse és prózája jelent meg. Irodalmi tevékenysége során külön említést érdemel Alfred de Vigny: „Mózes” című művének kitűnő fordítása. Foglalkozott továbbá természettudománnyal és szociológiával is. Társadalmi vonatkozású füzeteinek címe: „Egyenlőség problémái”, „Alkohol-kérdés”.

A szakmai továbbképzés vezetésén kívül társadalmi egyesülések munkájában is serényen közreműködött.

A tudás és annak terjesztése volt életeleme. Mint ember is, mint nyomdász is a legkiválóbbak közül való volt és csak túlzott szerénységének tudható be, hogy a nyomdaipar területén fontosabb vezető-állást nem töltött be.

Amikor szakirodalmi munkásságát kívánjuk ismertetni, azt három főcsoportba kell osztanunk, és pedig: nyomdászat-történelmi, szakma-fejlesztési és a különböző sokszorosítási eljárásokat ismertető szakdolgozatokra.

Történelmi munkáiban figyelemreméltók a magyar nyomdászat történelmével foglalkozó pontos és hiteles adatai és megállapításai. Ezek az adatok még nyomdász-körökön kívül is nagy érdeklődést keltettek. A budai első magyar nyomdáról szóló történelmi leírása például – saját elbeszélése szerint – olyképpen készült, hogy a hely-

színen, a légkör és a történelmi hangulat hatása alatt igyekezett valódi történelmet adni. Páratlanul értékes a mozgatható betű jubiláris esztendejében írt „Nyomdászatunk 500 esztendeje” című nagy munkája. E monumentális műben megtaláljuk történelmi sorrendben a nyomdászat fejlődését Gutenberg Jánostól kezdve napjainkig. E művével a kultúra elterjedésének igen kifejező keresztmetszetét adta. Külön foglalkozik a magyarvonatkozású nyomdaalapításokkal. Azoknak egyes különleges nyomtatványait szemet-lelket gyönyörködtető reprodukciókban adja a tanulni vágyó nyomdászcsaládnak.

Gutenbergről és a nyomdászat föltalálásáról szóló apróbb-nagyobb dolgozatainak száma jelentékeny. Külön fejezetben kellene felsorolnunk a betűkről és azok elnevezéseiről írt szakdolgozatait. Igen értékesek és meleg emberi érzéstől fűtöttek egyes jubiláló szaktársakat méltató cikkei. Mindegyik egy-egy gyöngyszeme irodalmi tevékenységének.

Méltó szakoktatótársa, Wanko Vilmos elhunytakor a „Grafikai Szemlé”-be írt vezércikke nemcsak magasszárnyalású, de igaz emberi érzéseket kifejező megnyilatkozás.

A szakmafejlesztés Novák Lászlónak szívügye volt. Nem találunk évtizedekre visszamenőleg szakkulturális megmozdulást nélküle, mert ahol az oktatás gyakorlati és elméleti kérdései fölmerültek, ott Novák László vezetőszeretet töltött be. A szakmai oktatást összefoglaló első munkája 1902-ben jelent meg. Ezt követte az 1904–5-ben megjelent „Könyvnyomdászok Szakköre Szaktanfolyamának Értesítője”, amelyet Tanay Józseffel közösen szerkesztett s amely 160 oldalra terjedő hatalmas jelentés volt. Ez a jelentés és a következők, valamint az 1905-ös javaslata bátran mondható szakoktatási rendszerünk alapjának.

A „szakbeli továbbképzés”-t nemcsak a felszabadultak számára tartotta fontosnak, hanem a tanoncok oktatását is állandóan szorgalmazta.

Szakoktatási szempontok figyelembevételével a vidék ilyenirányú bekapcsolódása érdekében is buzgón tevékenykedett. A sors igen mostoha volt, hogy ilyenirányú terveit – a különleges viszonyok miatt – nem valósíthatta meg.

Kongresszusi kiküldetése során is mindig a nevelés, oktatás és a tanulás fontosságát kívánta előbbrevinni. Anyaegyletünk az 1928-ban Kölnben rendezett nyomdászszakoktatói kongresszusra is Novák Lászlót küldte ki, mert pedagógiai fölkészültségét a külföld is jól ismerte.

A különböző kiállításokról és nemzetközi vásárokról írt s a továbbképzést és szakmai nevelő hatást szolgáló cikkei is igen tanulságosak. Könyvkritikái és könyvismertetései mindig olyan szellemenben íródtak, hogy a tudást és a nevelést fejlesszék.

Nyomdászetchnikai szakirodalmi tevékenysége is igen termékeny, kitűnően ismert területe a sokszorosítási eljárások irodalma. Ezt a témakört felölelő cikkeinek száma igen nagy. A különböző sokszorosítási eljárásokkal készülő sajtótermékek ismertetésével nagyon behatóan foglalkozott. A nyomdász, aki bármily irányú szakismeretét kívánja fejleszteni, biztosan talál Novák László technikai dolgozatai között alkalmasat. Vonatkozik ez a rokonszakmákra, valamint olyan eljárásokra is, amelyeknél a könyvnyomtatónak csak elméleti tudásra van szüksége.

Ha különválasztjuk szakirodalmi munkáit szakmai ágazatonként, úgy a szedési ágazatnál kiemelendő, hogy legtöbb cikke a mester-szedés köréből való. De vannak egészen ritkaságszámba menő dolgozatai is, melyeket – tudomásunk szerint – ezideig egyedül ő dolgozott föl. Ilyenek a hibás munkabeosztásról, a nyomdákban dívó helytelen fölrámolási rendszerről szóló munkái. Különös érdeklődésre tarthat számot első korrektori pszichomechanikai szacikke is, ahol nagy tudással kutatja és részeire bontva ismerteti a nyomdászok nagy és egyben örökös ellenfelét: a „sajtóhibát”. A helyesírás, a kéziszedés, a sorok helyes kizárása, valamint a legkülönbözőbb tipográfiai problémák íásaiban mind föllelhetők.

Bár szedő volt, de miután vallotta, hogy „a jó nyomdásznak mindenhez kell értenie, mert hajdanában a papírkészítés, betűöntés, festékkészítés, kencefőzés, szedés, nyomtatás, sőt a könyvek terjesztése is a nyomdász munkakörébe tartozott”, tehát igen sok alaposan megírt dolgozatát találjuk meg a gépmesteri témakörrel. Különkülön a festékről, a hengerről, sőt a papírosra nyomtatott festék fényállóságáról is ír. Ez utóbb említett témakörrel ő írt először, már 1897-ben. Igen szakszerű és alapos munkája jelent meg az önműködő ívberakókról, a dombornyomásról s a különleges (szalag, vászon, fa, üveg) anyagokra való nyomásról is. Önálló szakdolgozata jelent meg a nyomógépek alapozásáról, mely témakörrel annakidején ugyancsak ő írt először.

A rokonszakmák – így a litográfia, illetve a síknyomtatás, mélynyomtatás – tárgykörét a legnagyobb alapossággal dolgozta fel a „Grafikai Művészetek Könyvtára” I. kötetében. Sokat foglalkozott az ősnymtatás alapjával, a fametszettel, külön cikkben megemlékezett

Holbein: „Haláltánc” c. fametszetsorozataról és a japán fametszőkről. Oly kitűnő ismerője volt a régi iskola mestereinek, hogy részletrajzokból is fel tudta azokat ismerni. Ezt a szinte hihetetlennek látszó képességét úgy fejlesztette, hogy régi neves grafikusmesterek egy-egy rajzát „paus”-papírra másolgatta addig, mígnem szinte sajátjává tette azok rajzstílusát. Igen alapos munkát végzett Novák László. Nagy akarateréje és tudásvágya a mai idegzetű embernek szinte elképzelhetetlen, tettvágya állandóan alkotásokra ösztönözte. Így történt, hogy kb. 60 éves korában megtanulta az angol gyorsírást, csak azért, mert olyan könyv került a kezébe, amelyet nem litográfiai úton, hanem kéziszedéssel, magasnyomtatás útján készítettek.

Novák László széleskörű tudását talán könyvtára igazolja a legjobban. Hangyaszorgalommal összegyűjtött könyvei között megtaláljuk a bibliát is, mintegy húsz európai nyelven. Az így összegyűjtött bibliákat fordítgatta magyarra, mert – mint mondotta – „a biblia a legtökéletesebb fordítás, ebből lehet legjobban nyelveket tanulni”. Volt egy kis magakészítette füzet – ki ne ismerné, ha gyakrabban érintkezett vele –, amelyben táblázatosan írta össze az egyes szavak értelmét magyar, német, olasz, francia, angol, orosz stb. nyelven. Így tanult idegen nyelveket jó öreg kollégánk. De ha megkérdezték tőle: „Laci bátyám, hány nyelvet beszél?” Azt válaszolta: „egyet se tökéletesen”. Pedig magyarnyelvű cikkei a legtökéletesebb és leghibátlanabb irodalmi nyelven íródtak. A szaklapokban sok cikke jelent meg más néven is, de stílusa oly zamatosan magyar, hogy mikor ilyen dolgot olvasunk, szinte fülünkbe cseng magyaros beszéde és bizton felismerjük Novák László írását.

Nyomdászati szakirodalmunk a 80-as években indult meg és legkitűnőbb szakférfiaink fektették le annak alapjait. Rendszeres módon való továbbadása azonban elsősorban Novák Lászlónak köszönhető, aki fölismernte annak a szaklapokon keresztül érvényesülő pedagógiai fontosságát.

Az a veszteség, amely a magyar nyomdászszakirodalmat Novák László halálával érte, pótolhatatlan. Hátrahagyott írásai olyan fölbecsülhetetlen értékei szakirodalmunknak, hogy annak olvasgatásával nemcsak Novák László emlékét ápoljuk, hanem saját tudásunkat is gyarapítjuk.

Novák László szaktársunk tanításai és írásai a nagy nyomdászcsalád törvényeivé kell hogy váljanak, hogy megvalósuljon az a kívánsága: „A nyomdászat a nyomdászoké!”

Vértes Weintraub Jenő.

A termelés módja és a nyomdászat

A tudományos szocializmus egyik legfőbb alapelve szerint a mindenkori termelési mód határozza meg az emberiség szociális, politikai és szellem-erkölcsi életfolyamatát. Ebből az alapigazságból kiindulva, vizsgáljuk meg nyomdászattörténelmi alapon, miként alakították, formálták át az állandóan fejlődő termelési eszközök a nyomdászat szociális szerkezetét, továbbá a nyomdász munkafeladatait és iparesztétikai szemléletét.

Talán szokatlan, hogy ezt a módszert, amely eddig általában az egész társadalmi fejlődés magyarázatául szolgált, most nem ilyen átfogó értelemben, hanem csak egy termelési ágazat történelmi irányú elemzéséhez alkalmazzuk. A feladat nem könnyű. Célunk: rámutatni azokra a törvényszerűségekre, amelyek a könyvnyomdászat szociális, szellemi és esztétikai alakulását irányították, hogy ennek alapján a jövőbe kutató tekintetünkkel a nyomdászat fejlődésének útját vizsgálhassuk.

Gutenberg mozgatható betűi mingyárt kezdetben szociális és technikai problémákat vetettek föl a könyvelőállítás területén. Gutenberg találmánya nemcsak az emberiség művelődéstörténetében jelent fordulópontot, hanem termelési szempontból is nagyfontosságú, mert hiszen a könyv mechanikus sokszorosítása már ötszáz évvel ezelőtt képviselte a mai kor legidősebb termelési gondolatát: a széria- vagy tömeggyártást.

Ahogy az újabbkori találmányoknál a régi formából alakult ki a fejlődés, a könyvnyomdászat atyja elődei munkáját, a könyvrők kódexeit vette mintaképül. A könyv Gutenbergig luxuscikk volt és az üzleti szempont – amely a könyvnyomtatás feltalálása körül is elsőrangú szerepet kapott – azt követelte, hogy az első könyvnyomtató a kódexekhez hasonló díszműveket állítson elő. A feltaláló technikai feladatát ez a körülmény rendkívüli módon megnehezítette. Azonban egyrészt ennek köszönhető, hogy atyamesterünk alkotásai tipográfiai és esztétikai szempontból mindmáig sok tekintetben felülmúlhatatlanul tökéletesek, másrészt szüntelen és hosszú ideig folytatott kísérletei azzal a nagy eredménnyel jártak, hogy a könyvnyomtatás technikája és termelési eszközei – ahogy azokat Gutenberg János atyamesterünk kitervelte és megalkotta – lényeges változás nélkül évszázadokra szólóan használhatók maradtak. Természetesen azt a művészi és nehéz szedéstechnikájú könyvtípust.

amelyet Gutenberg János a kódexek mintájára megalkotott, az utána következő könyvnyomtatók nem tarthatták fenn. Megindult és aránylag elég gyorsan, néhány évtized alatt kialakult az a folyamat, amelynek következményeképpen a nyomtatott könyv, a könyvnyomtatás belső lényegének s tulajdonképpen a rendeltetésének megfelelően, aránylag olcsó tömegcikké vált. Gutenberg 42 soros biblíája kötetlen és rubrikálatlan (diszítés nélküli) állapotban papírosra nyomtatva 34 forintért, pergamenpéldányban 42 forintért kerülhetett forgalomba. (Alapos vizsgálat szerint a 42 soros biblia eredetileg 35 pergamen- és 150 papírspéldányban készülhetett. Ma ez a világ legdrágább könyve: 1926-ban másfélmillió pengőt fizettek egy Amerikának eladott példányért.) Hogy a nyomtatott könyv milyen nagy mértékben vált tömegcikké, legjobban bizonyítják azok az adatok, melyek szerint 1500-ig 15.000-féle mű készült 300 példányban és 25.000-féle könyv egyenként 500 példányban. Ezekben az adatokban csak a felkutatott ősnymtatványok szerepelnek, az elveszettekre vonatkozó becslés nélkül. A könyvíró, a scriptor napi tizenkétórás munkaidő mellett 12 ívet írt, ezzel szemben Gutenberg sajtója naponta 250 egy oldalon nyomtatott ívet szállított, amihez hozzászámítandó, hogy négy-öt nyomtatott ív betűmennyisége 12 írott ívnek felelt meg. Gutenberg biblíája még csak kevéssel volt olcsóbb hasonló kiállítású kódexeknél, de a rövidesen tömegcikké vált nyomtatott könyvek már lényegesen olcsóbbak voltak, mint a könyvmásolók termékei. A könyvnyomdászat, tudjuk, Európaszerte rendkívül gyorsan elterjedt és a kulturgócponatokon kisebb-nagyobb nyomdák keletkeztek. Baselben 1500-ig 58 nyomdavállalatról tud a nyomdászattörténelem, Párisban 66-ról, Velencében 150-ról. 1450-től 1500-ig Európában mai ismereteink szerint 18 ország 260 városában 1125 nyomda működött. A tizenötödik század legnagyobb nyomdaüzeme a nürnbergi Koberger-nyomda volt, huszonnégy sajtóval, az összszemélyzete létszámát pedig 100 főre becsülték.

A nyomdászat akkori viszonyairól összefoglaló statisztikai adatokkal nem rendelkezhetünk, de az említett tények alapján bizonyos, hogy a könyvnyomdászat a feltalálása utáni évtizedekben számottevő iparágazattá fejlődött, mert technikai eszközeinek segítségével a könyvtermelést rendkívüli mértékben meggyorsította és a könyvek árát a régi ár egy töredékére, harmadára, ötödére csökkentette.

Ez a tény amellest, hogy a könyvekből táplálkozó szellemi életet forradalmi erővel a fejlődés útjára lendítette, közgazdasági szempontból is nagyjelentőségű volt. A könyvnyomdászat feltalálása

gyakorlati példamutatásul szolgált az emberiségnek, annak bizonyítására, hogy a termelési eszközök tökéletesedése révén a társadalmi szükségletek hozzáférhetőkké és olcsókká válnak.

A könyvnyomdászat feltalálásában rejlő technikai újítás akkor nagyjában ugyanazokkal a következményekkel járt, mint amelyek a mai technikai fejlődés nyomában általában jelentkezni szoktak. A céhekben tömörült könyvmásoló scriptorok foglalkozása megszűnt, mert helyébe egy sokkal tökéletesebb termelési eljárás lépett. Azokban a gazdag kereskedelmi városokban, ahol a szellemi élet is élénk volt, az akkor még kevésbé fejlett, de jószímatú tőke az új, de jövedelmezőnek ígérkező iparban keresett elhelyezkedést.

A nyomdászat-történelemmel foglalkozó tudósok általában az 1500-ig készült nyomdai termékeket nevezik ősnymomatványoknak. Miért? Nem a kerek évszám miatt. Azért, mert körülbelül ebben az időben alakult ki a könyvnek a mai értelemben is modern formája. Az ősnymomatványok újszerű technikai eszközökkel készültek ugyan, de megjelenési formájukban a kódexekét követték. Gutenberg szedői nagyműveltségű emberek és nem egyszerű munkások. A latin nyelv abban az időben a szedők számára nélkülözhetetlen volt, hogy a kéziratokban előforduló rövidítéseket megoldhassák, illetve a kiírt szavakat célszerűen rövidíthessék, aszerint, ahogy ezt a szedés-szabályoknak alávetett sorkizárás megkövetelte. Gutenberg betűrendszerében igen sok volt a ligatúra, amely azonban nem a szedésgyorsítást szolgálta, hanem esztétikai célja az volt, hogy t. i. a betűk húsától adódó egyenetlenségeket azok segítségével kiküszöbölje. Gutenberg betűszekrényében 290 rekesz volt, ugyanannyi betűjellel, ami a mai szekrénybeosztásnak kb. a negyedrésze. Az ősnymondászok csak fokozatosan ismerték fel a tipográfia nyújtotta lehetőségeket. Gutenberg nyomtatott betűje még az írott betű hatására törekedett. Bizonyos idő kellett, míg rájöttek, hogy a betűmetszés finom és pontos technikájával megalkotható a szöveg-betűnek való tömör, a régivel szemben jóval kisebb, de könnyen olvasható betűtípus. 1500-ban tűnt fel az előző szórványos példák után az első modern értelemben vett címlap, mely a címen és a szerző nevéen kívül megnevezi a kiadót, a nyomdászt, a megjelenés helyét és évét. Egy évvel előbb, 1499-ben, Aldus Manutius első ízben alkalmazta a paginaszámokat és 1501-ben megindította az oktáv-alakú latin, olasz és görög klasszikus sorozatot, a világhírű aldínaköteteket, melyek a hibátlan és gondos tipográfusművészet remekei. Ezeknek a könyveknek a kötése is már modernnek tekinthető,

már nem a kódexek és az ősnymtatványok nehézkes fatáblája közé szorult a könyv, könyvtáblának papirosanyagból készült lemezt használtak a vászon- vagy bőrkötéshez. A szövegben előforduló rövidítések megszűnnek, a ligatúrák elmaradnak. A könyv valóban tipográfiai termékké válik. A könyvnek ez a sikeres átalakulása nagymértékben előmozdította annak elterjedését. A modern könyv 1500 körül született meg. Ahogy Gutenberg technikailag és esztétikailag tökéletes műveket alkotott, úgy a könyv első modern formája és tipográfiai megoldása mind a mai napig példaadó, mert hiszen a könyv legújabbkori reneszánsza is a régi könyvnyomtatók, az Aldus Manutiusok, a Jensonok stb. műveiből merített.

Évtizedeken át tartott az a folyamat, amíg a könyvnyomtatás önmagára talált, vagyis amíg a könyv a technikai eljárás belső törvényszerűségei következtében formájában és racionális megoldásában is igazi tipográfiai termék lett. A könyvsokszorosítás mechanizálásának — ez leszegezendő — nagy előnyére szolgált, hogy a könyvnyomtatásba mingyárt az akkori társadalom legértékesebb elemei kapcsolódtak bele. A kódexek hagyománya sokra kötelezett, de az új művészet, a „Schwarze Kunst” maga is vonzó volt. A könyvnyomdászat gyors elterjedését és az ezzel együttjáró csodálatos szellemi haladást a tipográfia aranykorszaka követte, melyben a könyvnyomtatás művészi magaslatra emelkedett. Akkor alakult ki a máig is felülmúlhatatlan antikva betűtípus és abban az időben működtek a könyv legnagyobb illusztrátorai, a magyarországi Ajtós helységről Németországba átszármazott Dürer Albrecht és a Baselben működő Hans Holbein. A velencei Manutiuson kívül örök érdemeket szerzett magának a svájci tudós-nyomdász Johannes Froben, akinek teljesítményével egyenrangút alkottak a Badlus- és az Etienne-család Franciaországban, az Elzevirek, a Plantinok Hollandiában.

A nyomdászatnak akadtak felséges és főúrl mecénásai, művészek gyakran emelték művészi színvonalra a tipográfiát és a régi hibás kódexkéziratok helyesbítésével a nyomdák által alkalmazott tudósok nagy szolgálatot tettek a kultúrának, azonban — éppen a termelési módjának törvényszerű hatása következtében — a könyvnyomdászat lényegében tekintve a termelés egyik tényezője: iparágazat lett, ennek a ténynek összes gazdasági és szociális következményeivel. A nyomdászat a gyönyörű kezdet, a diadalmas elindulás után nem vonhatta ki magát az általános politikai és gazdasági viszonyok adottságaiból. Az eleinte sok tekintetben kiváltságos

nyomdászok szociális helyzete rosszabbodott és maga a nyomdász-művészet hanyatlott. A nyomdász egyszerű mesterlegény, a nyomdászat mesterség lett. A reformációból kiindulva Európa hosszú ideig súlyos világnézeti küzdelmek színterévé változott. Ebben a harcban, melyet a meggyőzés és a fegyverek erejével folytattak, fontos szerepet kapott a propaganda is: csatasorba szólitották az ólomkatonákat. Röpiratok, vitairatok, csatahírek, célzatos irodalmi újdonságok megszámlálhatatlan tömegben jelentek meg. A művészies kiállítású, a tipográfiai szabályok pontos betartásával szedett, finom nyomtatású, nyelvtani és helyesírási tekintetben kifogástalan könyv varázsa eltűnt. A kiadványok primitívek, kontárjellegűek, a betűk kopottak voltak, szedésük felületes és pongyola, nyomtatásuk a silány gyártmányú papiroszon gondatlan volt. A reformációval kezdődött s az antireformációval folytatódott a hanyatlás. A nyomdászok már nem tudósok, csak „józanul gondolkodó” mesteremberek, akik számára a nyomda nem szentély, hanem vállalkozás, a nyomtatvány pedig üzleti cikk. S nemcsak a termeléshez felhasznált anyagok voltak silányabbak, de elveszett az ízlés is. A politikai és gazdasági élet súlyos válságon ment keresztül, amely a szociális és szellemi haladást és ennek kifejező eszközét: a nyomdászatot a fejlődésben megakasztotta.

De minden társadalmi hanyatlás után törvényszerűen tapasztalható, hogy egy bizonyos fokú mélypontot elérve megkezdődik a föl-emelkedés. Kétszázéves tespedés után a tizennyolcadik század második felében új, pezsdülő élet kezdődött a nyomdászat területén. A megerősödő polgárság fokozódó jóléte fölkelte az olvasási kedvet. A szabadság eszméje politikai érvényesülésre törekedett, mert a fennálló jogi és társadalmi keretek akadályozták a termelőerők szabad mozgását.

A nagy francia forradalom kitörése előtti időben a nyomdászatban is jelentős és értékes megmozdulások észlelhetők. Fournier megteremtette az első tipometrikus rendszert, mellyel 1764-ben a nyilvánosság elé lépett. Didot megjavította Fournier betűrendszerét, ami az akcidensmunka megalapozásának előfeltétele volt és feltámasztotta az antikva régibb és nemesebb formáit, melyet Bodoni még magasabb esztétikai hatásúvá emelt. Nagyszerű könyvillusztrátorok művészi rézmetszetel díszítik a könyveket. A nyomtatásteljesítmény fokozására Lord Stanhope megalkotta az egész ívet egyszerre nyomtató, vasból öntött, nagy nyomótálpú sajtót. Ez a korszak volt a nyomtatott könyv elsőszámú reneszánsza, a második százegynéhány év

mulva következett el, csak hogy ezt közben az első világháború megzavarta. A további kibontakozás hátráltatását tetézte a méreteiben még hatalmasabb második világháború.

A könyvnyomtatás első reneszánsza a 18. század második felére esett, a tipográfia második reneszánsza a múlt század vége felé indult meg. Közben nagy dolgoknak kellett történniök, mert hiszen a reneszánszok nem igen szokták egymást történelmileg aránylag sűrű időközökben követni. A két időpont közé esik a legújabb technikai vívmányokkal felszerelt modern mechanizált nyomdaipar kialakulása. Az ipari forradalom, az új termelési módszer, mely átalakította a világ szociális, szellemi és erkölcsi arculatát, a könyvnyomdászatban is elvégezte a maga külön feladatát.

A könyvnyomtatás ipari forradalmának előfeltétele volt a papíros-előállítás gépesítése, épúgy, mint ahogy Gutenberg gyakorlati működése a papíros nélkül megakadt volna. A nyomtatandó anyag gyártási lehetőségei a nyomdászatot kezdettől fogva valósággal függő viszonyban tartják. Az első papírgyártógépet a francia Louis Robert eszelte ki és 1799-ben szabadalmaztatta hengereken mozgó, végnélküli szítarendszerét, mely a papírosgyártógépnek alapvető és legjellemzőbb része. 1814-ben a londoni Times nyomdájában helyezték üzembe Friedrich König alkotását, az első gyorssejtöt. Ezzel kezdetét vette a könyvnyomdászat mechanizálása. Következett a betűöntés gépesítése, ami előfutára volt a szedőgép feltalálásának. A sztereotípia feltalálása pedig a nagyteljesítményű rotációs gépek szempontjából volt fontos. De a modern nyomdai termelés a szedés sokszorosításának lehetősége nélkül sem bontakozhatott volna ki. A múlt század ipari forradalma nagyjelentőségű eredményt hozott a nyomdászatnak, a fotomechanikai nyomtatóeljárás feltalálásával.

A nyomdászat technikai fejlődésének kezdeti ideje egybeesik a korai és mohó kapitalizmus időszakával. Főlöszleges, de nem is tartozik e sorok keretébe, hogy jellemezzük a minden erkölcsi és törvényes korlátok nélküli, fiatal korát élő tőkés termelési rend viszszasságait. Tény, hogy a kiadósabb profit érdekében a gépesítési törekvések a nyomdászatban is arra irányultak, hogyan lehessen a tanult szakmunkásokat kiszorítani. A gép olcsóbban dolgozik mint az ember, főleg mint a jó szakképzettségű munkás. A termelésnek kizárólag profitra való beállítása teljesen háttérbe szorította a tipográfiához fűződő esztétikai értékelést és már-már attól kellett tartani, hogy még a nyomdászati szaktudásnak nemzedékről nemzedékre átöröklött mesterségbeli hagyományai is odavesznek. A nyom-

dákban az új gyorsajátók kezelésére tanulatlan munkásokat akartak begyakorolni. Ugyanezt a célt hirdették az első szedőgépgyári prospektusok is. A nyomdászat – már-már úgy látszott – alig kerülheti ki azoknak az iparágaknak a sorsát, ahol a gyárakban egyszerű betanított és begyakorolt gyári munkások végzik a gépek kiszolgálását.

A technikai eszközök fejlődésének a sivar kapitalisztikus fel fogás szerinti kihasználása a múlt században – mint általában – a nyomdászatban is súlyos szociális helyzetet teremtett és a termelés minőségének leromlását idézte elő.

Amikor a nyomdászat és a nyomdászok ügye a fonák termelési rendszer következtében szinte elveszettnek látszott, a bajok közepette olyan biztató jelenségek tűntek fel, amelyek elindították a jobb jövő kibontakozásának útját.

Felismerve azt a romboló hatást, melyet a mechanizált tömegtermelés a művészi munkatörekvésekre gyakorolt, a múlt század második felében Angliából kiindulva Európaszerte föllépett az új iparművészeti mozgalom, azzal a céllal, hogy helyreállítsa a munka és a művészet összefogását. Ezeknek a törekvéseknek egyik legkiválóbb képviselője a nyomdai művészet legnagyobb előharcosa, William Morris volt. Nagy érdemei mellett azonban Morrisnak az volt az alapvető hibája, hogy ő visszamenekült az ősnymdászat egyszerű technikájához, a nyomdászati megújulást illetően az új technikai vívmányokat figyelmen kívül hagyta.

Aki azonban technikai fejlődéssel nem számol, korszerűtlenné válik. Ma is vannak a nyugati országokban lelkes könyvművészek, akik Gutenberg módján metszik, öntik és szedik a betűket és a rongyból készült, kézzel merített papírosra kéziprésen nyomtatják műveiket. A legújabb idők tanulságai azonban azt mutatják, hogy a technikai fejlődés az ipar művészi irányú szempontjából fölemelkedést is jelenthet. A kémigráfia utolsó ötvenesztendei fejlődése iparművészeti szempontból nagy nyereséget jelent a könyvnyomdászatnak. Az autotípia feltalálása, amelyből megszületett a színes autotípia és legújabban a természetű színhatású autotípia, rendkívüli követelményeket támasztott a nyomdai gépgyártással szemben és a nyomdász felkészültséget szükségszerűen hatalmasan fokozta. A nyomdászat súlypontja ma már a szedőteremből áttolódóban van a gépterem felé. A betűöntődéket a szedőgépek versenye felszabadította a kenyérbetűk tömegtermelésétől és ezek most már csaknem kizárólag a művészi hatású akcidenz betűk gyártásával foglalkozhatnak, ami már eddig is igen gazdag és értékes betű-

művészeti teljesítményt eredményezett. Még a szedőgépgyárak törekvése is odairányul, hogy a mechanizált gépszedést, mely azelőtt kizárólag a szedésmennyiség fokozására volt beállítva, összhangba hozza a nyomdászati esztétikával és a gondos, szakszerű munkafelfogással,

Azt látjuk tehát, hogy a legújabbkorbeli technikai vívmányoknak abba a korszakába léptünk, mely a nyomdászatnak a kezdeti idők romboló hatása után fölemelkedést jelent már most is és a jövőt illetően a legszebb ígéretekkel biztat.

Ami azonban ebben a modern korszakban lejátszódik, az nemcsak a gépek forradalma, hanem — és ez még fontosabb — az ember öntudatra ébredése. Megkezdődött a harc a szociális igazságok érvényesüléseért. Ezt a harcot a munkásság olyan szervezetekben tömörülve folytatta, amelyek a legnemesebb emberi érzésekre: a kölcsönös segítségre, a szolidaritásra, a közösségi gondolatra, az áldozatkésziségre apellálnak.

Ebben a hatalmas és sok értékesen szép vívmányt szerzett társadalmi küzdelemben a nyomdai munkásság a legelső sorokban vett részt. Az anyagi megerősődéssel párhuzamosan haladt a munkásság etikai és szellemi fejlődése. A nyomdai munkásság öntudatosan ítéli meg a helyzetét és nem akar egyoldalúvá válni. Tisztában van történelmi feladatával. Szakmai hivatásból Gutenberg ivadékának és a nyomdász-művészeti hagyományok örökösének tekinti magát, másrészt a társadalmi igazságok, a szebb jövő előharcosának. A nyomdai munkásság felismerte, hogy a munkának szociális védelme mellett a munkát a szakkultúra ápolása és fejlesztése útján magasabb értelmű etikai tartalommal kell telíteni, nehogy a munka lélektelenné váljon. Mert mit érnek a legszebb szociális vívmányok, ha a sivár, egyhangú munkában a munkás lelke eltompul és a munkás a munkájával, saját alkotásával szemben közönyössé válik. Ezért a munkásság valódi szociális érdeke és munkaerkölcsi felfogása azonos a minőségi termelés gondolatával, annál is inkább, mivel az értékes munka a munkát végző ember értékét is emeli.

A munkásság tisztultabb munkaerkölcsi nézete és — amint kifejtettük — a termelés módjának a minőségi munka irányában való fejlődése szerencsésen találkoznak. Ebből a találkozásból kell megszületni a szociális igazságnak és a tökéletesebb alkotások után törekvő tisztultabb munkaeszménynek. Az anyagi béklyóktól felszabadult munka sokkal több és értékesebb teljesítményekre lesz képes.

Székely Artúr II.

Szakoktatásunk hatvan éve

Ha szorosan véve szakoktatásnak nem is nevezhető, de szépen fejlődő szakoktatási intézményeink alapját mégis az 1882-ben megalakult Magyar Nyomdászok Köre, a Szakkör elődje rakta le. Maghíntés volt ez akkor. Ebből csírázott ki és fejlődik, terebélyesedik szakmai művelődésünk. Ez a Kör csakhamar a Budapesti Könyvnyomdászok Társasköre címet vette föl. Noha eleinte a magyar nyelv megkedveltetése és a műtársak között való terjesztése céljából csak szépirodalmi felolvasásokat és szavakat rendezett a Társaskör, mégis a nyomdászati szakoktatás kezdetének tekinthetjük tevékenységét. Elődeink bizonyára abból a gondolatból indultak ki, hogy a magyar nyomdásznak elsősorban anyanyelvét kell jól ismernie, épúgy, mint a német nyomdásznak jól kell tudnia németül és a franciának franciául.

Ezeket a magyarnyelvű szépirodalmi felolvasásokat csakhamar követték a szakismereteket terjesztő előadások és tanfolyamok, amint azt szép sorjában elmondandó vagyok.

A szakoktatás iparunkban három irányban folyik: 1. a nyomdában, 2. a szaktanfolyamokon, 3. a szakirodalom útján. Lássuk közelebbről ezt a három irányt.

A nyomdában való tanoncoktatás nem minden üzemben kifogástalan. Ezt mindenki, aki ma nyomdában dolgozik, igazolhatja. A szakmunkások nem sokat törődhetnek a tanulókkal, mert nekik is mindig megvan a maguk „sürgős” munkája. A legtöbb nyomdaüzemben termelési ellenőrzés dívik. Minden perccel el kell számolni és senki sem írhatja fel ellenőrzőlapjára, hogy a fiúnak megmutatta, miképpen kell a táblázatot vagy a hirdetést megszednie. Ezzel korántsem akarjuk az ellenőrzést kifogásolni, amely a helyes nyomdai számvetés előfeltétele, csupán az egyik okra akarunk rámutatni, amely miatt a nyomdabeli szakoktatás ma szintén szenved. De vannak egyéb okok is. Vannak kisebb üzemek, amelyeknek tulajdonosa, a mester maga sem bír olyan szakismeretekkel, hogy tanoncát megfelelően kiképezze. Ezek a hiányosan kiképzett munkások azután a nyomdai közösség terhére vannak. Nemcsak segélyezésről, de szervezeti szempontból is.

A saját hibájukon kívül így szerencsétlenné tett szakmunkásokat Egyesületünk azzal is támogatja, hogy módot ad nekik az utánképzésre, hiányos szakismereteik pótlására. Ezt a meglehetősen nagy

terhet Egyesületünk egyedül kénytelen vállalni, mert azok, akiknek mulasztásából ezek a félbenmaradt egzisztenciák hozzánk kerülnek, tovább sem törődnek velük. Szívesen látják, hogy tanfolyamokat tartunk, nemcsak a hiányosan kiképzettek részére, hanem azok számára is, akik magukat továbbképezni és szaktudásukat művészi fokra fejleszteni akarják, de a kérdés pénzügyi oldala egyáltalán nem érdekli őket.

Noha ezzel Egyesületünk tagjainak egyéni boldogulását is szolgálja, ki meri tagadni, hogy ebből a legnagyobb hasznuk mégis a nyomdatulajdonosoknak van. Ezzel szemben meg kell állapítani, hogy k a mi szaktanfolyami kiadásainkhoz egyetlen garással sem járulnak hozzá. Legfeljebb egy-két jutalom ha jut főnöki oldalról a jó eredménnyel végzett tanfolyamhallgatóknak. Nem akar ez szemrehányás lenni, csupán ténymegállapítás, amely arra irányul, hogy főnökeink ezen a téren helyezkedjenek megértőbb álláspontra.

A tárgyilagosság elvének tartozunk azzal, hogy elismerjük: vannak szép számban olyan esetek is, amikor a nyomdásztanuló nem képes kifogástalanul megtanulni a szakmát, egyszerűen azért, mert nem alkalmas a nyomdászmesterségre. Ennek megállapítása is a tanítómester kötelessége még a tanulási idő elején. Ezért kell képességvizsgának alávetni a fiút, mielőtt nyomdásztanulónak alkalmazzák és ha a tanulási idő folyamán mindamellet észreveszik, hogy a fiú hanyatlik, időközönként felülvizsgálandó, szükség esetén pedig idejekorán eltávolítandó a szakmából a saját és a közösség érdekében.

* * *

A tanoncok nyomdai kiképzésének hiányosságai fokozott mértékben álltak fenn hatvan évvel ezelőtt. Szükségessé vált a szakmai továbbképzés. Erre már dicső elődeink kerestek lehetőséget, amikor annak idején megalakították szaktanfolyamaink kezdetleges kereteit. A Pesti Részvénytulajdonosi Társaság fiatal gárdájáé az örök érdem, hogy mozgalmat indított egy szakmai továbbképzőkör érdekében.

1881-ben néhány lelkes szaktárs Hódy Soma lakásán beszélte meg a teendőket ilyen kör megalakítására. 1882 szeptember 15-én megalakult a Magyar Nyomdászok Köre a királyutcai „Nyolcezer” vendéglő helyiségében. Az első alapszabályokat Hódy Soma, Hupka Jenő és Szabó Dezső készítették. A Kör célja az akkori túlnyomóan német anyanyelvű nyomdászok magyarosítása volt, a magyar szellem, a magyar nyelv terjesztése a németajkúak között. Ebből a célból szépirodalmi felolvasásokat és szavakat rendeztek.

Ács Mihály indítványára a Kör később a Budapesti Könyvnyomdászok Társaskörére változtatta nevét. Ennek céljai között már ott szerepelt a szak- és társadalmi kérdések megvitatása is. Felhívásában azt hangoztatja, hogy a Kör arra törekszik, hogy a magyar nyelvet megkedveltesse és terjessze a műtársak között. A szakirodalom fejlesztése is ott szerepel a Kör programjában. Felolvasásokat, nyomtatványkiállításokat rendezett, szedés- és nyomtatványpályázatokat írt ki, mindez előmozdította a szakbeli továbbképzést. Emlékezzünk meg ezekről az első felolvasókról. Megérdemlik, hogy az utókor a nevüket tovább őrizze és mentse át a későbbi korok részére: Ács Mihály, Firtinger Károly, Gelléi Mihály, Griesz Ede, Grócz Ernő, Haraszi József (alig van régi Évkönyvünk, régi Typographiánk, amelybe ne írt volna), Láng József, a Szakkör első titkára, Novitzky N. László, Pusztai Ferenc, Schwind Béla, a Korrektorkör első elnöke, Szabó Dezső, Tanay József, akik egyúttal a nevezetes magyarosítási mozgalom vezetői is voltak. Szükség is volt akkoriban erre a mozgalomra, mert német volt itt minden 50–60 évvel ezelőtt. Ezt legjobban német mesterszavaink bizonyítják.

1890-ben alakult át a Társaskör Láng József indítványára a Magyarországi Könyvnyomdászok Szakkörévé. A Szakkör az első világháború kitöréséig működött. Szakelőadásokat, nyomtatványkiállításokat, tanfolyamokat rendezett nemcsak a fővárosban, hanem az ország nagyobb nyomdavárosaiban is.

A szakoktatás családfája akkor kezd hajtani, amikor Grócz Ernő 1895 január 25-én azt indítványozta a Szakkörben, hogy küldjenek ki előkészítő bizottságot egy alakítandó nyomdász-szakiskola előkészítő munkálatainak elvégzésére.

1899-ben, vagyis 43 évvel ezelőtt már találkozunk Pavlovsky J. Alajos szakoktató nevével is. Tanfolyamokat tartott a mesterszedésről. 1901-ben nyílt meg a Bakáts-téri polgári fiúiskolában a Szakkör első vázlatkészítési tanfolyama. Vezetője Pavlovsky volt, oktatói Novák László és Mitterszky József. A következő évben rajztanfolyamot rendezett a Szakkör ugyancsak jó eredménnyel. A szakoktatás tehát már a 900-as évek elején szép fejlődésnek indult, úgyhogy tanműhelyre is lehetett már gondolni. 1904-ben Radnai Mihály tantervei alapján megnyílt a kísérleti nyomda a tavaszmezőutcai órás- és mechanikai szakiskola termében. Ezzel párhuzamosan elméleti tanfolyam működött Novák László és ifj. Aigner Antal vezetésével. A nyomda felszerelését a szaküzletek és felszerelőüzemek adogatták össze. Így valósult meg az első tanműhely terve.

Ekkor már a vidékre is küldött ki a Szakkör előadókat egy-egy nyomtatványkiállítással kapcsolatban. Kolozsvár, Debrecen, Miskolc, Arad, Temesvár, Pécs és más városok nyomdászai felé is kisugárzott a fővárosi szakkultúra fénye.

Később, 1907-ben az Iparművészeti Iskola igazgatóságával társult a Szakkör egy előadóképző szaktanfolyam rendezésére, amelyen csak meghívott mesterszedők vettek részt. Így létesült az Iparművészeti Iskola Nyomdászati Tanműhelye, amelynek célja az volt, hogy a kiválóbb szakerőket oktatókká képezze ki, részben a Szakkör tanfolyamai, részben pedig a főváros nyomdásztanonciskolái számára.

A Szakkör tanfolyamai emiatt szüneteltek és három év múlva, 1910-ben újból megkezdődtek. Kísérleti nyomdáját átadta volt a Tanműhelynek és nem kapta többé vissza, mert az adakozó szaküzletek visszakérték, amit adtak és a megmaradt anyag nem volt alkalmas a nyomda újból való üzembehelyezésére. Így hát előről kellett kezdeni mindent.

A nehéz szervező munkát ismét csak Pavlovsky J. Alajos vette kezébe és 1910–11-ben az ő vezetésével ismét megnyílt a vázlatkészítési tanfolyam, amely mellett az elméleti előadások egész sorát rendezte meg.

A Nyomdászati Tanműhelynek összesen 20 hallgatója volt az első esztendőben, akik Czakó Elemér dr. vezetésével főként iparművészeti oktatásban részesültek. Kétévi fennállás után a Tanműhely átalakult az Iparművészeti Iskola grafikai osztályává. Két-három évfolyamon át tanult is ott néhány nyomdász, de miután az oktatás kizárólag művészi irányba terelődött, ezek is kimaradtak. Az iskola tantestületének tagjai között voltak nyomdászok is. Bárány Nándor, Fekete Béla és Mitterszky József mesterszedők. Részben a betűvetést, részben a tipográfiát tanították az ott tanuló – nem nyomdász – hallgatók okulására.

A Nyomdászati Tanműhely hallgatói közül kerültek ki szaktanfolyamaink oktatói és Czakó Elemér közbenjárására 1910 őszén a fővárosi tanács által létrehívott szakirányú tanonciskolák tanárai is. Azóta is főképpen szaktársaink tanítanak a szakirányú tanonciskolákban.

1911-től kezdve Wanko Vilmos, a Szakkör közben megválasztott ügyvezető titkára vette át az egész országra kiterjedően a szakoktatás intézését, mígnem a világháború hosszú időre megszakította annak működését. Segélyezőegyesületünk általában mindenkor támo-

gatta a szakmai után- és továbbképzés ügyét mind anyagilag, mind erkölcsileg.

A nagyobb vidéki nyomdavárosokban külön szaktanfolyamokat is rendeztek lelkes szaktársak a központ támogatásával. A szaktanfolyamokon kívül rendezett a Szakkör egyes előadásokat is, öntő-, nyomó- és szedőgépbemutatókkal. Ezeknek az előadóknek nevét közli az Egyesült Erővel I. és II., Novitzky N. László és Grósz Ernő történeti könyve.

A háború után 3–4 évig tartó dermedt nyugalom borult a szakoktatásra. A Grafikus Művezetők Egyesülete volt az első, amely fölismért az általános kábultságból és az 1923–24. évadban tanfolyamokat rendezett külön a nyomdásztanulók, külön a szakmunkások részére. Ezeknek a tanfolyamoknak az Anyaegyesület bocsátott helyiségeket rendelkezésére, amíg a főváros iskolatermet nem utalt ki erre a célra. Ezeknek a tanfolyamoknak a nevezetes 1924-es bérmozgalom vetett végét.

A mozgalom után az Egyesület vette át a továbbképzés ügyét, minthogy a Szakkört anyagiak híján nem lehetett feltámasztani. Az Egyesület oktatásügyi bizottsága Bauer Henriket, Müller Sándort, Novák Lászlót, Spitz Adolfot és Wanko Vilmost bízta meg a tanterv kidolgozásával. Ezek a szaktársak küldetésüknek meg is feleltek.

1924 őszén Szakoktatási Tanács alakult, amelyben a szakma minden rokonágazata képviselve volt mind főnöki, mind munkásrészlől. A tagok névsorát a Nyomdász Évkönyv és Ütőkalauz 1925-ös évfolyamában megjelent szakképzéstörténeti cikkemben annak idején felsoroltam, a hosszú tantervvel együtt.

A Szakoktatási Tanács rendezte tanfolyamokat is Egyesületünk tartotta fenn. Később maga az Egyesület vette kezébe a szakoktatást, miután egyedül viselte annak költségeit is. Az egységes szakoktatás vázlatkészítési, lemezmetszési, a művészi színvonalig emelkedő nyomtatványtervezési, gépmesteri, öntői tantárgyakat ölel fel.

A szorosan vett szaktanfolyamokon kívül Egyesületünk hosszú éveken keresztül hetenként kétszer ismeretterjesztő előadásokat is rendezett a természettudomány, az egészségvédelem, a modern technika, a társadalomtudomány stb. köréből. Mindezek az előadások szaktársaink általános művelődését kívánták szolgálni és páratlan látogatottságnak örvendtek. Jelenleg ezek az előadások szünetelni kénytelenek. Az egyes szaktársi körök és környékbeli társaskörök tartanak a téli hónapok folyamán egy-egyórás ismeretterjesztő vagy szakmai havi előadást.

Az Egyesület a szaktanfolyamokon kívül angol és német nyelvtanfolyamokat is tart fenn. Ezzel a hallgatók nyelvismereteiket bővítik, ami különösen nyomdász számára megbecsülhetetlen kincs, amellyel jobban boldogul az életben.

Az ország különböző nyomdavárosaiban (Szeged, Sopron, Miskolc, Debrecen, Szombathely, Kecskemét, Újpest, Kiskörmend, Pestszent-erzsébet) 1934–1936-ban demonstratív nyomtatványkiállításokat is rendezett az Egyesület. A legtöbb helyen a város polgármestere nyitotta meg a kiállítást, megköszönve Egyesületünk áldozatkészségét. A kiállítási anyaggal együtt előadót is küldött ki Egyesületünk. Ezek a kiállítások tömeges látogatottságnak örvendtek és nagyban hozzájárultak szaktársaink ízlésnevelésén kívül a szép nyomtatványok megkedveltetéséhez. Egyúttal megmutatták az árszabályhű és a szennykonkurrenciát űző blokált nyomdák nyomtatványai között levő különbséget.

Az Egyesület Oktatásügyi Bizottsága tanulmányi kirándulásokat is rendez közüzemekbe, múzeumokba és egyéb művelődési intézmények megtekintésére.

Egyesületünk segédvatókat is rendszeresített a szaktanfolyamok éavedzáró ünnepélyeivel kapcsolatban. Ezek a kollegiális együvértartozás érzésének ápolásán kívül azt célozzák, hogy az újonnan felszabadultak ne tekintsék tanulásukat befejezettnek, hanem bővítsék és egészítsék ki szakismereteiket a szaktanfolyamokon.

A Nyomdászati Archivum is egyik szépen fejlődő intézményünk. Sok értékes nyomdászati vonatkozású történelmi adat, műtárgy, szerszám, könyv gyűlt már eddig is össze a nagy nyomdászcsalád adományaiból.

* * *

A műhelybeli és tanfolyambeli oktatás kiegészítője a szakirodalom. Ennek bölcsője az ifjú Nyomdász-Társaskör megalakulása idején ringott már, amikor szakirodalmi pályátokat írtak ki szakmai kérdések megvitatása céljából. Megvolt tehát a kezdetleges szakirodalom, amelyből mai hatalmas szakirodalmunk fejlődött. A Nyomdász Társaskör által kiadott első lap a Nyomdászok Közlönye volt 1883-ban. Nyomdásztársadalmi kérdéseket tárgyalt. Szakmai kérdésekkel foglalkozó első szakfolyóiratunk az 1888-ban megindult Magyar Nyomdászat volt Pusztai Ferenc szerkesztésében. Ez az 1890-es bérmozgalom idején megszűnt, hogy később ismét feltámadjon a Grafikus Művezetők Körének tagjaiból alakult társaság, majd a Művezetők Köre kiadásában.

Az első magyar nyomdászévkönyv 1867-ben jelent meg „Zsebleltár” címmel, Záhonyi Alajos szerkesztésében. 1883-ban jelent meg először a Magyar Nyomdászok Évkönyve Tanay József szerkesztésével. 1887-ben az évkönyv kiadását a Budapesti Könyvnyomdászok Társasköre, a későbbi Szakkör vette át. Ez a kis zsebkönyvnek indult vállalkozás később már 8–10 ívnyi nagy nyolcadrét alakú évkönyvvé fejlődött. Sok szedés- és nyomásmelléklet példázta a tanulságos szövegrészt. A többi évfolyamot felváltva szerkesztette Ács Mihály, Kleinmann Frigyes, Szabó Dezső, Gelléri Mihály, Tichy Ákos, Pavlovsky J. Alajos és az utolsó évfolyamokat, 1905–1910-ig néhai Novák László.

Az első magyar nyomdászati szakkönyvet Imreh Sándor írta. 1879-ben Marosvásárhelyen. „Gyakorlati utasítások a nyomdászfialtság számára”, később még két könyvet írt a kötőjelek használatáról. Bóna és Nánay (1884) közhasznú nyomdai kalauzt adtak ki Nyitrán. Barkó Kovács Kálmán 1889-ben a hangjegyszedésről írt szakkönyvet.

Grócz Ernő „A betűszedés kátéja” címmel írt két füzetet 1897-ben és 1899-ben tanoncok oktatására. Freckay János az Akadémia megbízásából Nyomdászati Mesterségszótárt írt, Hornyánszky Viktor az írók és könyvkiadók tájékoztatására írt könyvet. Ruzicska Gyula Kolozsvárott (1895 és 1897) írt két nyomdászati tankönyvet. Mederschitzky József „A papírtömöntés” című könyvét 1890-ben írta.

1891 május 1-én jelent meg először a Grafikai Szemle Tanay József szerkesztésében és a Szakkör kiadásában.

1898-ban az Egyesület kiadásában új évkönyv indult, a Nyomdász Évkönyv és Útikalauz. Az első évfolyamokat Novitzky N. László szerkesztette. Később Lerner Dezső, majd ismét Novitzky, 1934 óta pedig Halász Alfréd szerkeszti.

1902-ben jelent meg Pusztai Ferenc „Nyomdászati Enciklopédia” című nagyszabású műve. Függelékében tartalmaz mesterszótárt közzöl. E sorok írója is állított össze ilyen szótárt a Magyar Nyelvőr részére 1931-ben. Ez különlenyomatban is megjelent.

A Magyar Nyomdászat 1906-ban újból megindult Wóznér Ignác vezetésével alakult művezető társaság kiadásában. Néhány évi háborús szüneteltetés után 1921-ben a Grafikus Művezetők Egyesülete vette át a szakfolyóiratot. Ezt Janovits Ferenc szerkesztette, a lapot a Világosság-nyomdában nyomtatták. 1929-ben végleg megszűnt.

1910-ben a Szakkör Wanko Vilmost bízta meg a Grafikai Szemle szerkesztésével. Ekkor már a Kör a szervezet anyagi és erkölcsi

támogatását élvezte. Alig volt személyzeti értekezlet, amelyen Peidl Gyula, a szervezet vezetőjének intézkedésére a Szakkör érdekében való toborzás ne lett volna napirenden.

Nagyszabású mű a Fuchs Zsigmond és Illyésy István szerkesztésében megjelent 530 oldalas „Gépterem”. Több mint 30 illusztráció díszíti. 1905-ben Durmits Imre, Pavlovsky J. Alajos és Wóznér Ignác „A betűszedés elméleti és gyakorlati kézikönyve”, Frank Lajos „Idegen szavak elválasztása” még ma is közkézen forog. Megírta a szedőgépek történetét is.

Horváth Endre „A magyar nyelv helyesírási szabályai és szótára” kitűnő útmutatója volt sokáig a szedőknek, korrektoroknak, 1912-ben adta ki.

Kitűnő évkönyvet ad ki a Főnökegyesület is.

Székely Artúr és Löwy Salamon kalkulációs szakkönyve is említésreméltó. A Főnökegyesület gyűjtötte össze és adta ki a két szakferfiú kalkulációs előadásait. Rajtuk kívül egész sor más szakírók cikkei is helyet kaptak e műben a rokonszakták tárgyköréből.

Kisebb-nagyobb szakkönyveket írtak még a többek között: Augenföld M. Miksa, Butkovszky Bertalan, Gondos Ignác, Müller Sándor, Löwy Salamon, Mitterszky József, Novitzky N. László stb. Nagyon gazdag nyomdászattörténeti irodalmunk van, amelyről ehelyütt csak nagy vonásokban lehet szó. Ilyenek Firtinger Károly történeti munkái, a két Egyesült Erővel. Algner Károly nyomdászattörténete a 18. század végéig (1883). Azután a Kőrök története, a nyomdászat feltalálásának ötszázadik évfordulójára kiadott művek: Egyesületünk kiadásában megjelent „Gutenberg Album”, Fitz József „Gutenberg” és a „Nyomdászat dícsérete” című miniatűrje, Kertész Árpád könyve Tótfalusi Kis Miklósról stb.

1920 januárjában, a háború után való első szakmai megnyilatkozásként megindította Biró Miklós a Magyar Grafikát. Wanko Vilmos szerkesztette. Wanko 1928-ban kivált a szerkesztőségéből és fel támasztotta a tetszhalott Grafikai Szemlét. Egy évfolyam jelent csak meg ebben a vállalkozásban. A Magyar Grafika 1930-ban megszűnt.

1929-ben jelent meg a Korrektorkör megbízásából Balassa József tanár műve: „A magyar helyesírás szabályai és szótára”, Novák László Grafikai Művészetek Könyvtára 14 kötete 1925–1930-ig, Biró Miklós Grafikai Almanach-ja, Neumann Ede (Ungvár) „Linotype” című könyve, 1936-ban Biró Miklós Nyomdászati Lexikona, Fisch József „A színkeverés kézikönyve”. Haragos Sándor „Helyesírási Útmutatója” 1940-ben. Kner György „A nyomtatott betű művészete”

című könyve és Haiman Ferenc szakkönyve 1942-ben jelent meg. E sorok írásakor Székely Artúr II. könyve is munkában van a tipográfiai szabályoknak megfelelő gépszedésről.

1936 január 1-én Egyesületünk újból megindította a Grafikai Szemlét Novák László szerkesztésével. Az 1938-ban kiadott lapkorlátozás miatt azonban ezidőszereint szünetel.

A Gépmezteregyesület magas színvonalú szakfolyóiratot adott ki 1928–35-ig „A Gépmezter” címmel. Eleinte Illyés István, majd Bauer Henrik szerkesztette egy szerkesztőbizottság élén.

Az említett lapokon kívül természetesen a 80 éves Typographia is mindenkor adott és ad helyet szakcikkeknek, sőt, mint most is, egymaga szolgáltatja a szakirodalmat is.

Másirányú rendeltetésük ellenére a Nyomda- és Rokonipar és a Sokszorosító Ipar is közölnek szakcikkeket, amikor csak tehetik.

A magyar szakirodalom terebélyes fája még külföldre is kiterjesztette termékeny ágait. Wankó Vilmos a német Bildungsverband nemzetközi pályázatán az első díjat nyerte a „Typographische Mitteilungen” tervével és megbízták őt egy magyar szám szerkesztésével. Ebbe Novák László a magyar nyomdászat történetét, e sorok írója a magyar szakoktatás történetét német nyelven, a német szakoktatását magyarul írta meg. Wankón kívül Kun Mihály és Nádai Pál írt bele cikket. Kun Mihályt egy világhírű német betűöntőde bízta meg betűmintakönyv tervezésével.

Geyer Raoul, aki a Hungária-nyomdában szabadult fel, fiatalon került Párizsba, később ott nyomdát nyitott. Onnan küldöztette a francia nyomdászat fejlődéséről szóló ismertető cikkei a Grafikai Szemlébe, a Typographiába és a Magyar Grafikába. Közérdekű munkásságát odakint annyira elismerték, hogy az Havas-iroda (a mai OFI elődje) reklámfőnökének nevezték ki. Néhány évvel ezelőtt halt meg fiatalon.

Harangozó Antal annakidején Milánóból küldte haza az olasz nyomdászati stílust és szokásokat ismertető tanulságos cikkei a Magyar Grafikának.

Híres nyomdásztadtunk Németországnak is. A Nagyszombatban 1849-ben született Watzulik Albin Mária a szászországi Altenburgban telepedett le és Németország legelső mesterszedői között emlegették 1930-ban halt meg.

Gondos Ignác szedő és Faltusz Ede gépmezter szakírók és szakoktatók Amerikába vándoroltak ki és ott folytatták szakoktatói működésüket.

Ilyen kis dolgozatban föl sem említhető valamennyi tényező, amelyek mindegyike szakmai művelődésünk és továbbképzésünk céljait szolgálja. Megszűnt szakfolyóirataink sokezernyi példánya, a nyomdászévkönyvek lapjai hirdetik azt a nagy munkát, amely hatvan esztendőn át szakmánkban folyt és folyik mindmáig.

1941-ben az Egyesületünk könyvtárából kivont szakkönyvekből, vásárlásokból, főnöki testületek és egyesek könyvadományaiából gazdag és értékes szakkönyvtárunk létesült. Az adományok és könyvletétek még folynak. A szakkönyvtár megalkotásának célja, hogy a szakkönyvek és szakfolyóiratok minden tanulni vágyó érdeklődő részére hozzáférhetőek legyenek, azokat az olvasóteremben olvashassák, tanulmányozhassák. Az ott elrendezett szakkönyvekben és folyóiratokban nagyon, nagyon sok szaktudás van elraktározva. Érdemes úgy néha-néha olvasgatni ezekből a régi és újabb írásokból. Sokat tanulhatunk belőlük. Nincs is panasz ebben a tekintetben. A könyvtárszoba hosszú asztalának mindkét oldalán végig ifjú és öszülő szaktársak ülnek csendben és olvasnak bel- és külföldi könyvekből, szaklapokból vasárnap délelőttönként.

Manapság, amikor szép mesterségünk annyira differenciálódott, hogy sok-sok munkamenete már külön szakmává fejlődött, nagyon helyes, ha legalább a szakirodalom útján igyekszünk megismerkedni ezekkel a szakmai ágazatokkal. A régi könyvnyomtató egy személyben volt betűtervező, metsző, öntő, szedő, nyomó és könyvkötő. Gutenberg mesterünk tanítványai és munkatársai között voltak, akik még a papírost is maguk merítették, a festéket is maguk készítették. Ma már nemcsak külön foglalkozási ág mindegyik, hanem egész sor rokonszakma sarjadt a könyvnyomtatásból.

A jó könyvnyomtató tudni akarja, hogyan készül a betű, a töm-öntvény, a klisé, a papíros. Meg akarja ismerni a litográfia, a mélynyomtatás és az offseteljárás lényegét, nem szólva az üzemi kalkulációról és a modern üzemvezetésről. Mindezekre a kérdésekre a szakkönyvtárunk polcain lévő értékes könyvek kielégítő feleletet adnak. Csak el kell olvasni ezeket a könyveket.

* * *

Azt mondják: háborúban hallgatnak a műzsák. Ez a magyar nyomdai munkások szakképző munkájára nézve nem állja meg a helyét. Itt serényen folyik a szakképzés, az önművelődés munkája és az eljövendő békés időszak virágzó szakkultúrát lát majd viszont a mi szakmai életünkben.

Haragos Sándor.

Korszerű tanoncoktatás

Komoly érvek szólnak amellett, hogy a most folyó világháború új világot formáló harcainak idején is a nemzet jövőjét kell építeni. A nemzet jövőjének kialakításában fontos hivatása van az ifjúságnak, amelynek szakképzettségétől és tudásától függ minden társadalmi osztály s így az alkotó iparosnemzedék értéke is. És így, miután az ifjúságnak igen komoly szerepe van a nyomdászat fejlődése tekintetében is, fontos, hogy ifjú szaktársaink a mindennapi kenyérért folyó harcban mint jó szakemberek vegyenek részt, akik tudás, szakismeret, szellemi fölkészültség dolgában sikeresen megállják helyüket.

Ha behatóan kívánunk foglalkozni a megfelelő utánpótlás kérdésével, akkor rá kell mutatnunk arra az igazságra, hogy tanoncaink kifogástalan szakismeretét három tényező dönti el: 1. alkalmasság, 2. nyomdaműhelyi tanítás, 3. tanonciskolai oktatás.

Alkalmasság tekintetében a pályára készülő ifjúság az orvosi vizsgálaton túl újabban képességvizsgálaton is átesik s e két eredmény összeegyeztetéséből, továbbá az időközi vizsgák megejtéséből állapítják meg a tanuló nyomdász pályára való alkalmasságát. Ez az eljárás biztosítani látszik, hogy minden tekintetben megfelelő és alkalmas ifjak kerüljenek a nyomdaipari pályára. Ennek ellenére sok esetben egyesek alkalmatlanságát csak akkor állapítják meg, amikor már egy, sőt két esztendő telt el a nyomdaműhelyben.

Legszembeszökőbben a nyomdaműhelyi munkálkodás mutatja ki a tanonc szakmai kiképzésének elégtelenségét. Sajnálatosan meg kell állapítani, hogy a legtöbb helyen nem sokat törődnek azzal, vajjon a rájuk bízott tanonc megtanulja-e mesterségét, szakmunkával tölti-e el tanulási idejét, hanem segédmunkási vagy kifutói teendőkre használják fel. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a napi nyolcórás munkaidő ledolgozása, esetleg túlórázás után még külön szállításokat kell lebonyolítani a tanoncnak, nem ritkán a város külterületére. A tanulásra szánt idő ilyenformán kihasználatlanul marad és ha hozzászámítjuk a hivatalosan mulasztott órákat (iskola, levante), akkor behozhatatlan károsodás éri a tanoncot.

Blokált üzemekben a tanulási lehetőség még elszomorítóbb, mert a főnök legtöbbször annyi gondot sem fordít a tanításra, mint egy 16. századbéli asszeszor, holott a fennálló rendelkezések erre köteleznék. Pedig a kisüzem volna az az ideális terület, ahol kitűnő alkalom kínálkoznék a szakismeretek elsajátítására, minthogy a leg-

változatosabb nyomdai munkák itt fordulnak elő és éppen ez biztosítja a szakma minden ágában való jártasságot. De súlyosbítja a helyzetet az is, hogy hiányzik a helyes irányítás, a jó szakember lelkiismeretes oktatása. A főnök rendszerint üzleti ügyeivel van elfoglalva, no meg sokszor maga sem üti meg szaktudás dolgában azt a mértéket, ami kívánatos volna. Így a tanonc magára marad minden irányítás nélkül és már a legelső lépésnél: a sorok helyes kizárásánál sem kapja meg a szükséges útbaigazítást, ami hanyagságra, a jóízlést sértő szokások megrögzítésére vezet.

Mindezekon felül mélyen elszomorító az a megdöbbentő tudatlanság és hozzá nem értés, ami ezekben az üzemekben a helyesírás terén mutatkozik. Mikép sajátítsa el a tanonc az ortográfiai ismereteket, amikor maga a főnök-korrektor sincs tisztában a helyesírás elemi szabályaival; amikor a legdurvább hibák garmadaszámra lelhetők fel az ilyen „műintézetek” lapjaiban, nyomtatványaiban. Tisztára a tanonc iskolázottságán vagy helyesírási érzékén múlik, milyen szedővé forrja ki magát és ha hiányzik belőle az a bensőséges szakmaszeretlet, amely a hiányok miatt önképzésre ösztökélné, akkor egész életére gyöngé, értéktelen munkaerő marad.

Semmivel sem kedvezőbb a tanonc helyzete ott, ahol egy-két segéd is dolgozik a nyomdában. Ilyen helyen rendszerint érvényesül az a régi közmondás: „amilyen az úr, olyan a szolgálja”, mert a segédet legtöbbször annyira ellátják munkával, hogy komoly és lelkiismeretes oktatásra ideje sincs. Akaratlanul is a könyvnyomtatás első századai jutnak eszünkbe, amikor a tanuló szakmai képezését még komolyan vették, sőt az 1606-i lipcsei nyomdásztartás azt is elrendelte, hogy ha a főnök nem foglalkozhatik inásával, segédjét kell megbízni, akinek ezért két tallér járt. Mennyire lesújtó és elszomorító, hogy a fejlett technika mai korszakában, amikor minden órásléptekkel halad előre, éppen a tanoncottatás maradt le a fejlődés versenyében, amelynek pedig igen nagy a fontossága.

A biokált nyomdák kisüzemeiből kerülnek ki azután a nyomdász-mesterség igazi napszámosai, akiknek szakmai fölkészültsége – az esetek nagy részében – a legminimálisabb. Köztudomású, hogy az ilyen ifjakat főlzabadulásuk után azonnal szélnek eresztik, helyüket pedig újakkal töltik be és ha jó sorsuk véletlenül valamely nagyobb árszabályhű nyomdába el nem vezérli, ahol megismerkedhetnek oly szedéstechnikai módokkal is, amelyeneket eddig még nem láttak, akkor a szakmában való elhelyezkedésük úgyszólván kilátástalan.

Nagyüzemekben a szaktudás megszerzése korlátozottabb lehe-

tősegeket nyújt, mint kisnyomdákénál. Miután a nagyüzemek túlnyomó része könyvek és lapok kiadásával foglalkozik, mely folyamat főleg gépek és mechanikai eszközök igénybevételével történik, az ott dolgozók is csupán részmunkásai lehetnek ennek a munkafolyamatnak. Ez az oka, hogy az ilyen üzemekben dolgozó tanoncok java idejét a gépszedés adjusztálása, lehúzása és korrigálása foglalja le, míg a tanulási időnek csak jelentéktelen hányada jut egyéb ismeretek elsajátítására. Ezáltal a tanonc ismeretköre egyoldalú lesz, jártassága csak erre a munkafolyamatra korlátozódik, de az oly nagy szerepet játszó helyesírás tökéletes elsajátítása is a minimálisra csökken, aminek hiánya egész munkáséletére károsan hat ki.

Ilyenformán a szakismeretek alapos elsajátítása – az esetek nagy részében – sem a nagy-, sem a kisüzemekben nincs megnyugtatóan biztosítva és a tanonctenyésztés ennél fogva lavina módjára elindul, felvéve magára a hibák, helytelen módszer és lelkiismeretlen nevelés soha helyre nem hozható hátrányait, ami cseppet sem biztató jel a jövőre nézve. Ilyen egyoldalú és hiányos ismeretekkel kerülnek azután a tanulók az iparostanonciskolába, mely intézmény az 1922. évi XII. tc. alapján hivatva van a szakirányú oktatás meghonosításával és a gyakorlati műhelyoktatással a magasabb igényeket kielégíteni. Az iskolának kellene pótolni azokat a hibasorozatokat, melyeket a tanonc magával hoz az iskolába és heti 9, később 6 tanítási órával helyrebillenteni azt a mérleget, amelynek egyik serpenyője már eddig is súlyosan meg volt rakva „értéktelen tehertétellel”.

Ámde a magasabb igények kielégítésére, a fejlettebb ízlés ápolására és fejlesztésére csak szórványosan kerülhet sor, mert az oktató idejének nagy részét lefoglalja az elemi hibák korrigálása. Itt tűnik ki a tanonc fogyatékos szakismerete, hogy legtöbbször a sor kizárásával, a helyes elválasztással sincs tisztában és árhegygel kell kihúzigálni az egyenlőtlen kizárásokat, hibás betűket. Amikor kéziratok szedésmennyiségének kiszámításával kellene foglalkozni, nagy táblázatos munkákkal, avagy oldalak tördelésének szabályaival, akkor még mindig a bosszantó helyesírási hibák ólomban való korrigálása rabolja el a szakoktató értékes idejét.

Nincsen olyan munkakör a nyomdászatban, amely a műhelyoktatásnál meggyőzőbben tudná bizonyítani a tanonc helyesírási és nyelvtani hiányosságait s az a körülmény, hogy az utolsó esztendejét járó tanuló éppen ebben a tekintetben árul el sok esetben megdöbbentő gyengeséget, juttatja eszünkbe azt a régi világot, amikor még nem követeltek a nyomdászintástól négy középiskolai

előképzettséget, amikor még nem tudták, hogy a négy középiskola fogékonyság és szorgalom nélkül holt tőke csupán és a néhány elemivel rendelkező kis inasba tanonccévei alatt ügyszólván belepofozták a helyesírás tudományát. De megtanult tisztán szedni, értékes munkaerővé serdült annyira, hogy a mai magasabb iskolát végzett ifjakkal e tekintetben sokszor össze sem lehet hasonlítani.

Az egyoldalú nyomdaüzemi munkálkodás sokszor arra is kényszeríti az oktatót, hogy a tanoncot felrámolás révén ismertesse meg másfajta szedésmunkákkal. A minőségmunkák, sőt a hirdetések és egyéb kereskedelmi munkák fölrámolása kitűnő alkalmat nyújt a szedéstechnika és az anyaggal való helyes bántatás elsajátítására. Minderre azonban nem volna szükség és az elérhető iskolai eredmény is jóval kielégítőbb volna, ha a tanonctartó nyomdák több gondot fordítanának az elemi szakismeretek elsajátítására. Mert ha a tudásra szomjas tanonc négy esztendő alatt valamennyi szedési ágazatról tájékozódást nyer, úgy a tanonciskolai tanítás is sokkalta eredményesebbé válik, mert csak kiegészítő oktatásra, ízléscsiszoló és fejlesztő szerep betöltésére van szükség. Ezek után beosztás kérdése, hogy ott, ahol külön osztályok nem állnak rendelkezésre, mégis hozzájuthassanak a tanoncok minden ágazat megismeréséhez.

Ennek ellenére a korszerű tanoncottatás végleges megoldása még mindig nem látszik biztosítottak. Főleg pedig azért nem, mert ha a nyomdai tanítás átfogóbb és minden ágazatra kiterjedőbb is lenne, úgy az iskolai oktatásnak is ehhez kellene igazodnia. Márpedig a tanonciskola mindezekig csak „szakirányú” és nem „szakiskola”, ami azt jelenti, hogy több olyan szakmai szempontból kevésbé értékes és talán fölösleges tanórát nyújt, különösen az első két esztendőben, amelyre az életben kevésbé van szükség.

Amikor azt látjuk, hogy szerte a világon a nyomdaüzemek speciális munkakörre rendezkednek be, mint többek között Svájc is, ahol egyes üzemek kizárólag fürdő- és utazási prospektusokat állítanak elő, vagy csak reklámyomtatványokat; továbbá amikor azt látjuk, hogy kisebb nyomdák is igyekeznek speciálisan berendezkedni egyes kereskedelmi nyomtatványok vagy lapok racionális termelésére és komoly üzleti érdekek fűződnek az egyoldalú termelés megteremtéséhez, akkor a tanonciskola sem elégedhet meg húszesztendő tanmenetével, amely semmiképpen sem igazodik a nagyvonalú fejlődés követelményeihez.

Amikor ilyen határtalan fejlődési lehetőségek vetik előre árnyékukat, akkor szinte megszégyenítő, hogy nekünk még ma is azon kell

sopánkodnunk, miért hiányos tanoncaink szaktudásbeli ismerete, miért elégtelen szedéstechnikai jártasságuk, gyakorlati tudásuk, holt már most érezzük, mennyivel többet követel majd tőlük a jövő.

Ilyen kívánalmaknak csak a kifejezetten tanoncszakiskola tudna megfelelni. Elképzelésem szerint a szakiskola négy emelkedő évfolyama betűszedők részére heti 10 tanóránál ekkép oszlana meg:

Tantárgy	Betűszedők heti óraszám			
	I. o.	II. o.	III. o.	IV. o.
Magyar nyelv	3	2	1	1
Idegen nyelvek	1	1	1	1
Számítan	1	1	1	1
Élet-, közgazdasági- és polgári ismeretek	1	1	1	1
Szakrajz	2	2	2	2
Műhelyoktatás, technológia és anyagismeretek	2	3	4	4

A tantárgy anyaga szigorúan a nyomdászatból merítené például. Így a magyar nyelv a szakmai szókinccsen kívül kimerítően tárgyalná az idegen nyelveket, helyesírást stb. A számítás anyagát az üzemi költségvetés, tipográfiai méretegységek, papíros- és kéziratkszámítások, a könyvvitel példái képeznék. Az élet-, közgazdasági és polgári ismeretek az ipari munka fontosabb jogi, közgazdasági, közegészségügyi és alkotmányjogi szabályait tárgyalná részletesen. Rajzórak szoros kapcsolatban állnának a gyakorlati oktatással. Műhelyoktatás a szemléltető tanításon kívül a gyakorlati munkára helyezné a főszínyt, ahol betű- és anyagismereten kívül a legkülönbözőbb szedési szabályok, szedőgéptechnológia, papírosismeret, kalkuláció képeznék az emelkedő óraszámokat.

Ez a szakiskolai tanmenet pillanat alatt meggyőző mindnyájunkat, hogy a tanoncottatás valóban széleskörű ismeretekkel, bőséges szakmai tudással látná el hallgatóit, azonkívül felölelné a szakma valamennyi ágazatát és a gyakorlati műhelyórák szaporításával biztosítaná a szükséges gyakorlat megszerzését is. De ezen túlmenőleg fölöslegessé tenné azt a mostanában sokat emlegetett elgondolást, hogy a fogyatékos kiképzést a tanulási idő meghosszabbításával pótolják, amely gondolat nem éppen újszerű, hiszen eléggé közismert.

• hogy a tanoncidő a 16–18. században Németországban 4, 5, 6, sőt Angliában 7 esztendőben volt megszabva.

Miután pedig a tanonc ismeretköre és kiképzési foka függ az oktatói üzem felkészültségétől, attól a munkakörtől, ahol dolgozik, még a leggondosabb nevelés mellett sem marad elegendő idő valamennyi technikai és szedésmód eredményes elsajátítására, nem beszélve azokról a rokonágazatokról, melyek szorosan kapcsolódnak a betűszedéshez és szerves kiegészítő részét képezik a jó nyomdász szakismeretének. Szakiskola esetén az ebbeli hiányok megnyugtatóan pótolhatók volnának és a háború befejezése után ezen iskola megvalósítása sem okozna bizonyára nehézségeket Utoljára hagytam néhai Wanko Vilmos szaktársunk értékes elgondolását: a tanonccsere meghonosítását. Korszerű tanoncocktatásunk egyik megszívlelendő és rendkívül hasznos módja volna, ha valamennyi tanuló utolsó esztendejében más üzemben tanulmányozhatná az eltérő termelési módszereket. Kisűzem tanonca a nagy nyomdába kerülne egy esztendőre és fordítva. Föltétlenül jó hatással volna a szakismeretek elsajátítására, a modernebb technikai vívmányok, munkamódszerek megismerésére, a hiányok kiegészítésére.

Nyomdai munkások vagyunk, akik megtanultuk, hogy jólétünk, boldogulásunk egyedüli forrása a munka. Valamikor az ősi vagyonokat hódításokban vagy harcmezők súlyos ütközeteiben szerezte a családalapító. Ma a páncélba öltözött ősapák helyét elfoglalta a kovács, lakatos, asztalos; a kard helyét az eke, technika, tudomány, a munka hatalma. Ennek a hatalomnak vagyunk mi is szerény képviselői, mert a csillogó ólombetűkkel való munkálkodás tudományos foglalkozásnak számított hajdan, melynek tekintélye, tisztelete volt szerte a világon. Ezt a klemelkedő élgárdaszerepet vagyunk hivatva betölteni, sőt növelni, fejleszteni azzal, hogy olyan utódokról gondoskodunk, akik vésszen komoly időkben is biztosan megállják helyüket. Ennek előfeltétele pedig a szaktudás tökéletes ismerete. Meg kell teremteni az alapját az ifjúság helyes és korszerű oktatásának, fokozottabb éberséggel kell ügyelni és elősegíteni műhelyi előmenetelét, tanulási lehetőségét; ha kell, a fölöttes hatóságok közbelépésével kell megakadályozni a segédmunkási teendőkre való fölhasználást és főképpen hivatásunk szeretetében küzdeni kell a szakiskola fölállításáért, amely egyedüli biztosíték arra, hogy az igényesebb nyomdai munkás magasabb szaktudásával vívja ki magának a boldogabb jövőndőt.

Ziegler Gyula.

Budapesti könyvnyomdák statisztikája

A nyomda megnevezése	Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulólan	Széd.munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Ábrahám József, II, Fő utca 42 —	3 2	2	—	—	3	1	1	1	4	n	
Ábrahám Leó, VII, Dob utca 7 —	1 —	1	—	—	1	—	—	—	2	e	
*Aesculap, II, Margit rakpart 54 —	2 —	1	—	—	7	—	—	—	7	e	
Alpha, IV, Molnár utca 3 — —	1 —	1	1	—	1	—	—	—	5	e	
Altalános, VI, Paulay Ede utca 55 —	19 21	8	—	1	8	124	10	11	11	k	
Andrási József, VIII, Vig utca 3 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	e	
Antiqua, VI, Paulay Ede utca 65 —	9 6	3	1	1	6	1	1	2	5	e	
*Antos dr és Tsa, Vörösmarty u. 7	2 —	2	1	1	2	1	—	—	3	e	
Arany János Rt., Szentkirályi u. 23	3 1	3	1	—	7	1	1	1	7	n	
Astoria, VIII, Bezerédi u. 4 — —	2 —	2	—	1	3	1	—	—	4	k	
Athenaeum, VII, Miksa utca 4—6	153 65	47	7	6	100	544	46	43	43	e	
*Attila, II, Szász Károly utca 3—5	8 4	3	3	2	10	4	3	4	12	e	
Auer Ignác, VIII, Rákóczi út 11 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Aurora, VI, Székely Bertalan u. 2/c	2 —	1	—	1	2	1	—	—	4	n	
Balázs István, VIII, Békés utca 3 —	—	1	—	1	1	—	—	—	2	e	
Balogh B., VI, Podmaniczky u. 43	1 —	1	1	—	4	—	—	—	4	e	
*Bányai, Várkonyi, Semmelweis u. 21	2 2	1	1	1	4	2	1	1	5	e	
Barcza József, IV, Váci utca 40 —	1 —	1	—	1	2	—	—	—	3	k	
*Bárd Jakab, VII, Miksa utca 17 —	2 —	1	—	1	—	—	1	—	3	k	
Barta és Guth, VI, Ó utca 16 —	1 —	1	1	1	3	—	—	—	5	e	
*Bauer Rezső, Paulay Ede utca 51	1 —	—	—	—	3	—	—	—	3	e	
Belvárosi, IV, Sütő utca 2 — —	—	—	1	—	2	—	—	—	3	e	
*Berkovits Ferenc, V, Pannonia u. 33	1 —	1	—	—	1	2	—	—	3	k	
Bernhardt Dezső, V, Bálvány u. 12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bernwallner I.-né, VII, Kisdiófa u. 3	—	—	—	—	—	1	—	—	3	e	
Bethánia, VIII, Gyulai Pál utca 9	1 2	1	—	—	1	1	1	1	2	n	
Bethlen, IX, Calvin tér 8 — —	5 5	2	1	—	4	1	1	3	5	e	
Bichler, III, Lajos utca 94 — —	3 —	2	—	1	3	1	—	—	7	e	
Bíró Miklós, VI, Podmaniczky u. 37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bokor és Fischer, Wesselényi u. 68	2 2	2	1	—	1	2	—	1	5	e	
*Boros Ignác, VII, Alsóerdősor 1	1 —	1	—	—	1	1	—	—	1	k	
*Braun Aladár, VI, Bajnok utca 2 —	1 —	—	—	—	2	2	—	—	3	e	
Braun-öntöde, VI, Izabella u. 70 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	k	
Breier József, VIII, Mária utca 24	1 —	1	—	—	1	—	—	—	3	e	
Breiner Elemér, VI, Horn Ede u. 17	1 —	1	1	—	1	1	—	—	4	n	
*Breitner K., Gr. Klebelsberg K. u. 27	—	1	—	—	—	2	—	—	2	e	
Brett Miksa, VI, Bajnok utca 15 —	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e	
Breuer Mihály, VI, Lovag utca 16	2 —	2	1	1	3	1	—	—	8	k	
*Bruck Andor, VI, Izabella u. 66 —	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e	
*özv. Bruck Ferencné, IX, Üllői út 95	2 —	1	1	1	2	1	—	—	4	e	
*Bruck Sándor, VI, Ó utca 33 —	1 —	1	—	—	1	2	—	—	4	k	
*Budai-Bernwallner, Szentkir. u. 49	1 2	1	—	—	3	1	1	3	e		

A blokált nyomdák *-gal jelöltettek. „A helyiség”-nél az e = egészségest, k = kevésbé egészségest, n = egészségtelent jelent.

A nyomda megnevezése

	Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulóany	Segéd munk.	Szedő gép	Nyomógép	A helyiség
*Budaí Ferenc, VIII, Szűz utca 5 —	2	1	1	1	1	2	1	—	1	2	k
Budapesti, Erzsébet tér 2 — —	1	—	1	—	1	2	1	—	—	6	e
Buschmann F. Utódai, Molnár u. 37	4	2	2	1	1	2	1	—	2	7	k
*Busztin, VI, Ó utca 30 — — —	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	e
*Centrum, VIII, Gyulai Pál u. 14	39	22	5	2	2	11	2	7	13	14	e
Chromo Rt., X, Füzér u. 37–39 —	2	—	2	—	—	8	1	—	—	5	e
Cilcer és Társa, V, Tükör utca 4	3	—	2	1	—	5	1	1	—	6	e
Codex, VII, Jósika utca 12 — —	3	—	5	—	—	6	1	1	—	7	e
Csizmazia Kálmán, VII, Akácfa u. 13	1	1	2	2	—	2	1	1	1	5	n
*v. Csaba és Társa, Alkotmány u. 15	3	—	2	1	1	4	1	—	—	5	e
*Czeman-Sövegjáró, Pozsonyi út 36	1	—	1	1	—	3	2	—	—	5	e
Dante, VII, Szövetség utca 2/c —	1	—	—	—	—	1	—	—	—	3	e
Dávid Károly és Fia, Mészáros u. 58	2	—	3	—	—	13	3	1	—	20	e
*Deák, III, Óbudai rakpart 37 — —	2	—	—	1	—	2	—	—	—	3	e
Dénes István, VIII, Üllői út 10 — —	1	—	1	—	—	2	—	—	—	4	k
Dénes Miklós, V, Visegrádi u. 43 —	1	—	2	—	—	4	1	—	—	6	k
*Deutsch Sámuel, VI, Ó utca 46 —	1	—	1	—	—	—	1	—	—	3	e
Dobó Pál, V, Falk Miksa u. 28 —	2	—	2	—	1	2	—	—	—	5	k
*Eckstein és Neumann, Dob u. 37	1	—	—	1	—	1	—	—	—	2	e
Egger dr és Kún, VI, Révay u. 12 —	1	—	1	—	—	5	—	—	—	5	e
Ehrenfeld Miksa, VI, Szív utca 4 —	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	e
*Eisler Jenő, VII, Klauzál tér 16 —	1	—	1	1	—	1	—	—	—	3	e
Élet, XI, Horthy M. út 15 — — —	9	9	4	1	1	10	1	1	3	6	k
*Első Kőbányai, X, Jászberényi út 4	1	—	—	—	—	—	3	—	—	3	e
Első Magy. Betűönt., Dessewffy u. 32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	e
Engländer Hermann, Klauzál u. 18	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	e
Erdős és Kovács, VII, Hernád u. 4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	e
Erzsébet, V, Vadász utca 33 — —	3	—	2	—	1	3	1	—	—	4	k
Farkas Testvérek, VI, Lovag u. 17	1	1	1	1	—	5	1	—	1	5	e
*FÉBÉ, VII, Damjanich utca 28/b	1	1	1	—	—	2	—	—	1	3	k
Fémes Á., Nagyatádi Szabó utca 20	1	2	3	1	1	3	—	—	2	5	n
Fisch, VIII, Baross u. 66–68 — —	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	k
Fischer Béla, V, Szabadság tér 7	—	—	1	1	—	1	—	—	—	2	e
*Fischer Dezső, VII, Bethlen G. u. 17	1	—	1	1	—	1	—	—	—	2	k
Fischer Ernő, VI, Rózsa utca 95 —	1	—	—	1	—	—	1	—	—	2	k
Fischer és Baron, VI, Csengery u. 64	1	—	—	—	—	1	1	—	—	3	e
vitéz Fodor Á., VII, Hernád u. 29	1	—	—	—	—	2	1	—	—	4	k
„Forrás”, VII, Dohány utca 12 —	22	10	22	1	—	13	1	17	6	19	k
Földes, Wagner és Tsa, Csáky u. 64	2	1	2	1	—	2	1	—	1	4	k
Földi és Fia, VI, Aradi utca 22 —	1	—	1	1	—	1	1	—	—	5	k
Fővárosi Rt., VI, Lovag utca 18 —	8	6	6	1	1	16	2	1	3	10	e
Franklin Társulat, IV, Egyetem u. 4	49	12	22	4	2	51	2	17	12	29	e
Fráter, VII, Akácfa utca 13 — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	n
*Fried D., VII, Cserhát utca 15 —	1	—	1	—	—	1	1	—	—	3	e
*Friedmann A., Zsitvay Leó u. 16 —	1	—	—	1	—	1	1	—	—	3	k
Gács és Szűcs, V, Alkotmány u. 4	1	—	1	—	1	4	1	—	—	7	e

A nyomda megnevezése	Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanuló lány	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Galitzer Andor, VI, Rózsa utca 63	—	—	—	—	1	1	1	—	—	3	e
özv. Garai S.-né, VI, Rózsa utca 71	—	—	1	1	1	—	—	—	—	2	e
*Gárdos Miksa, VII, Kürt utca 12 —	—	—	1	—	1	—	—	—	—	3	n
*özv. Germ Károlyné, X, Füzér u. 28	2	—	1	1	2	—	—	1	—	2	e
*Gewürz F., VI, Király utca 18 —	2	—	1	1	2	1	—	—	—	4	e
*Glattstein A., Gr. Teleki Pál utca 19	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Globus Rt., VI, Aradi u. 8 — —	55	54	15	3	235	3	16	43	32	3	k
Goldberger A., Népszínház u. 17 —	1	—	1	—	—	1	—	—	—	3	e
*Goldberger Ignác, II, Corvin tér 1	1	—	1	—	—	1	1	—	—	3	k
*Goldstein A., VI, Eötvös utca 10 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Goldstücker, VI, Ó utca 29 — —	1	—	1	—	—	—	1	—	—	3	k
*Gonda M., VIII, Rákóczi út 51 —	—	—	1	1	2	1	—	—	—	3	e
*Grafotip, V, Kádár utca 4 — —	—	—	1	—	2	—	—	—	—	2	k
Gulyás, XIV, Róna utca 207 — —	1	—	1	—	2	1	—	—	—	5	e
*Gyarmati, Bósz, Németvölgyi út 26	2	1	2	—	1	2	2	1	1	3	e
*Gyarmati Ferenc, Práter u. 29/a —	2	—	1	1	—	—	—	—	—	2	e
György István, VI, Lovag utca 17 —	2	—	2	1	1	4	1	—	—	5	e
Haas Ottó, V, Visegrádi utca 39 —	2	—	1	1	2	1	—	—	—	4	e
Hajnal Ferenc, Izabella utca 32 —	1	—	—	1	1	1	1	—	—	3	e
*Hamar, VI, Vörösmarty utca 63 —	1	—	2	1	1	1	3	—	—	4	e
*Hauptmann György, Szív utca 43	1	—	—	—	—	1	—	—	—	2	k
Hedvig Imre, VII, Rákóczi út 34	1	—	1	—	1	—	—	—	—	4	e
*Held János, II, Mecset utca 8 —	4	1	2	—	1	2	—	1	1	5	e
Hellas, XIII, Dráva utca 11 — —	4	3	1	1	2	1	1	3	—	5	e
*Hirn és Deutsch, Népszínház u. 28	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	e
Hoffmann és Tsa, VII, Kazinczy u. 5	1	—	—	—	—	—	—	1	1	1	e
*Hoffmann L. Leó, Akácfa utca 61	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	e
Hollóssy János, VII, Jósika u. 20 —	2	2	1	—	1	2	1	—	2	4	e
Hornyánszky Viktor, VI, Aradi u. 14	19	7	8	2	22	1	3	4	12	2	e
Hungária Rt., Vilmos császár út 34	73	38	20	2	233	2	29	23	18	8	e
*Hunnia, VII, Hársfa utca 36 — —	10	4	3	1	9	3	2	2	8	e	
Jakab M. H., II, Székely utca 2—4	—	—	1	1	1	—	—	—	—	3	e
Jókai, VII, Király utca 27 — — —	3	1	1	1	7	1	—	—	—	8	e
*Jövő, IX, Erkel utca 17 — — —	18	11	4	2	16	3	3	4	5	e	
*Juhász Árpád, XIV, Angol utca 5	1	—	—	1	1	1	—	—	—	3	e
*Jung Ernőné, VI, Vasváry Pál utca 8	1	—	1	—	—	1	4	—	—	4	e
Juracsek Ferenc, Izabella utca 38	3	—	2	1	1	3	2	—	—	6	e
Kalász Rt, V, Kádár utca 5 — —	5	4	4	2	1	0	2	3	8	2	e
Kanitz C. és Fiai, V, Vadász u. 28	1	—	2	1	—	1	—	—	—	6	e
Karczag, V, Ujpesti rakpart 4 — —	1	—	1	—	—	2	—	—	—	2	e
*Kardos Lipót, V, Vadász utca 30 —	2	—	1	1	1	2	1	—	—	3	e
*Kaszás és Friss, V, Pannonia u. 50	1	—	1	—	—	2	3	—	—	4	k
*Katzburg Salamon, Kazinczy u. 34	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k
*Keller Jenő, VI, Aradi utca 41 —	1	—	—	1	—	1	—	—	—	2	k
*Kellner Albert, VI, Hajós utca 27	2	—	1	1	—	2	1	—	—	4	k
Kellner Ernő ifj., V, Csáky utca 10	11	2	4	1	1	7	2	2	2	8	k

A nyomda megnevezése

Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedőlanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulóány	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
*Kerbolt B., Szentföldi nyomda —	2	1	1	1	3	2	—	1	4	e
Kerényi István, Horthy M. út 136	48	24	26	5	362	415	1013	2	12	e e e
Kir. M. Egyetemi, Múzeum körút 6	1	—	1	1	1	—	—	1	3	e e
*Kis Gyula, V, Vadász utca 32 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kiss János, VIII, Kisstáció utca 13 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Klein Antal, VI, Király utca 28 —	1	—	—	—	1	1	—	—	3	e e
*Klein Miklós, VII, Akácfa utca 34	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e e
Klein S. (Jupiter), VI, Lovag u. 14 —	2	3	1	1	2	1	1	2	5	e n k
Klein Sándor, XI, Kende utca 17 —	—	—	2	—	—	—	1	—	3	e n k
Klein Vilmos, VI, Teréz körút 3 —	1	—	1	1	1	—	—	—	3	e n k
*Kohn Lipót, VII, Kisdíófa utca 7 —	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k e
*Koncz János, Személynök u. 9-11	1	—	1	1	1	3	1	—	5	e e
*Korda Rt., VIII, Csepreghy utca 2	12	4	3	1	1	6	2	1	2	9 e e
Kóródi M. és Fia, IX, Mester utca 21	2	—	2	1	—	2	1	—	3	e n k
Kovács és Szegedi, IX, Üllői út 31	2	1	—	1	—	5	1	—	5	e n k
Közlekedési, V, Légrády K. utca 9	11	2	6	2	1	10	1	2	11	e e
*Kozma I., V, Zoltán utca 6 —	1	—	—	—	—	—	—	—	1	e e
Központi, VII, István út 18 —	1	—	1	—	2	1	—	—	4	e k
Krakauer Lajos, V, Csáky utca 32	1	—	3	—	1	1	1	—	6	k k
Krausz J. és Tsa, Arany J. u. 6-8	7	—	5	—	1	5	—	1	9	k e
*Krausz Lajos, Gróf Zichy J. u. 20	2	—	3	1	2	2	1	1	6	e e
*Kripinger Ernő, VI, Izabella u. 72/a	2	—	—	—	3	—	—	—	2	e k
Kulcsár tömönt., V, Alkotmány u. 15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kunstädter Vilmos, József körút 20	1	—	1	—	2	—	—	—	4	k e
Kurcz és Lajta Rt, VIII, Vig utca 3 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
László Károly, X, Liget tér 3 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Légrády, V, Vilmos cs. út 78 —	45	21	14	1	1	18	217	21	16	e e
*Leiner T. A., VIII, Német utca 13	1	—	—	1	1	1	—	—	4	e e
Leiner M. H., V, Gr. Tisza I. u. 12 —	1	—	—	—	—	—	1	—	2	e e
*Leutwyler F., Tisza Kálmán tér 1	1	—	1	—	—	5	—	—	5	e e
Madách-nyomda, Lónyay u. 18/b	11	6	4	1	1	8	2	2	4	8 e
M. kir. Allami, I, Kapisztrán tér 1 —	104	16	41	5	492	740	11	37	—	e e
M.T.I., VIII, Sándor utca 5-7 —	6	3	3	—	1	6	—	1	2	7 e
Markovits, VI, Ó utca 17 —	1	—	1	1	—	2	—	—	4	e n
Márkus, V, Bank utca 5 —	3	2	2	—	1	4	2	—	1	5 e
Marosi, Pilitzer, Ragó, József tér 7	—	—	—	—	3	1	—	—	3	k e
*Marvalits József, VI, Ó utca 14 —	1	—	1	1	—	2	1	1	3	e e
*vargyasi Máthé E., József utca 61	4	3	1	2	2	3	1	—	2	7 e
Mátravölgyi, V, Vécsey utca 3 —	3	1	1	—	1	3	1	—	1	5 e
*May, V, Széchenyi rakpart 7 —	4	2	2	2	1	6	2	—	2	7 e
*Medika, IX, Üllői út 91/b —	1	—	—	—	—	1	—	—	1	e e
Merkantil, Vajdahunyad utca 43 —	2	4	1	1	1	4	1	1	3	5 e
Merkur, IV, Prohászka O. utca 6 —	3	—	2	1	—	3	—	—	—	8 e
*Mérnökök, Bertalan L. utca 21 —	4	3	2	1	1	4	1	—	1	4 e
Metropolitán, V, Falk Miksa u. 24	1	—	1	—	1	1	1	—	—	4 k
Minerva, V, Szemere utca 19 —	3	—	2	—	1	4	1	—	7	e e

A nyomda megnevezése	Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulólány	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Minőség, VII, Vörösmarty utca 18/a	1	—	1	1	—	2	1	—	4	k	
*Miszler Testv., XIV, Róna u. 137	2	1	—	1	2	2	1	—	7	e	
Molnár és Fia, VI, Szondy utca 93	—	—	1	1	—	1	1	—	3	e	
Móricz Miklós dr, VI, Jókai utca 38	2	—	2	—	1	6	—	—	5	e	
*Morvai Vilmos, VI, Lázár utca 9	1	—	1	—	1	2	4	—	6	k	
*MOVE, VI, Podmaniczky utca 45	3	1	2	1	1	6	2	1	6	e	
*Müller György, XIII, Figyelő út 14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
*Müller Mózes, Prohászka O. u. 8	1	—	—	1	1	1	—	—	4	e	
Muskát, VI, Csengery utca 86	1	—	1	—	—	1	1	—	3	k	
*Nádor, VI, Podmaniczky utca 51	1	—	1	—	—	—	—	—	2	e	
Nagy Sándor, V, Arany János u. 18	1	—	1	1	—	2	1	—	5	e	
Nagy Sándor, VIII, Német utca 2	2	2	1	1	—	4	1	—	4	e	
*Nagy Vince, VII, Rottenbiller u. 34	2	2	1	—	—	4	1	—	6	k	
Najovits Samu, VI, Király utca 34	1	—	1	—	1	—	—	—	3	k	
*Némethy A., Vajdahunyad u. 1	2	—	1	—	—	2	—	—	2	e	
*Neszt Kálmán, Ferenc J. rakpart 26	—	—	1	1	—	1	1	—	3	k	
Neuwald Illés Utódai, Üllői út 48	2	1	2	1	—	3	1	—	3	k	
Ney László, XIII, Forgách utca 71	—	—	1	—	—	1	1	—	2	e	
Nyomda Kft., V, Kresz Géza utca 29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Officina, VI, Nagymező utca 26	6	2	4	1	1	12	1	1	8	k	
Orsz. Közp. Községi, Kazinczy u. 44	3	—	1	1	1	2	—	1	2	k	
Otthon, IX, Lónyay utca 50	6	3	5	1	1	7	1	1	2	9	e
*Paár János, IX, Ráday utca 31	3	—	1	—	—	5	1	—	4	e	
Pakoss Ferenc, III, Akác köz 4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
*Palásti János, VII, Izabella tér 3	1	—	1	1	—	2	1	—	4	e	
Pallas, V, Honvéd utca 10	172	69	60	7	5	10	4	24	30	44	e
Papír, V, Honvéd utca 16	2	—	1	—	1	4	1	—	5	e	
Papírkerek Rt., Frangepán utca 12	—	—	1	—	—	—	—	—	1	e	
Pátria Rt, IX, Üllői út 25	60	15	17	3	2	37	2	7	9	18	n
*Paulovits Imre, VII, Nyár utca 6	3	3	1	1	—	2	2	—	2	3	e
*Pautsch, VI, Horn Ede utca 13	—	—	1	1	—	1	1	—	3	k	
Pénzjegy, V, Markó utca 13	9	1	12	—	—	28	—	4	1	16	e
Pernyész Lajos, XIV, Gervay u. 99/b	1	—	—	—	—	—	—	—	2	e	
Pesti Lloyd, VI, Eötvös utca 12	38	29	16	2	1	22	2	14	14	12	e
*Pfeiffer Jakab, V, Erzsébet tér 15	—	—	—	—	—	1	—	—	3	k	
Pharmacia, VII, Hernád utca 54	1	—	2	—	—	5	2	—	6	e	
Phöbus, VI, Eötvös utca 31	2	—	1	—	1	2	1	—	4	k	
Phönix, VIII, József utca 56	2	—	2	—	1	2	1	—	6	e	
*Pollák Sándor, VI, Izabella u. 74	1	—	1	2	1	2	—	—	3	k	
*Pollatschek Jenő, Dob utca 94	1	—	1	1	1	2	—	—	4	e	
*Pósa Lajos, VII, Garay utca 36	1	—	—	1	—	—	—	—	3	k	
Posner Rt, VI, Csengery utca 31	22	—	9	1	1	32	3	4	16	e	
Radics, X, Füzér utca 37—39	1	—	1	—	—	4	—	—	3	e	
Radó István, Gr. Zichy Jenő u. 25	1	3	2	—	—	3	—	—	2	5	k
*Ráth T., VII, Csengery utca 33	2	1	1	1	—	2	—	—	1	4	e
*Rechnitz és Pauker, Dessewffy u. 5	—	—	—	1	—	1	1	—	3	k	

A nyomda megnevezése

	Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónő	Tanulóány	Segéd munk.	Szedő gép	Nyomógép	A helyiség
Reich, VII, Rózsák tere 3 — — —	3	2	1	1	—	2	—	1	1	2	k
*Reichenberg I., VII, Szövetség u. 43	—	—	—	—	—	2	1	—	—	2	k
*Reismann I., VI, Gr. Zichy J. u. 42	1	—	1	—	—	1	1	—	—	4	e
*Retkes Lajos, VI, Vasváry Pál u. 10	2	—	—	—	1	2	—	—	—	3	e
Révai Testvérek, V, Vadász utca 16	23	7	12	2	233	3	7	6	17	17	e
Rigler J. E., VI, Rózsa utca 55 —	11	—	13	1	426	2	4	—	18	1	k
Romil-zománcgyár, Nürnberg u. 11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
*Róna Ferenc, Vörösmarty utca 5	1	1	1	—	1	3	—	—	1	4	e
Rosenberg Aladár, Károly kir. út 7	1	—	2	—	—	3	—	—	—	4	e
Rothberger és Weisz, Vigyázó F. u. 6	2	—	1	—	1	3	—	—	—	4	e
Rózsa, VII, Nagyatádi Szabó utca 24	2	—	—	—	—	1	—	—	—	3	e
Rusznák Lajos, VII, Klauzál u. 30 —	—	—	—	—	—	1	1	—	—	3	e
Sámuel Ignác, Berzsényi utca 5	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
Samum-Altesse, XIII, Gömb utca 32	1	—	1	—	—	3	—	—	—	3	e
*Sándor Sámuel, Szövetség u. 30/b	2	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—
*Saphir Aranka, X, Simor u. 11 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Saphir Bernát, Tisza Kálmán tér 3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Sárkány-nyomda, VI, Horn Ede u. 9	4	4	3	2	1	5	2	3	3	7	e
Sárközi Testvérek, V, Szemere u. 2	1	—	—	—	—	1	1	—	—	4	e
Schinkovics és Sipos, Német u. 21	2	—	1	—	—	2	1	1	—	3	e
*Schönberger E., XIII, Szegedi út 52	1	—	2	—	—	2	1	1	—	4	k
*Schubert S., VIII, Práter u. 37 — —	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	k
Schultz Béla, VIII, Vig utca 1 — —	2	—	1	—	1	2	1	—	—	3	k
Schwarz B., V, Akadémia utca 8 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	e
*Schwarz és Féderer, Széchenyi u. 5	1	—	—	—	1	1	1	—	—	3	k
*Schwarcz Miklós, Kazinczy utca 38	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	e
Sefcsik Mihály, V, Falk Miksa u. 32	1	—	1	1	—	1	1	—	—	2	e
*Sichermann L., Gr. Zichy J. u. 34	—	—	—	—	—	2	3	—	—	5	e
*Sichermann L., Aggteleki u. 4 —	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	e
Simplon, VIII, Vig utca 6 — —	1	—	1	—	1	1	1	—	—	5	k
Singer B., VII, Alsóerdősor 8 — —	—	—	1	—	—	2	1	—	1	5	e
*Somogyi, V, Tözsdepalota — —	1	—	—	—	—	1	1	—	—	3	e
Spatz H., Nagyatádi Szabó utca 21	1	—	1	1	—	1	—	—	1	3	k
*Spitzer Aladár, VII, Murányi u. 42	1	—	—	—	—	2	—	—	—	2	k
Springer Gusztáv, Bethlen G. u. 33	2	2	1	1	—	1	2	—	1	4	e
Stádium—B. H., Röck Szilárd u. 4	68	60	8	—	—	—	43	29	—	4	k
Steiner Soma, VII, Rózsa utca 36	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Stephanum, Szentkirályi u. 28 —	66	22	27	3	—	43	3	15	18	27	k
*Stern Miksa, VII, Dohány utca 61	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	e
*Steuermann, VII, Thököly út 3 —	1	—	1	1	—	1	—	—	—	3	e
Strassmann Testv., Kossuth L. tér 16	1	—	2	—	—	—	—	—	—	3	k
Studio, VI, Lovag utca 20 — —	3	3	4	—	1	6	2	2	2	5	n
Sűz István, IV, Fővám tér 4 — —	2	—	2	—	—	1	—	—	—	3	k
Sylvester Rt., XIV, Hermína út 51 —	3	5	2	—	—	9	—	—	3	5	k
*Szabó F., VII, Vörösmarty utca 15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Szabó Gyula, VI, O utca 5 — —	4	2	2	2	1	3	1	—	4	5	e

A nyomda megnevezése

Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmeister v. nyomó	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulóány	Segéd munk.	Szedő gép	Nyomógép	A helyiség
-----------------------	----------	------------------------	-------------	------------	----------	-----------	-------------	-----------	----------	------------

*Szabó Lajos, IX, Üllői út 91 — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Szabó Oszkár, VI, Lázár u. 13 —	1	—	—	1	—	1	—	—	2	e
*Szalay Sándor, Kender utca 39 —	2	—	1	—	1	1	—	—	2	k
Szántó Nándor, Alkotmány utca 31	1	—	1	—	1	1	—	—	2	k
Székely, IX, Knezsits utca 12 — —	3	2	1	1	3	1	—	4	6	k
Székesfőv. Ház, IV, Gerlőczy u. 2	76	13	24	5	353	4	14	12	30	e
*Szekeres István, V, Zoltán utca 6	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
*Szemes és Eckstein, Dalszínház u. 10	4	—	1	—	3	1	—	—	5	e
v. Szénásv Béla, IV, Váci utca 78	8	—	4	—	1	6	1	1	9	k
*Szent József, IX, Bakács utca 1	1	—	—	1	—	—	—	—	3	e
Szent László, Rökk Szilárd utca 28	3	—	3	—	5	1	—	—	5	e
*Szepes és Tsa, V, Mérleg utca 11	2	—	1	—	1	3	1	—	5	e
Szirmai H., VI, Kazár utca 3 — —	1	—	—	1	2	1	—	—	4	e
Tábori Betéti Társ., Dohány utca 16	—	—	—	1	1	1	—	1	3	e
*Tátray György, Vasváry Pál utca 4	1	—	1	—	2	—	—	—	3	e
Terézvárosi, VI, Eötvös utca 28 —	2	—	—	1	2	—	—	—	5	k
Tipográfia, V, Báthory utca 18 —	—	—	1	—	1	1	—	1	3	e
*Tisza Gyula, VI, Izabella utca 92 —	1	—	1	1	1	—	—	—	2	e
*Toller Károly, XIV, Cserei utca 5	—	—	—	—	—	—	—	—	5	e
*Tölgyesi Lajos, VI, Aréna út 108	—	—	—	—	—	—	—	—	3	e
*Török Zoltán, VI, Bajza utca 68 —	1	—	—	1	2	1	—	—	4	e
Türk, VII, Király utca 19 — — —	2	—	1	—	1	2	1	—	5	e
*Turul Sajtóvállalat, Kisfaludy u. 18	5	2	2	1	1	6	—	1	8	k
*Ujj István, Podmaniczky utca 24	1	—	—	1	1	—	—	—	3	k
*Ungár Gyula, VIII, Lósy Imre u. 2	—	—	—	1	1	2	2	—	4	e
Unio, VI, Lovag utca 2 — — —	2	—	2	—	2	1	—	—	4	e
Universum, Damjanich utca 33 —	1	—	1	—	4	1	—	1	8	k
Urbányi I., Gr. Zichy Jenő u. 36	1	3	1	1	2	1	—	2	3	k
*Váradi Béla, VI, Aradi u. 38 — —	1	—	1	1	4	3	—	—	8	e
*Varga és Weisz, V, Csáky utca 20	—	—	—	—	—	—	—	—	6	n
*Várszegi József, VI, Rózsa utca 72	2	—	1	1	3	1	1	—	4	e
Vasadi és Vértesi, Vörösmarty u. 50	—	—	2	—	2	—	—	—	5	k
Vészi és Stein, Podmaniczky u. 13	2	—	—	—	2	1	—	—	4	k
Vidéki O., V., Csáky utca 17 — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Világosság, VIII, Conti utca 4 —	22	14	7	1	10	—	9	13	11	e
Viola és Geiszt, IV, Molnár utca 35	7	—	2	1	1	8	2	1	7	n
*Völgyi L, IX, Lónyay ucca 27 —	3	—	1	1	1	3	3	1	5	n
*özv. Wallensteiné, Dessewffy u. 7	1	—	—	1	—	1	—	—	1	k
Weinberger Géza, Német utca 27	2	—	1	—	2	1	—	—	4	k
*Weinberger, Ohlmacher, Dob u. 60	1	—	1	—	1	2	1	—	5	k
*Weingarten Sándor, Pannónia u. 39	1	—	—	1	2	1	—	—	3	k
Weisz, Nagyatádi Szabó utca 25 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Weisz Sándor, VI, Horn Ede u. 3 —	2	1	1	1	—	1	—	1	2	e
*Weltz Károly, VIII, Üllői út 44 —	1	—	—	1	—	—	—	—	3	e
*Werzberger F., VI, Király utca 26 —	1	—	—	—	1	1	—	—	2	e
*Wollner József, VII, Klauzál tér 5	—	—	—	—	—	1	—	—	2	e

A nyomda megnevezése	Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulólány	Segéd munk.	Szedő gép	Nyomógép	A helyiség
*Zavadi A. Rt, IV, Királyi Pál u. 5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Zeichbeck és Trifán, Rotherm. u. 12	—	—	—	—	—	1	3	—	—	3	e
*Zeisler G., VII, Nagyatádi Sz. u. 38	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	e
Zimmermann M., Károly körút 7	1	—	1	—	1	3	1	—	—	5	e
Bélyegzőgyárak:											
*Beér Sándor, V, József tér 1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	e
*Bienenstok L. és Fia, Károly krt 28	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	e
Bienenstok Vilmos, Rákóczi út 64	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	e
*Első Magyar, V, Tűkőr u. 2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	e
Felsenfeld Rudolf, Bálvány u. 16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	e
Geduldiger, Vilmos császár út 17	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	k
Budafok: Lorilleux Ch. és Társa rt.											
*Sánta György	—	—	1	—	1	2	—	—	—	2	e
Sugár Ferenc és László	1	1	—	1	—	—	—	—	1	3	e
Cinkota: *Rákóczi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csepel: Rapid	2	—	2	—	—	2	—	—	—	5	e
Kispest: *Bánsági	2	1	1	1	1	2	2	—	1	5	e
Faragó Imre	2	1	2	1	1	3	1	1	2	5	e
Fischhof Henrik	2	1	3	1	—	2	1	—	2	4	e
*Kultúra	4	—	2	1	2	4	2	2	—	6	e
*Paulovits Ferenc	1	—	—	1	—	1	1	—	—	2	e
*Thienschmidt Ede	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1	n
Mátyásföld: *Rákóczi-nyomda	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	e
Pestszenterzsébet: *Darszon	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	e
Fischer A.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Müller Mátyás	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	k
Rajkai Lajos	—	1	—	—	—	1	—	—	1	4	e
Veress Ferenc	1	—	1	1	—	—	1	—	—	3	e
Pestszentimre: Dzula-nyomda											
Pestszentlőrinc: *Baross-nyomda											
Berger Ferenc	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarsoly György	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viktória	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pestújhely: Németi Elemér	1	—	1	—	1	—	—	1	—	2	e
Rákoscsaba: Kircher Jenő	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Rákosliget: *H ifeld Jenő	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rákospalota: *Bocskai	2	—	—	—	1	—	—	—	—	3	e
*Don Bosco	4	2	3	3	2	—	—	—	1	7	e
*Gold	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
*Központi	1	—	—	2	—	—	—	—	—	3	e
*Murin	2	—	—	2	—	—	—	—	—	2	e
*Vörösmarty	1	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
Újpest: Attila (Bellák)	1	—	2	1	1	2	1	—	—	4	e

A nyomda megnevezése	Szedő és korrektor	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakötő	Tanulólány	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Újpest: Baeder házinyomda — — —	1	—	1	—	—	3	—	—	—	4	e
*Bognár Jenő — — — — —	1	—	—	4	1	—	—	—	—	3	e
Chinoi gyógyszerárugyár — — —	1	—	1	—	—	3	—	—	—	4	e
*özv. Csanády J.-né — — — — —	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
*Grafika (Holl Béla) — — — — —	4	—	—	2	1	1	1	1	—	3	e
*özv. Ritter Jenőné — — — — —	2	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
*Róth Ferenc — — — — —	—	—	—	2	1	—	2	—	—	3	e
*Salgó László — — — — —	1	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
Vecsés: *Davidovits Zsigmond — —	2	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e

Betű- és tömöntőstatisztika

Az öntöde megnevezése	Ön:ők és tömöntők	Tanoncok	Munkásnők	Segéd munk.	A helyiség
Általános nyomda, VI, Nagymező utca 3 — —	5	—	—	2	e
Andrási József, VIII, Vig utca 3 — — — —	1	—	—	1	k
Athenaeum-nyomda, VII, Miksa utca 4—6 — —	30	2	1	3	k
Braun Testvérek, VI, Izabella utca 70 — — —	4	1	—	1	k
*Centrum, VIII, Gyulai Pál utca 14 — — —	2	—	—	2	e
Első Magyar Betűöntöde, VI, Dessewffy u. 32 —	19	2	2	3	e
Forrás-nyomda (Tolnai), VII, Dohány utca 12 —	5	—	—	1	k
Franklin Társulat, IV, Egyetem utca 4 — —	9	1	—	2	k
Globus-nyomda, VI, Aradi utca 8 — — — —	13	1	—	2	k
Hungária-nyomda, V, Vilmos császár út 34 — —	10	—	—	3	e
Kir. M. Egyetemi ny., VIII, Múzeum körút 6 —	7	—	1	1	e
Kulcsár Ferenc, V, Alkotmány utca 15 — — —	1	—	—	1	k
Kurz és Lajta, VIII, Vig utca 3 — — — — —	—	—	—	—	e
Légrády, Testvérek, V, Vilmos császár út 78 —	7	1	—	1	e
M. kir. Állami nyomda, I, Kapisztrán tér 1 — —	11	2	—	4	e
Pallas-nyomda, V, Honvéd utca 10 — — — —	18	1	1	2	e
Pátria-nyomda, IX, Üllői út 25 — — — — —	7	—	—	1	n
Pénzjegynyomda, V, Markó utca 13 — — — —	2	—	—	1	e
Pesti Lloyd Társulat ny., VI, Eötvös utca 12 —	5	—	—	1	e
Révai-nyomda, V, Vadász utca 16 — — — — —	2	—	—	—	e
Stádium-B. H., VIII, Rökk Szilárd utca 4 — —	13	—	—	3	e
Stephaneum-nyomda, VIII, Szentkirályi u. 28 —	12	—	1	2	e
Székesfővárosi Háziny., IV, Gerlóczy utca 2 —	9	—	—	1	e
Világosság-nyomda, VIII, Conti utca 4 — —	5	1	—	2	e
Videki nyomdákban — — — — —	27	1	—	—	—
Munka nélkül az egész országban — — — —	6	—	7	—	—
Összesen — — — — —	228	13	13	40	—

A budapesti és környéki árszabályhű és blokált nyomdák arányszáma

Év	A nyomdák száma			E z e k k ö z ü l			
	Buda- pesten	kör- nyéken	össze- sen	árszabályhű		blokált	
				nyomda	o/o	nyomda	o/o
1942	328	41	369	207	56'0	162	44'0
1941	323	38	361	189	52'4	172	47'6
1940	310	36	346	177	51'2	169	48'8
1939	294	34	328	176	53'7	152	46'3
1938	293	34	327	166	50'7	161	49'3

A budapesti és környéki árszabályhű és blokált

	1942-ben dolgozott				
	összesen	árszabályhű üzemben		blokált üzemben	
		munkás	o/o	munkás	o/o
Kéziszedő és korrektor — — — —	1754	1472	83'9	282	16'1
Gépszedő — — — — —	686	604	88'1	82	11'9
Gépmester és nyomó — — — — —	765	653	85'4	112	14'6
Betű- és tömöntő — — — — —	195	193	99'0	2	1'0
Szedőgépszerező — — — — —	38	34	89'5	4	10'5
Szakt munkások összesen — — —	3438	2956	86'0	482	14'0
Munkásnő — — — — —	1535	1275	83'1	260	16'9
Öntődei munkásnő — — — — —	6	6	100'0	—	—
Munkásnők összesen — — — — —	1541	1281	83'2	260	16'8
Segéd munkás — — — — —	443	406	91'7	37	8'3
Öntődei segéd munkás — — — — —	40	38	95'0	2	5'0
Férfiberakó — — — — —	2	—	—	2	100'0
Segéd munkások összesen — —	485	444	91'6	41	8'4
Szakt munkások, munkásnők és segéd munkások összesen — —	5464	4681	85'7	783	14'3
Szedőtanonc — — — — —	226	130	57'6	96	42'4
Gépmestertanonc — — — — —	155	94	60'2	61	39'8
Öntőtanonc — — — — —	12	12	100'0	—	—
Tanuló lány — — — — —	291	160	55'0	131	45'0
Tanulók összesen — — — — —	684	396	57'9	288	42'1

Egészségügyi viszonyok a budapesti nyomdákban

	Árszabályhű		Blokált		Összesen	
	üzem	%	üzem	%	üzem	%
Egészséges — — —	124	63'6	116	75'7	240	69'2
Kevésbé egészsz. — —	55	28'2	32	21'0	87	25'1
Egészségtelen — —	16	8'2	4	3'3	20	5'7
Összesen — — —	195 ¹	100	152 ²	100	347 ³	100

¹ 12 nyomda adatai hiányzanak. ² 10 nyomda adatai hiányzanak. ³ 22 nyomda adatai hiányzanak.

nyomdákban dolgozók arányszáma 1940—42-ig

1941-ben dolgozott					1940-ben dolgozott				
összesen	árszabályhű üzemben		blokált üzemben		összesen	árszabályhű üzemben		blokált üzemben	
	mun-kás	%	mun-kás	%		mun-kás	%	mun-kás	%
1544	1305	84'6	239	15'4	1475	1228	83'3	247	16'7
598	539	90'2	59	9'8	582	521	89'5	61	10'5
690	586	84'9	104	15'1	642	536	83'5	106	16'5
186	185	99'5	1	0'5	181	179	98'9	2	1'1
35	34	97'2	1	2'8	33	32	97'0	1	3'0
3053	2649	86'8	404	13'2	2913	2496	85'7	417	14'3
1394	1161	83'3	233	16'7	1208	1001	82'9	207	17'1
8	8	100'0	—	—	10	10	100'0	—	—
1402	1169	83'4	233	16'6	1218	1011	83'0	207	17'0
380	340	89'5	40	10'5	385	351	91'2	34	8'8
42	42	100'0	—	—	41	40	97'8	1	2'2
4	4	100'0	—	—	5	3	60'0	2	40'0
426	386	90'6	40	9'4	431	394	91'5	37	8'5
4881	4204	86'2	677	13'8	4562	3901	85'5	661	14'5
224	133	59'4	91	40'6	238	130	54'5	108	45'5
136	77	56'6	59	43'4	140	76	54'0	64	46'0
13	13	100'0	—	—	15	15	100'0	—	—
260	139	53'5	121	46'5	234	110	46'8	124	53'2
633	362	57'1	271	42'9	627	331	52'7	296	47'3

Tanulók száma a budapesti és környéki nyomdában

	Kéziszedő, korrektor	Szedő- tanoncok		Gépmester v. nyomó	Gépm.- tanoncok		Munkásnő	Tanuló- lányok	
		száma	%		száma	%		száma	%
Árszabályhű	1472	130	57'6	653	94	60'2	1275	160	55'0
Blokált	282	96	42'4	112	61	39'8	260	131	45'0
Összesen — —	1754	226	100	765	155	100	1535	291	100

A Budapesten és a környéken dolgozók és a munkanélküliek összefoglaló kimutatása

	Munkában	Munka nélkül	Összesen	Ezek közül			
				árszabályhű üzemb. dolg. v. m. n. volt	%	blokkált üzemben dolgozott	%
Kéziszedő — — —	1594	108	1702	1437	84'5	265	15'5
Gépszedő — — —	686	20	706	624	88'4	82	11'6
Korrektor — — —	160	17	177	160	90'4	17	9'6
Gépm. v. nyomó —	765	19	784	672	85'8	112	14'2
Betű- és tömöntő	195	4	199	197	99'0	2	1'0
Szedőgépszerelő —	38	—	38	34	89'5	4	10'5
Munkásnő — — —	1535	72	1607	1347	83'8	260	16'2
Öntődei munkásnő	6	7	13	13	100'0	—	—
Segéd munkás — —	483	54	537	498	92'7	39	7'3
Férfiberakó — —	2	—	2	—	—	2	100
Összesen 1942-ben	5464	301	5765	4982	86'5	783	13'5
" 1941-ben	4881	701	5582	4905	87'9	677	12'1
" 1940-ben	4562	1119	5681	5020	88'4	661	11'6
" 1939-ben	4497	1022	5519	4926	89'3	593	10'7
Szedőtanonc — —	226	—	—	—	—	—	—
Gépmestertanonc —	155	—	—	—	—	—	—
Öntőtanonc — —	12	—	—	—	—	—	—
Tanuló lány — — —	291	—	684	—	—	—	—
Összesen 1942-ben	6148	—	6449	—	—	—	—

A szedőgépek száma és típusok szerinti megoszlása Budapesten és a környéken

	Inter-type		Lino-type		Mono-type		Typo-graph		Össze-sen	
	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%
Árszabályhű Blokált	45 8	84·8 15·2	254 29	89·8 10·2	75 —	100 —	25 19	56·8 43·2	399 56	87·7 12·3
Összesen	53	100	283	100	75	100	44	100	455	100

A szedőgépek száma 1941-ben 445 volt.

A nyomógépek száma és főtípusok szerinti megoszlása a budapesti és környéki nyomdáknak

	Gyorsajtó		Tégely-nyomó		Körforgó		Automata		Összesen	
		%		%		%		%		%
Árszabályhű Blokált	532 140	79·3 20·7	483 548	58·2 41·8	58 4	93·6 6·4	82 25	76·7 23·3	1155 517	69·1 30·9
Összesen	672	100	831	100	62	100	107	100	1672	100

A nyomógépek száma 1941-ben 1623 volt.

A magyarországi nyomdaipari viszonyokat felölelő és azokat szemléltetően bemutató ezévi statisztikai kimutatásunk — az elmúlt esztendő folyamán visszatért délvidéki területek révén — a magyar nyomdaipar további gyarapodásáról számol be. Ez a folyamat az elmúlt három évben is fennállott, amikor is a visszacsatolt Felvidék, Kárpátalja, Kelet-Magyarország és Erdély nyomdavárosainak statisztikai adatait dolgoztuk fel és folytatódik mostani kimutatásunkban azáltal, hogy a visszatért délvidéki területeken lévő nyomdavárosok és az azokban lévő nyomdaüzemek adatai is besoroztattak az országos névjegyzékbe és a különböző tételeket magukban foglaló vidéki és országos táblázatokba.

A szokásos sorrendet megtartva, lássuk először a budapesti és környéki adatokat. A nyomdaüzemek számát vizsgálva, megállapíthatjuk a vonatkozó táblázatból, hogy 1942-ben nyolc nyomdával (2'2%) több volt ezen a területen, mint az 1941. évben. Ami a nyomdák megoszlását illeti, itt öröndetes javulás mutatkozik az árszabályhű üzemek területén. Mert amíg 1941-ben az összes fővárosi és környéki nyomdák 52'4%-a volt szervezett nyomda, addig ez a százalékarány 1942-ben 56%-ra emelkedett (3'6%).

Az alkalmazottak létszámában a legutóbbi kimutatásunkkal szemben a következő eltérések állapíthatók meg. A Budapesten és környékén összesen dolgozó 5464 szakmunkás, munkásnő és segédmunkás közül 4681 (85'7%) dolgozott árszabályhű üzemben, míg 783 (14'3%) közösségenkivüli nyomdában volt foglalkoztatva. Az 1941. esztendőben az összes dolgozók száma 4881 volt, vagyis 583-mal kevesebb, mint 1942-ben (12%). Az 583 munkás közül 477 (81'8%) árszabályhű nyomdában és 106 (18'2%) közösségenkivüli üzemben nyert elhelyezést. A budapesti tanoncok és tanulóányok száma is emelkedett az 1942. év folyamán. 1941-ben 633 volt a budapesti tanoncok és tanulóányok száma, amely létszám 1942-ben 684-re emelkedett (8%). Az 51 főnyi többletből 34 tanuló került szervezett nyomdába és 17-blokált üzembe.

A nyomdák egészségügyi viszonyai tekintetében mintha valamelyes javulás volna megállapítható a multtal szemben. Ennek értékét azonban nagyban csökkenti az a körülmény, hogy az erről szóló adatszolgáltatás egyéni elbírálás dolga; bizonyosan más eredmény lenne kimutatható akkor, ha a nyomdák egészségügyi vonatkozásait és osztályozását egy pártatlan szakértő bizottság állapítaná meg. Talán egyszer erre is sor kerül! Addig — jobb híján — el kell fogadnunk a beküldött adatokat. Sajnos, néhány üzem még ezzel is adós maradt.

A nyomdák technikai fölszerelését illetően is előrehaladásról számolhatunk be. Így a szedőgépeknél 10-zel, a nyomógépeknél pedig 49-cel magasabb a szám, mint volt az az 1941. évben. A szedőgépek közül 87'7% (1941-ben 89'7%), míg a nyomógépek közül 69'1% (1941-ben 68'1%) az árszabályhű üzemek termékeit állította elő. A nyomógépeknél a blokált nyomdák irányában mutatkozó tekintélyes arányszám (30'9%) onnan ered, hogy a kis üzem sokszor már rozoga légelynyomója a statisztikában éppen úgy egy számot jelent, mint a nagy nyomdák hatalmas kapacitású több szint nyomó körforgógepei.

Kimutatás az árszabályhű nyomdákban
készülő budapesti napilapoknál
1942 október 31-én alkalmazott
nyomdai munkásokról

A lap címe	A lapnál alkalmazott												Összesen
	mettőrök	kéziszedők	korrektorok	gép-szedők	hirdetész-szedők	szedőgépszerelők	segédmunkások a szerzőgépeknél	gép-mesterek	géptermi segédmunkások	öntők	öntődei segédmunkások		
												s z á m a	
Esti Ujság — — — —	1	5	3	9	—	1	1	2	7	2	1	32	
Friss Ujság — — — —	2	2	1	8	1	1	2	5	14	4	1	41	
Függetlenség — — — —	1	3	2	8	—	1	1	2	7	3	1	29	
Kis Ujság — — — — —	1	4	2	7	1	—	—	1	4	1	—	21	
Magyar Nemzet — — —	1	3	2	8	1	1	1	3	4	1	1	26	
Mai Nap—Esti Kurir —	3	13	5	22	3	2	3	3	10	7	2	73	
Nemzeti Sport—													
Sporthírlap — — — —	2	3	1	6	1	1	1	1	3	2	1	22	
Nemzeti Ujság — — —	2	2	2	9	2	1	1	1	3	3	1	27	
Népszava — — — — —	2	3	2	8	1	1	—	1	3	3	1	25	
8 Órai Ujság — — — —	2	3	2	7	3	1	1	4	9	3	1	36	
Pest–Magyarország —	2	6	3	12	4	1	2	3	9	5	2	49	
Pester Lloyd (nappal)	2	1	2	6	1	1	3	1	3	3	—	23	
Pester Lloyd (éjjel) —	2	1	2	8	1	1	1	1	3	2	1	23	
Pesti Hírlap — — — —	2	4	3	11	2	1	2	2	6	4	1	38	
Pesti Ujság — — — —	1	4	2	9	—	—	1	2	2	2	—	23	
Reggeli Magyarország	1	3	1	6	—	1	1	1	3	—	—	17	
Slovenska Jednota —	1	3	1	6	1	—	—	1	5	1	—	19	
Új Magyarország — — —	1	3	2	9	1	1	1	2	3	5	2	30	
Új Nemzedék — — — —	2	3	2	9	3	1	2	3	8	4	1	38	
Ujság — — — — —	1	3	2	8	1	1	1	1	4	1	—	23	
Összesen — — — — —	32	72	42	176	27	18	25	40	110	56	17	615	

Vidéki könyvnyomdák statisztikája

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm. v. szedő-nyomó	Szedőtanonc	Gépn.-tan.	Berakónő	Tanulólány	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Abádszalók: *Abádszalóki —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Abaújszántó: *Forgács Lajos —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	3	e
Aboony: Holló, Járdány és Tsa —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
*Szerdahelyi János —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Ada: Gagity Miladin —	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
Apatin: *Gass Mátyás —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Lotterer Antal —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Szavadi József —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Aszód: Petőfi-nyomda —	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	3	e
Bácsalmás: Nánay Aurél —	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Bácsszentiván: Blechl József —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3	e
Baja: *Bakanek és Gádor —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Corvin —	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	3	e
*Kovács B. Albert —	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
*Nánay Lajos —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	e
Rózsa Dezső —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
*Stahl Károly —	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	e
*Új Elet Rt. —	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	e
Balassagyarmat: *Erdélyi Imre —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	n
*Grünberger Adolf —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
*Hollóssy Géza —	6	1	—	—	—	—	2	2	—	—	4	e
Lengyel Imre —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	n
*Székely Samu —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Balatonboglár: Béné Zsigmond —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Balatonfüred: *Balatonfüredi —	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	e
Bánffyahunyad: *Diamantstein —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
*Perfecta —	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Barcs: Guth Béla —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Hetényi György —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Barót: Egető Árpád —	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2	e
Battonya: *Ruber János —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	e
Békés: Petőfi-nyomda —	2	1	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
Békéscsaba: *Corvina —	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	3	e
Geschmey —	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	2	e
*Holländer —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
*Jókai —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	n
Kossuth —	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	3	e
*Körösvidék —	5	1	1	—	1	—	2	—	1	1	3	e
Petőfi —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3	e
*Rapid —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	n
Tevan —	6	—	5	—	1	1	7	2	4	—	10	e
Beregszász: Haladás —	1	1	1	—	1	—	—	—	—	2	2	k
Merkur —	1	1	—	1	—	—	1	—	—	1	2	k
Szatmár és Bereg —	3	—	1	—	1	—	2	—	1	—	2	k

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm. v. szedő-nvom.	Szedőtanon	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulóány	Segédnunk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Beregszász: Typographia — —	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	k
Berettyóújfalu: Adler — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Paszternák Dezső — — —	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	e
Beszterce: Csallner Károly — —	4	—	1	—	—	—	2	—	—	—	2	e
Minerva — — — — —	2	—	1	—	—	—	2	—	—	—	2	e
Zikelli Ernő — — — — —	5	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	k
Bethlen: Mihály Ábrahám — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Bezdan: Györffy István — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Bicske: Lichtenstein Mór — — —	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	e
Bonyhád: Jakobovits József — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Raubitschek u. Engel F. — — —	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
*Sonnenschein Artúr — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
*özv. Weisz Jakabné — — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
Büdszentmihály: *Schächter M. —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Cegléd: *Benedek Sándor — — —	—	—	—	—	1	—	—	2	—	—	2	n
*Garab József — — — — —	3	2	1	—	2	1	2	6	—	2	5	n
*Sárik — — — — —	3	3	2	—	1	2	2	7	2	8	7	n
*Sebők Béla — — — — —	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	2	n
*Turi Ede — — — — —	1	—	—	—	2	—	1	1	—	—	2	n
Cellődomolk: *Dinkgreve N. — —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	e
*Turul — — — — —	3	—	1	1	1	—	—	—	1	—	3	e
Csáktornya: Balkányi Lajos — —	2	—	—	—	1	—	1	1	1	—	4	e
*Katholikus nyomda — — — —	2	—	—	—	—	—	1	1	1	—	3	e
Cservenka: *Welker Ádám — — —	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	e
Csikszereda: Péter Ferenc — — —	2	—	1	—	1	—	1	—	—	—	2	k
*Szvoboda Miklós — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Vákár L. — — — — —	2	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	e
Csongrád: Bozó Mihály — — — —	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	e
Bózvári J. Antal — — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
*László és Szekeres — — — — —	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	k
Csorna: *Lichtmann Lajos — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k
*Martincsevics K. és Fiai — — —	2	—	1	—	1	—	1	—	—	—	5	e
Csurgó: *Oszeszy M. Viktor — —	4	—	—	1	—	—	1	—	1	—	2	e
*Sütő Lajos — — — — —	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	e
Dárda: Birnbauer Vilmos — — —	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	e
Debrecen: *Bácsi Ferenc — — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	n
*Beke Zoltán — — — — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	k
Csuka Lajos — — — — —	1	—	—	—	2	—	1	—	—	—	2	k
Debrecen városi — — — — —	20	5	5	—	1	2	1	2	—	5	12	e
Deutsch Mór — — — — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	k
Egyetemi — — — — —	3	2	1	—	—	—	1	—	1	1	4	k
Grosz — — — — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	k
*Herschkovits — — — — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	k
*Lehotay Pál — — — — —	1	1	1	—	2	—	1	2	—	1	3	k
Liebermann — — — — —	2	2	1	—	2	1	1	—	—	1	4	e
Magyar Nemzeti Nyomda Rt. — —	3	6	3	—	1	—	4	1	—	4	7	e

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónő	Tanuló lány	Segéd munk.	Szedő gép	Nyomógép	A helyiség
Debrecen: Nagy András — — — — —	1	—	—	—	2	—	1	1	—	—	2	k
Nagy Károly — — — — —	2	5	2	—	1	—	2	1	1	3	7	k
Schwartz Sándor — — — — —	1	—	—	—	1	—	1	1	—	—	3	k
Székely és Saly — — — — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3	k
Tizsántúli Rt. — — — — —	2	6	2	—	1	—	5	1	—	5	6	n
*Tóth Ferenc — — — — —	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	n
*Wohlberg — — — — —	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	n
Derecske: Katz Sándor — — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	n
Dés: *Adelstein — — — — —	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	2	n
*Markovits — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	n
Medgyesi — — — — —	4	—	1	—	1	—	3	—	—	—	3	n
Turul — — — — —	4	—	1	—	1	1	2	—	—	—	3	e
Diósgyőr: *Müller — — — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Dombóvár: *Bagó Mihály — — — — —	4	—	1	—	1	—	3	1	—	—	3	e
Moos Alajos — — — — —	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	e
Rechnitz Sándor — — — — —	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	e
Römer és Bogler — — — — —	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	e
Dorog: Buzárovits G. fiókja — — — — —	2	—	1	—	1	—	1	—	—	—	2	e
Dunaföldvár: *Raáb Frigyes — — — — —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	k
Somló Lajos — — — — —	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	2	e
Dunaszerdahely: Adler — — — — —	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	e
Dunavecse: Weiner Miksa — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Edelény: *Blasz Lipót — — — — —	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	k
Eger: Dobó István Rt. — — — — —	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	k
Egri Nyomda Rt. — — — — —	6	1	3	—	—	—	7	2	1	1	4	k
Horváth J. — — — — —	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	k
*Merkur — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	k
Szent János — — — — —	12	—	1	—	—	—	4	2	1	—	4	e
Enying: *Holzer József — — — — —	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	e
*Petőfi — — — — —	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	n
*Polgár János — — — — —	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	e
Érsekújvár: Cikta-gyár — — — — —	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	e
*Farkas — — — — —	1	1	1	—	1	—	1	—	—	—	1	e
Kalisch — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	k
Vadász Ferenc — — — — —	1	1	1	—	1	—	1	—	—	—	1	e
Esztergom: Buzárovits G. — — — — —	7	—	1	—	2	1	2	—	—	—	4	e
*Hunnia — — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
*Laiszky János — — — — —	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	k
Fehérgyarmat: Róth Károly — — — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
Felsőgalla: Bánsági K. — — — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
Nyitra Béla — — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	e
Felsővisó: Fruchter M. — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Horovitz Mátyás — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Galánta: *Kosmos — — — — —	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Gödöllő: *Kalántai-nyomda — — — — —	2	—	1	—	1	—	1	3	—	—	3	e
Gyergyószentmiklós: Kahán É. — — — — —	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	e

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőlanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulóány	Segéd munk.	Szedő gép	Nyomógép	A helyiség
Gyergyószentmiklós: Márk I. —	2	—	—	—	1	1	1	—	—	—	3	e
Gyoma: *Hungária —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	n
Kner Izidor —	10	—	4	—	—	2	15	3	2	—	8	n
Petőfi —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	n
Gyöngyös: *Ablaka János és F. —	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	e
Árvíz Ferenc —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Hablicsek István —	2	—	—	—	1	1	—	—	1	—	3	e
*Herzog Ernő —	2	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3	e
Hungária —	2	—	1	—	2	1	1	—	—	—	5	e
Mátra (Husztig I.) —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Gyöngy: Engel József —	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	e
Győr: Baross —	5	2	1	—	—	—	4	—	1	2	4	e
Egyházmegyei —	5	2	1	—	1	—	4	—	1	2	6	e
Győri Nemzeti Hírlap —	2	2	1	—	1	—	1	—	—	2	3	e
Hungária —	1	—	1	—	—	1	1	1	—	—	3	e
Kisfaludy —	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	2	k
*Merkur —	2	1	1	—	1	—	2	1	—	1	3	k
Modern —	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	2	k
Németh —	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	k
Pannonia —	3	—	1	—	—	—	3	—	1	—	3	e
Perger —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Pósa Tamás —	3	1	1	—	—	—	5	2	—	1	5	e
Széchenyi —	1	—	1	—	1	1	2	—	—	—	3	e
Gyula: *Dobay János —	2	—	1	—	1	—	2	—	1	—	4	e
*Dürer —	3	—	—	—	2	—	2	—	1	—	3	e
Leopold Sándor —	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	4	e
Hajdúböszörmény: *Bocskai —	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	k
*Friedmann I. —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
Nyomda Rt. —	3	—	—	—	2	—	—	1	—	—	3	k
*Polgári Bálint —	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	k
Hajdúhadház: Kállay János —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Hajdúnánás: *Hajdúvidéki —	4	—	—	1	2	—	1	—	—	—	4	k
Hajdúszoboszló: *Kovács K. —	1	—	1	—	1	—	—	2	—	—	3	e
Halmi: Friedmann Hermann —	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Hatvan: *Hoffmann M. L. —	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
*Palásthy S. —	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
*Végh Dezső —	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
Hódmezővásárhely: *Dura L. —	4	1	—	—	1	—	2	—	2	—	3	k
Id. Erdei S. —	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	e
Ifj. Erdei S. —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	e
*Németh Mihályné —	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	k
Reggeli Újság —	4	1	—	—	5	—	1	—	—	—	2	e
Hódáság: *Minerva —	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	e
*Piszfér Ferenc —	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	3	e
*Raab János —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Huszt: *Máthé-nyomda —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	k

A nyomda megnevezése

	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmeister v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Derakónó	Tanulólány	Seg.-dmunk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Huszt: Rosmann Sándor	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	n
*Salamon Márton	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	n
Ilosva: Glancz Mór	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	k
Ipolyság: *Polgár Ignác	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	k
Tóth és Brza	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	k
Jánoshalma: Felsőbácska	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	3	e
Jánosháza: Berzsenyi	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Jászapáti: Adria	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	1	e
Jászárokszállás: *Raffay Ferenc	1	1	—	—	1	—	—	1	—	—	2	e
Jászberény: *Pesti Péter	—	—	—	1	2	—	—	—	1	—	2	e
Jászladány: *Túzkő Alajos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Jolsva: *Weisz Béla	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Kaba: *Márton Jenő	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
Kalocsa: *Árpád Rt.	5	1	1	—	—	—	2	—	—	1	3	e
Bakonyi Aladár	1	1	—	—	1	—	1	1	—	—	2	e
Kaposvár: Farkas Kálmán	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	2	k
Fenyvesi Béla	3	1	—	—	1	—	2	1	—	—	3	k
*Kultúra	2	1	—	—	1	—	2	1	—	2	3	k
Rózsa Sándor	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
Somogy megyei Nyomda Rt.	3	2	1	—	1	—	2	—	—	1	4	k
Steiner Ferenc	1	2	—	—	—	—	—	1	—	—	3	n
Új Somogy Nyomda Rt.	2	2	1	—	1	—	2	1	—	1	4	k
Kapuvár: özv. Minich Endréne	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	e
Karcag: *Kertész József	6	1	—	—	3	1	3	1	—	—	4	e
*Klein Mór	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	e
*Klein Sándor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k
*Turul	1	1	—	—	1	1	1	—	—	—	2	e
Kassa: Athenaeum	5	4	2	—	—	—	3	—	2	4	5	e
Grafika	5	1	—	—	1	1	3	1	—	—	4	e
Hungária	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	e
Korvina	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	3	e
Szent Erzsébet	5	2	1	—	1	—	3	1	1	1	5	e
Viktória	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	e
Wikó	7	3	3	—	1	1	8	—	1	2	5	e
Kecskemét: *Ábrahám M.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hungária	3	1	1	—	1	—	2	—	1	1	6	e
*Molnár János	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Petőfi	1	—	—	—	1	—	1	—	—	1	5	e
Részvény	5	6	2	—	1	—	5	—	1	2	6	e
Keszthely: Helikon	2	—	—	1	1	—	2	1	—	—	2	e
*Nádai Ferenc	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	e
Sujánszky László	2	1	—	1	1	—	2	—	1	1	3	e
Kézdivásárhely: *Kovács István	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Minerva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Turóczy István	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Királyhelmece: Haladás	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	e

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónő	Tanulólány	Segéd munk.	Szedő gép	Nyomógép	A helyiség
Kisbér: Haftl Kálmán — — — —				1							2	e
Kiskörös: *Szabadság-ny. — — — —	1				1				1		2	e
Szabolcs Testvérek — — — —	1				1			1	1		3	e
Kiskunfélegyháza: Feuer — — — —	2										2	n
Unio Grafikai Int. — — — —	2				1						2	n
*Vesszősi — — — —	2				2		2	1			3	n
Kiskunhalas: *Brecska Antal — — — —					2						1	e
*Horváth Gyula — — — —					1						2	e
Mészáros és Balás — — — —	1	1	1		1	1				1	2	e
Práger János — — — —		2									3	e
Kiskunlacháza: *Weisz Manó — — — —											2	k
Kiskunmajsa: *Misszió Rt. — — — —				1	1						2	e
*Schwartz Artúr — — — —								1			1	e
Kisújszállás: *Csapp János — — — —				1				1			2	k
*Ladány János — — — —				1	1	1					4	e
*Tóth Lukács — — — —											1	n
Kisvárdai: *Dankó Sámuel — — — —	1				2						2	e
Felsőszabolcsi — — — —	2				1			1			2	e
Klein Gyula — — — —	2				2						2	k
Preis Vilmos — — — —					1						1	k
Kolozsvár: Albert Hermann — — — —	1				1		1	1			3	e
*Akcidencia — — — —											1	e
Boros B. (Kárpátok) — — — —	2		1				2				4	e
Concordia (Ellenzék) — — — —	7	7	1						3	4	1	e
Diecezana — — — —	1										2	e
Eparchiala — — — —	3		1				1				2	e
Erzsébet (Zádor és Lászlóczky) — — — —	2						2	1			4	e
Fraternitas (András L.) — — — —	1	1	1				1			2	2	e
*Friedmann — — — —				1							2	e
Gloria (Orbán és Lázár) — — — —	1		1				1	1			2	e
Grafika (Jordáky L.) — — — —	5		1				1				3	e
Hunyadi — — — —							1				3	e
*Ipurum — — — —	1					1					3	k
Kárpátok Rt. — — — —	2		1				2				4	e
Központi (Katz J.) — — — —	1				1		1				3	e
Lapkiadó Rt. — — — —	8	7	1						3	4	1	e
Lengyel Albert — — — —	9		1				3		1		3	e
Lyceum (Kozma és Balogh) — — — —	4		1				2		1		4	e
Minerva Rt. — — — —	23	6	7				12		4	5	11	e
Nagy Jenő és Fia — — — —	2	2					1		1	1	3	e
Orient (Katz és Weisz) — — — —			1								3	e
*Polonyi Albert — — — —	1						1				2	e
*Royal — — — —											2	e
*Szent Bonaventura — — — —			1	1					2	1	4	e
Szőcs Lajos — — — —	1		1				1		1		2	e
Tribuna — — — —	3	2	1				3		1	2	6	e

A nyomda megnevezése

	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm. v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Cépm.-tan.	Berakónó	Tanulóany	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Kolozsvár: Viktória — — —	1	—	1	—	—	1	—	—	—	3	—	e
Komárom: *Hacker Dezső — — —	3	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	k
Puzsér Testvérek — — —	2	—	—	—	2	1	—	—	—	2	—	k
„Unió” — — —	7	4	3	—	1	1	3	1	1	3	6	k
Kovácsna: Szabó Sámuel — — —	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	e
Turóczy Zoltán — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	e
Körmend: *Himfy és Katona — — —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	e
*Rábavidék — — —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	e
Kőszeg: Rónai Frigyes — — —	3	—	—	—	1	—	—	—	1	—	3	e
Kula: Kiefer Henrik — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kunszentmárton *Lakatos J. — — —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	e
Lázi József — — —	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	e
Kunszentmiklós: Schwarz L. — — —	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	3	e
*Szvitek János — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Léva: Babágh József — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Láncz Jenő — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Nyitrai és Társa — — —	5	1	—	—	2	1	—	—	—	2	—	e
Schulz Gyula — — —	1	1	—	—	—	2	—	—	—	3	—	e
Losonc: *Benkő Béla — — —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
*Bicskei Zoltán — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	k
Engel István — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	k
*Losonci Sándor — — —	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
*Városi — — —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k
Magyarkanizsa: Tiszavidék — — —	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4	e
Unió — — —	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Makó: *Csanád Vezér — — —	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	e
*Kardos Rudolf — — —	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	e
Makó és Vidéke — — —	3	3	1	—	2	1	1	—	1	1	5	e
Makói Könyvnyomda — — —	2	1	—	—	—	1	—	—	—	—	5	e
*Stark Izidor — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Máramarossziget: Gutenberg — — —	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
Rosenthal Áron — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k
Rosenthal Hermann — — —	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	k
Rosenthal Mór — — —	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
*Új Máramaros — — —	5	1	—	—	—	3	2	—	—	—	5	e
Varga Béla — — —	2	1	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
Marcali: *Kovács Gy. Arnold — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	e
Margitta: Fischer Nándor — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Globus — — —	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	e
Marosvásárhely: Kiss E. — — —	2	1	—	—	1	1	1	—	—	—	2	e
Kohn Dávid — — —	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
Korzó (Singer G.) — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Kultúra Rt. — — —	1	—	—	1	—	—	1	1	—	—	5	e
László Gergely — — —	4	1	—	—	—	—	1	1	—	—	2	k
Modern (Rosenfeld H.) — — —	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	3	k
Nagy Samu — — —	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	e

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulóány	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Marosvásárhely: Pax (Binder I.)	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	2	k
Szilágyi Jenő	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	2	e
Turáni (Ungvári és Bartha)	12	2	—	—	1	2	1	—	—	—	2	k
Turul (Benedek L.)	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	2	e
Városi	2	1	—	—	—	2	—	—	—	—	3	e
Mátészalka: Blau Béla	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
Jakab Ezekiel	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
Szatmár és Bereg	3	1	—	—	1	1	1	1	—	—	2	k
Weisz Áron	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
Mezőberény: Baltha János	2	1	—	—	1	1	3	—	—	—	2	e
Mezőcsát: *Keller Béla	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Mezőkászon: *Klein Béla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mezőkovácsháza: *Pintér	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	e
Mezőkövesd: *Balázs Ferenc	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	e
Pócs Imre	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
Mezőtúr: Borbély	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	2	e
Corvina	—	—	—	1	2	—	1	1	1	—	3	e
Mindszent: Horváth	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	4	e
Miskolc: Berger Bernát	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	2	n
Fekete Pál és Társai	8	4	2	—	—	1	4	—	3	3	4	n
Friedmann Béni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	n
Janovits Ferencné	1	—	—	1	—	—	2	1	—	—	2	k
Klein Lajos	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	n
Korény László	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	n
Kultúra (Steiner F.)	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	n
Knopf	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	1	n
Lichtmann F.-né	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	n
Ludvig István	9	3	2	—	1	—	8	1	2	2	5	e
Merkur	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	k
Minerva	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	2	n
Páhok János	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	n
Schwarz Soma	1	—	1	—	1	—	2	1	—	—	5	n
Stamberger Márkus	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2	k
Standhaft József	2	—	1	—	1	—	6	1	1	—	3	e
Mohács: Friedrich Oszkár	2	—	1	—	—	—	2	—	—	—	2	e
Pollák Róbert	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	2	e
Rosenthal Márk és Fia	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	2	e
Monor: *Pestvidéki nyomda	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	k
Popper Ernő	1	—	1	—	1	—	2	1	—	—	3	e
Mór: özv. Szakatsits Gyuláné	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Mosonmagyaróvár: M.-óvári	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	e
Mosonvármegye	3	—	2	—	1	—	—	1	—	—	4	e
Munkács: Grünstein Mór	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	e
Kálvin	1	1	1	—	—	—	—	1	—	1	2	e
Kárpáti	2	1	1	—	—	—	—	1	—	1	2	e
Meisels Bernát	3	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	n

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm. v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónő	Tanulólány	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Munkács: Pannonia — — —	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Muraszombat: Vendvidéki — —	3	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	e
Nagyatád: *Benyák J. és Fiai — —	1	3	—	—	—	5	—	—	—	—	8	k
Nagybánya: *Frankovits — —	1	1	—	1	—	1	—	—	—	—	3	k
*Minerva — — —	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	1	k
Szamosmenti nyomda fiókja — —	4	1	—	—	—	2	4	—	—	—	1	k
Viktória — — —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	k
Nagykálló: *Bárany József — —	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	e
Nagykanizsa: *Gyarmati Gy. — —	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	2	e
Közgazdasági Rt. — — —	8	2	2	—	—	5	2	1	2	—	7	e
Nagykároly: Kölcsény — — —	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	2	e
Tóth és Komáromy — — —	4	1	—	—	1	2	—	1	—	—	3	e
Nagykapos: *Heiman Vilmos — —	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	e
Nagykátá: *Simonyi Simon — —	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	2	e
Nagykörös: *Dajka Lajos — —	3	1	—	—	1	1	1	—	—	—	2	e
*Hiradó — — —	2	1	—	—	4	1	—	—	—	—	2	e
Nagysomkút: *Merkur — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	e
Nagysurány: Kardos Béla — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	e
Nagyszalonta: Gaál Sándor — —	5	1	—	—	—	—	—	2	—	—	2	e
*Székely Ármin — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Nagyszőlős: Ács — — —	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	e
Ugocsa: Központi Nyomda — —	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	2	e
Nagyvárad: *Dr Adonyi — —	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	1	e
Bihari — — —	3	1	—	—	—	1	2	—	—	—	2	e
Biharmegyei — — —	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	3	e
Fekete Sándor — — —	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2	e
Grafika — — —	11	8	5	—	2	1	7	—	2	5	5	e
Kálvin — — —	4	1	—	—	1	2	—	—	—	—	3	e
Kosmos — — —	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	4	e
László Kálmán — — —	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
Petőfi — — —	3	1	—	—	2	1	—	—	—	—	3	e
*Rubinstein — — —	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2	e
Szent László — — —	4	4	2	—	1	1	—	—	3	—	5	e
Uránia — — —	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	3	e
*Weisz S. — — —	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	e
Naszód: Kultúra — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Nyírbátor: Fohn Adolf — —	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	e
*Friedmann Lipót — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	e
Steinberger Lipót — — —	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	e
Nyíregyháza: Burger Béla — —	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	k
Fülep — — —	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	k
Klafter — — —	1	1	—	—	1	1	1	—	2	—	5	e
Merkur (Orosz K.) — — —	3	2	1	—	1	1	3	2	—	1	5	e
Nagler és Társa — — —	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	3	k
Nagy József — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	k
Venkovits K. Lajos — — —	3	1	—	—	1	—	2	—	—	—	2	k

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanor	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulólány	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Nyiregyháza: *Wohlberg Jakab	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k
Óbecse: Corvin —	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	k
*Hungária —	1	—	—	—	—	2	1	—	1	—	2	e
*Lux —	4	—	—	—	—	1	—	1	—	—	4	e
Orosháza: Csillag —	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	e
*Demartsk Ferenc —	2	1	1	—	—	3	—	—	1	1	6	e
*Tomay József —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Veres Lajos —	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	k
Ózd: *Ózdi Nemzeti Sajtóváll.	1	—	—	1	—	1	—	1	—	—	1	e
Paks: *Rosenbaum Ignác —	2	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2	e
Palánka: Blazsek J. és Fia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
*Grafika —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pápa: Drach Márton —	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	e
Főiskolai —	6	1	1	—	—	2	—	3	—	1	3	e
Keresztény Nemzeti Nyomda	5	1	1	—	—	1	1	2	—	1	1	e
Pénzes —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Stern Ernő —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
*Weisz —	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	e
Párkány: *Anda és Galgóczy	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	1	n
Gondos Vilmos —	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	3	k
*Haber József —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pásztó: *Földes Andor —	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Pécel: *Péceli könyvnyomda —	2	—	1	—	—	—	—	2	—	—	3	e
Pécs: *Breuer —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k
*Dobozgyári —	—	—	—	1	1	—	1	2	—	—	2	k
Dunántúl —	9	8	4	—	4	1	5	3	3	3	9	k
Engel Izidor —	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	3	k
Haladás —	3	1	1	—	—	—	2	—	—	1	5	e
Kultúra —	1	1	1	—	—	1	—	2	—	1	4	e
*László —	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	e
Lázár Endre —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	k
Minerva —	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	e
Piskur Antal —	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	2	e
Rákóczi —	2	1	—	—	—	2	—	1	2	—	1	k
Részvény —	3	3	2	—	—	1	1	3	3	1	2	k
Taizs József —	4	1	2	—	—	—	4	—	2	1	5	k
Pélmonostor: *Balogh Jenő	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—
*Balogh József —	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	—
*Bélyei uradalom nyomdája	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Péterréve: *Papírárugyár —	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	e
Petrőc: *Könyvnyomda Rt. —	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	k
Putnok: *Gärtner I. —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Mold László —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Püspökladány: *Deutsch Dávid	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—
Rimaszombat: Rábely Károly	3	—	1	—	—	1	—	1	—	—	3	e
Rozsnyó: Gömöri Zoltán —	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	3	e

CHATELET ALAJOS ÉS FIA

K É P V I S É L E T E I

Maschinenfabrik Augsburg-Nürnberg A. G., Augsburg

Magas-, mély- és offsetnyomású körforgógépek, gyors stereotípiák, kéttűrés gyors-sajtók, Poly hengeres automaták és Ideal hengerek.

Typograph G. m. b. H. Setzmaschinenfabrik, Berlin

Sorszedő- és öntőgépek újságok, könyvek, folyóiratok, címtárak, árjegyzékek, telefon-névsorok és táblázatok szedéséhez.

Faber & Schleicher A. G., Offenbach A/M.

„Roland” offsetgépek.

Druckma Schnellpressenfabrik G. m. b. H., Leipzig

Speciális offset sík- és átnyomógépek, nyomdai gyorsajtók hátsó és frontkirakóval, horganylemezcsiszoló- és szemcsézőgépek.

Schnellpressenfabrik A. G., Heidelberg

Újrendszerű gyorsajtók, nagyteljesítményű könyök- és hengeres automaták.

Friedrich Keese K. G., Stuttgart

Vignettagyártógépek, speciális körforgógépek.

Küstermann & Co. Maschinenfabrik, Berlin

Nagyteljesítményű betű- és léniaöntőgépek.

Georg Spiess Maschinenfabrik, Leipzig

Rotary és szívós ívberakók, nagyteljesítményű hajtogatógépek.

Martini Buchbindereimaschinenfabrik A. G., Frauenfeld Schweiz

Fűzőfejnélküli cérnafűzőgépek brosúra-,
szalag- és gazefűzéshez.

Hoffherr-Schrantz—Clayton-Shuttleworth A. G., Wien

Gyors papírvágógépek, drótfűzőgépek,
dessinálógépek.

„Universelle“ Maschinenfabrik J. C. Müller & Co., Dresden

Vignettagyártáshoz nagyteljesítményű
többszíntnyomó és stancoló automaták.

Falz & Werner, Leipzig

Reprodukciós és kopírozógépek, foto-
gráfiai és cinkográfiai berendezések, szer-
számok és anyagok.

Honsel & Co. Maschinenfabrik, Bielefeld

Nagyteljesítményű lapos-, talpas- és
hegyeszacskókészítőgépek, cementzsák-
gyártóberendezések.

Niepmann & Co. Spezialmaschinenfabrik, Gevelsberg

Speciális csomagológépek.

Elektro-Funditor Bader & Cie., Waldshut

Villanyfűtőkészülékek az összes szedő-
gépek részére, önműködő időkapcsoló-
órák, fémadagolókészülékek, villanyfűtésű
öntőkészülékek, matricaszárítódobok,
hengermelegítők, vízhűtéses pogácsa-
öntőkészülékek.

Paul Sauer, Berlin

Gumi- és masszahengerek.

A nyomda megnevezése

	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm. v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Beiakonő	Tanulóány	Segédmunk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Rozsnyó: Sajóvidék — — —	2	1	1	1	—	—	—	—	1	1	4	e
Sajószentpéter: *Franck — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
Salgótarján: *Turul — — —	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	e
*Végh Kálmán — — —	4	—	1	—	2	—	—	—	—	—	3	e
Sárbogárd: *Spitzer Jakab — —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Sarkad: Gettler Andor — — —	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	e
Sárospatak: *Fischer Lajos — —	1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	k
Rácz István — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
*Ref. Főiskolai — — —	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	e
Sárvár: Hess Alfréd — — —	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—
Milfay Ferenc — — —	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—
Sátoraljaújhely: Dani János — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	e
Pávay János — — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3	k
*Vajda József — — —	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Zemplén-nyomda rt. — — —	2	—	1	—	1	—	1	—	—	—	3	e
Sepsiszentgyörgy: Jókai — —	5	4	2	—	1	1	2	1	2	3	8	e
Móricz I. — — —	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	e
Pátia — — —	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	e
Virradat — — —	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Siklós: Drávavölgyi — — —	—	—	—	1	2	—	1	—	1	—	3	e
Siófok: *Singer Károly — — —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Somorja: *Goldstein József — —	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	3	e
Sopron: Goldschmied — — —	1	—	1	—	—	—	2	—	—	—	3	e
*Király — — —	1	—	1	—	1	—	1	—	1	—	5	k
Rábaközi — — —	2	4	1	—	1	1	2	—	—	2	3	e
Röttig-Romwalter — — —	3	3	1	—	—	1	1	—	—	2	6	e
Székel — — —	1	1	1	—	2	—	2	—	—	2	5	e
Sümeg: Horváth Imre — — —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	e
Sarlai Jenő — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Szabadka: *Barna Ferenc — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	n
őzv. Cservik A.-né — — —	2	—	—	—	1	—	3	—	—	—	3	e
*Csillag — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	e
*Expressz — — —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	e
*Fischer Ernő — — —	—	—	—	1	2	—	2	1	—	—	4	e
Globus — — —	3	1	1	—	5	2	5	1	—	2	8	e
*Grafika — — —	1	—	1	—	3	—	3	2	—	—	3	e
*Horváth András — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
*Horváth József — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
*Lukatics Ernő — — —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	e
MÁV — — —	3	—	1	—	—	—	5	—	1	1	7	e
Mihalec János — — —	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	e
*Minerva — — —	4	5	2	—	2	—	2	—	5	5	4	e
Unió (Kmetz Káro Irén) — — —	—	—	—	1	—	—	4	—	—	—	6	e
Városi — — —	2	—	1	—	1	—	2	—	1	—	4	e
Szarvas: *Kultúra — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	k
Müller Károly — — —	3	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	n

CHATELET ALAJOS ÉS FIA

NYOMDAIPARI GÉPGYÁR

Nyomdagépek gyártása,
szakszerű átalakítása és
javítása. Nyomdatechni-
kai és papíripari gépek
képviselése

BUDAPEST II, MARGIT KÖRÚT 81. TELEFÓN: 353-174.

VICTORA ÉS TÁRSA

GRAFIKAI SZAKÜZLET

K É P V I S E L E T

**Böttcher & Renner Fabrik graphischer
Bedarfsartikel, Nürnberg**

Nyomdatechnikai cikkek offset- és mélynyomáshoz,
körforgógépekhez hengerborítások, bőrhengerek,
litográfiai kövek.

Th. Jäger Papierfabrik, Selb.

„Pressa” stereotípiai matricák.

**Wilhelm Pott Maschinenmesserfabrik
Stahlhammerwerk, Remscheid**

Világhírű ruhrvidéki acélkések a papíripar és a
fémipar részére.

BUDAPEST III, CSERJE U. 9. TELEFÓN 150-295

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Bet akonő	Tanulóány	Szédgmunk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Szarvas: *Szarvasi Közlöny —	2	—	—	1	1	—	—	1	—	—	2	k
Szászrégen: Hungária (Veress)	2	1	—	—	—	—	2	2	—	—	4	e
Uj Könyvkereskedés —	2	1	—	—	—	—	1	1	—	—	2	e
Szatmárnémeti: Balogh László	6	1	—	—	1	1	1	1	—	—	3	e
*Boros Adolf —	1	—	—	1	2	—	1	—	—	—	3	n
Expressz —	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	k
Heimlich Karolina —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	n
Hirsch M. Lajos —	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3	k
*Kálvin —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
Pátria —	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	k
Scheimann József —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Szamosmenti —	8	4	3	—	—	—	6	1	1	2	8	e
Turul —	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	e
Weisz Sándor —	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	3	e
Szécsény: *Schwarcz Nándor —	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	e
Szeged: Ablaka György —	3	3	2	—	1	—	—	1	—	2	6	n
*Árpád —	6	—	2	—	3	2	5	3	—	—	5	n
*Bartos Lipót —	1	—	—	1	1	1	1	2	—	—	3	n
*Burkus András —	—	—	—	1	1	1	—	2	—	—	2	n
*Corvin —	—	1	1	1	2	1	1	2	—	1	2	k
Endrényi Lajos Rt. —	1	3	1	—	1	—	—	1	2	—	3	n
*Hungária —	—	—	—	1	1	2	—	2	—	—	3	n
*Isitz —	—	—	—	1	—	—	1	3	—	—	3	n
*Juhász István —	2	1	—	—	1	—	1	2	—	—	3	k
*Kultúra —	1	2	—	1	2	2	1	3	—	2	4	n
*Metropol —	—	—	—	1	1	1	1	2	—	—	2	n
*Papíruzem —	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	2	k
*Petőfi —	—	—	—	1	1	1	—	2	—	—	2	k
Somogyi Pál —	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	3	k
Széchenyi —	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	3	n
*Szegedi Uj Nemzedék —	7	6	3	—	3	2	3	2	5	3	5	n
Szeged Városi Nyomda Rt. —	6	6	3	—	—	1	6	2	1	2	8	k
*Szózat —	—	—	—	1	—	1	2	3	—	—	3	k
Szeghalom: *Kultúra —	2	—	1	—	1	—	1	—	—	—	3	e
Székelyudvarhely: Globus —	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	2	e
K. Bencze —	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	e
*Könyvnyomda Rt. —	2	—	1	—	—	—	1	1	1	—	2	e
*Petőfi —	2	—	1	—	—	—	1	1	—	—	2	e
Székesfehérvár: Csitáry Jenő —	1	1	—	—	1	—	2	1	—	1	4	e
Csuthy György —	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	e
Debrecenyi —	2	—	1	—	2	—	1	1	—	—	3	e
Eisler Adolf —	—	—	—	—	2	—	1	1	—	—	3	k
Friedmann Adolf —	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2	e
Minerva —	2	—	—	—	—	—	1	1	—	—	4	e
Pannonia —	8	—	1	—	2	—	1	—	—	—	3	e
Szóllóssy Ferenc —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanulófény	Segéd munk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Székesfehérvár: *Völgyesi L.—	3	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	k
*Vörösmarty —	6	1	1	—	2	1	1	2	—	1	2	e
Szekezsárd: Kaszás Sándor —	1	—	1	—	—	1	1	—	—	—	2	e
Molnár-féle Nyomda Rt. —	7	—	2	—	—	1	2	2	1	—	6	e
Siklósi Gyula —	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	2	e
Szentes: *Gálffy István —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	n
Szentesi Napló —	1	3	1	—	2	—	5	2	—	3	5	e
Szent Imre —	2	—	1	—	2	—	2	—	—	—	3	e
*Szilágyi Dezső —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	n
Szentgotthárd: Németh Vilmos —	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	3	e
Szenttamás: *Major Lajos —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Szepsi: *Tóth István —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szerencs: Cukorgyári —	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	3	e
*Farkas Elemér —	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2	e
Schönfeld Zoltán —	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	e
Szigetvár: Kozáry Ede —	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	2	e
Zrínyi —	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	e
Szilágycseh: Kultúra —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Szilágyssomlyó: Heimlich S. —	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
*Lázár Géza —	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Szinérváralja: *Wieder Ignác —	3	—	1	—	1	—	—	—	1	—	4	e
Szolnok: *Faragó Sándor —	4	—	1	—	1	1	4	—	—	—	4	e
*Halász Géza —	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	e
*Rényi Dezsőné —	2	—	1	—	3	—	1	—	—	—	4	n
*Szolnok és Vidéke —	2	—	1	—	1	—	2	—	—	—	3	k
*Varga József —	2	—	1	—	2	—	2	—	—	—	2	e
*Wachs Pálné —	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	e
Szombathely: Gábrriel Á. Utóda —	4	—	1	—	1	—	2	1	—	—	3	e
Hungária —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	k
*Langer Károly —	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
*Löwy Gusztáv —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	k
Martineum Rt. —	3	2	1	—	1	1	2	2	—	2	6	e
*Merkur —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
Pátria —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	k
Vasvármegye —	8	6	2	—	4	1	3	2	1	4	8	n
Tamási: Ipolyi Móric —	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	e
Tapolca: Hungária —	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2	e
László Jenő —	1	1	—	—	—	—	1	—	—	1	3	e
Tata: *Engländer F. —	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	3	k
Lindenberg Adolf —	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	e
Révai —	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	k
Tét: özv. Krakauer Salamonné —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Tiszaföldvár: *Beniczky Fiúoth. —	1	—	—	—	5	3	—	—	4	—	3	k
*Csernai István és Társai —	—	—	—	1	3	2	—	—	—	—	2	—
*György József —	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	e
Tiszafüred: *Központi —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	e

A nyomda megnevezése

	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmeister v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónó	Tanuló lány	Szédgmunk.	Szedőgép	Nyomógép	A helyiség
Tiszafüred: *Merkur					1						1	e
Titel: Jovanovics Milánné					1						2	e
Tokaj: *Löwy Márton												
Tolna: *Weltmann Ignác			1								1	e
Topolya: Berényi és Társa	1	1					1	1			2	e
Hajtmann A.				1							1	e
Hajtmann I.	1	1							1		2	e
Torna: *Glancz Izidor												
Tornalja: Poraczký László	1			1	2						3	e
Tótkomós: Gyömrei István	1											
Törökszentmiklós: *Kongorác J.				1	2		2				2	e
*Rubinstein	1			1	1	1			1		3	e
*Szilágyi	1			1	1		1				2	k
Túrkeve: *Daróczy A.	1			2			1		1		2	e
Újfehértó: *özv. Guttman K.-né											1	e
Újverbász: *Plesz Henrik												
*Szeidl Gyula												
Újvidék: *Barth D.				1				1			2	n
*Bocskai	1				1		2	1			3	n
*Bogdanovits	3	1			1	1	1	2			5	k
*Csamprág és Társa							1				2	k
Dán											2	k
Farkas és Dürbeck			1				1				1	k
Gellért Béla											2	k
*Gruits Testvérek								1			4	e
*Ivkovits György	3	1			1		2	1			5	e
Jelasits Pál											2	k
Közigazgatási	2	1	1				3		1	2	7	k
*Lang	1						1				1	n
*Milutinovits Radivoj							1				2	k
*Natosevits								1			4	k
Nyomda és Lapkiadó	11	9	4		1	1	8	2	4	4	8	e
Pilliser és Társa	1		1				1				6	e
Uránia	9	9	1		1	1	3		3	3	5	e
*Vignetta				1			1	1			2	k
Ungvár: Földesi Gyula	4		1			1	2				3	k
*Gellis Miksa	1				1						3	k
Kárpátaljai Tud. Társ.	10	7	3				10		3	4	7	e
Lám Rt.	1		1				1			1	3	k
*Szent Bazil	3		1						1		2	k
Ungmezei (Kreisler)	1										2	k
Unió (Máravcsik)	3		1		1	1	1	1			5	e
Viktória	3		1		1		1		1	1	3	n
Vác: *Fegyintézeti	1										5	e
*Hegyi	2		1		2		1	1				k
*Kapisztrán	1	1	1		2	4				2	8	e

A nyomda megnevezése	Szedő, korr.	Gépszedő	Gépmester v. nyomó	Szedő-gm.v. szedő-nyom.	Szedőtanonc	Gépm.-tan.	Berakónő	Tanuló lány	Segéd munk.	Szedő gép	Nyomógép	A helyiség
Vác: *Kodak — — — — —	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	e
Pannonia — — — — —	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	3	n
Pestvidéki — — — — —	2	2	1	—	1	1	3	2	—	1	3	n
*Széchenyi — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	n
Vágsellye: Alföldi Károly — — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	n
Várpalota: *Gold — — — — —	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	e
Vasvár: özv. Singer Zs.-né — — — — —	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2	k
Verpelét: Mátra — — — — —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	k
Veszprém: Egyházmegyei — — — — —	6	3	2	—	2	1	—	5	1	3	6	e
Fodor Ferenc — — — — —	2	—	—	—	1	1	—	1	—	—	2	k
*Pósa — — — — —	2	—	1	—	1	1	—	1	—	—	2	k
Zalaegerszeg: *Kakas Ágoston — — — — —	1	1	—	—	1	1	—	—	1	1	2	k
Kultúra — — — — —	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	e
*Pannonia — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	k
Zrínyi — — — — —	2	1	1	—	1	1	—	—	1	—	3	e
Zalaszentgrót: Zacsik Károly — — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	n
Zilah: Kaszab László — — — — —	3	—	—	—	1	—	1	1	—	—	2	e
Seres Samu — — — — —	4	—	1	—	—	—	1	1	—	—	3	e
Zirc: *Ott Lajos — — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	e
Zenta: *Bartusz András — — — — —	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Dinka és Társai — — — — —	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	e
*özv. Király Józsefné — — — — —	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	e
Únó — — — — —	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	2	k
Zombor: Bosnyák Ernő — — — — —	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	e
Bosnyák József — — — — —	2	2	1	—	3	—	2	—	1	1	4	e
*Bugadzsia János — — — — —	2	—	—	—	1	—	1	—	—	1	6	e
Futó László — — — — —	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	2	e
Gass József — — — — —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	e
Thoma Antal — — — — —	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2	e
Zsibó: Végh Dávid — — — — —	2	—	1	—	1	—	—	—	1	—	3	e

OFFENBERGER MIKSA

grafikai szaküzlet

Budapest IV, Dalmady Győző utca 7. Telefon 185-398. Papírimport

Új és használt gépek, berendezések kaphatók!

» **Monotype** « egyes betűket öntő szedőgépek
magyarországi vezérképvisellete

A szedőgépek száma és típusonkénti megoszlása a vidéki nyomdákban

	Inter-type		Lino-type		Mono-type		Typograph		Összesen	
	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
Árszabályhű nyomdában	8	80'0	107	84'3	5	100	30	52'6	150	75'4
Blokált nyomdában	2	20'0	20	15'7	—	—	27	47'4	49	24'6
Összesen —	10	100	127	100	5	100	57	100	199	100

A szedőgépek száma 1941-ben 177 volt.

A nyomógépek száma és főtípusok szerinti megoszlása a vidéki nyomdákban

	Gyorsajtó		Tégely-nyomó		Körforgó		Összesen	
		%		%		%		%
Árszabályhű nyomdában —	496	65'6	586	62'7	17	89'5	1099	64'3
Blokált nyomdában —	261	34'4	349	37'3	2	10'5	612	35'7
Összesen — —	757	100	935	100	19	100	1711	100

A nyomógépek száma 1941-ben 1518 volt.

Aki hátralékban van illetveivel, nemcsak a közösség ellen vét, de önmagának is kárt okoz betegség vagy munkanélküliség esetén!

A vidéki árszabályhű és blokált nyomdákban

	1942-ben dolgozott				
	össze- sen	árszabályhű üzemben		blokált üzemben	
		mün- kás	o/o	mün- kás	o/o
Kéziszedő és korrektor — — — —	1001	711	71'1	290	28'9
Gépszedő — — — — —	246	209	85'0	37	15'0
Gépmester és nyomó — — — — —	307	226	73'6	81	26'4
Betű- és tömöntő — — — — —	27	24	88'9	3	11'1
Szedő-gépmester v. szedő-nyomó	101	50	50'0	51	50'0
Szakt munkások összesen — — —	1682	1220	72'6	462	27'4
Munkásnő — — — — —	580	433	74'7	147	25'3
Munkásnők összesen — — — — —	580	433	74'7	147	25'3
Segéd munkás, férfiberakó — —	153	109	71'3	44	28'7
Segéd munkások összesen — —	153	109	71'3	44	28'7
Szakt munkások, munkásnők és segéd munkások együttesen	2415	1762	73'0	653	27'0
Szedőtanonc — — — — —	459	242	52'7	217	47'3
Gépmestertanonc — — — — —	97	53	54'6	44	45'4
Öntőtanonc — — — — —	1	1	100'0	—	—
Tanuló lány — — — — —	255	136	53'4	119	46'6
Tanulók összesen — — — — —	812	432	53'5	380	46'5

Tanulók száma a vidéki nyomdákban

	Kéziszedő, korrektor			Szedő- tanoncok			Gépmester v. nyomó			Gépm.- tanoncok			Munkásnő			Tanuló- lányok		
	száma	o/o		száma	o/o		száma	o/o		száma	o/o		száma	o/o		száma	o/o	
Árszabályhű nyomdában	711	242	52'7	226	53	54'6	433	136	53'4									
Blokált nyomd.	290	217	47'3	81	44	45'4	147	119	46'6									
Összesen — —	1001	459	100	307	97	100	580	255	100									

Dolgozók arányszáma az 1940—42. években

1941-ben dolgozott					1940-ben dolgozott				
össze- sen	árszabályhű üzemben		blokált üzemben		össze- sen	árszabályhű üzemben		blokált üzemben	
	mün- kás	o/o	mün- kás	o/o		mün- kás	o/o	mün- kás	o/o
275	604	69'0	271	31'0	601	374	62'3	227	37'7
223	183	82'0	40	18'0	160	112	70'0	48	30'0
272	199	73'1	73	26'9	179	125	69'9	54	30'1
17	16	94'0	1	6'0	10	10	100'0	—	—
100	47	47'0	53	53'0	86	53	60'2	33	39'8
1487	1049	70'6	438	29'4	1036	674	64'6	362	35'4
505	371	73'5	134	26'5	330	235	71'3	95	28'7
505	371	73'5	134	26'5	330	235	71'3	95	28'7
119	91	76'5	28	23'5	79	58	73'4	21	26'6
119	91	76'5	28	23'5	79	58	73'4	21	26'6
2111	1511	71'6	600	28'4	1445	967	66'9	478	33'1
446	223	50'0	223	50'0	392	183	46'7	209	53'3
82	36	44'0	46	56'0	62	28	45'1	34	54'9
2	1	50'0	1	50'0	—	—	—	—	—
200	120	60'0	80	40'0	161	93	57'8	68	42'2
730	380	52'1	350	47'9	615	304	49'4	311	50'6

Egészségügyi viszonyok a vidéki nyomdákban

	Árszabályhű		Blokált		Összesen	
	üzem	o/o	üzem	o/o	üzem	o/o
Egészséges — — —	272	72'6	166	60'2	438	67'3
Kevésbé egészséges	80	21'3	69	25'0	149	22'8
Egészségtelen — —	23	6'1	41	14'8	64	9'9
Összesen — — —	375 ¹	100	276 ²	100	651 ³	100

¹ Nyolc nyomda adatai hiányzanak.

² 13 nyomda adatai hiányzanak.

³ 21 nyomda adatai hiányzanak.

A vidéki árszabályhű és blokált nyomdák arányszáma

Év	A nyomdák száma		Ezek közül			
	hány városban	hány üzem	árszabályhű		blokált	
			nyomda	%	nyomda	%
1942	225	672	383	57.0	289	43.0
1941	208	617	349	56.6	268	43.4
1940	169	465	266	57.3	199	42.7
1939	160	459	234	50.9	225	49.1
1938	146	404	186	46.0	218	54.0

A vidéki dolgozók és munkanélküliek összefoglaló kimutatása

	Munkában	Munka nélkül	Összesen	Ezek közül			
				árszabályhű nyomd. dolg. v. m. n. volt	%	blokált nyomdában dolgozott	%
Kéziszedő — — —	972	142	1114	828	74.4	286	25.6
Gépszedő — — —	246	6	252	215	85.3	37	14.7
Korrektor — — —	29	—	29	25	86.0	4	14.0
Gépm. v. nyomó —	307	32	339	258	76.1	81	23.9
Szedő-nyomó — —	101	—	101	50	50.0	51	50.0
Betű- és tömöntő —	27	2	29	26	89.7	3	10.3
Munkásnő — — —	580	92	672	525	78.2	147	21.8
Segédmunkás — —	149	4	153	110	71.9	43	28.1
Férfiberakó — —	4	—	4	3	75.0	1	25.0
Összesen 1942-ben	2415	278	2693	2040	75.8	653	24.2
" 1941-ben	2111	414	2525	1925	76.3	600	23.7
" 1940-ben	1445	311	1756	1278	72.8	478	27.2
" 1939-ben	1544	352	1896	1260	66.5	636	33.5
Szedőtanonc — — —	459	—	—	—	—	—	—
Gépmestertanonc —	97	—	—	—	—	—	—
Öntőtanonc — — —	1	—	—	—	—	—	—
Tanuló lány — — —	255	—	812	—	—	—	—
Összesen 1942-ben	3227	—	3505	—	—	—	—

A magyarországi nyomdák száma 1938—42-ben

Év	A nyomdák száma		Ezek közül			
	hány város-ban	hány üzem	árszabályhű		blokált	
			nyomda	o/o	nyomda	o/o
1942	240	1041	590	56'7	451	43'3
1941	221	978	538	55'0	440	45'0
1940	180	811	443	54'6	368	45'4
1939	171	787	410	52'0	377	48'0
1938	157	731	352	48'1	379	51'9

A magyarországi nyomdákban dolgozók és a munkanélküliek összefoglaló kimutatása

	Munkában	Munka nélkül	Összesen	Ezek közül			
				árszabályhú nyomd. dolg. v. m. n. volt	%	blokált üzemben dolgozott	%
Kéziszedő — — —	2566	250	2816	2265	80'5	551	19'5
Gépszedő — — —	932	26	958	839	87'6	119	12'4
Korrektor — — —	189	17	206	185	89'8	21	10'2
Gépm. v. nyomó — —	1072	51	1123	930	82'8	193	17'2
Szedő-nyomó — —	101	—	101	50	50'0	51	50'0
Betű- és tömöntő —	222	6	228	223	97'8	5	2'2
Szedőgépszerelő —	38	—	38	34	89'5	4	10'5
Munkásnő — — —	2115	164	2279	1872	82'2	407	17'8
Öntődei munkásnő —	6	7	13	13	100'0	—	—
Segédmunkás — —	632	58	690	608	88'1	82	11'9
Férfiberakó — — —	6	—	6	3	50'0	3	50'0
Összesen 1942-ben —	7879	579	8458	7022¹	83'0	1436	17'0
1941-ben —	6992	1115	8107	6850	84'3	1277	15'7
1940-ben —	6007	1430	7437	6298	84'7	1139	15'3
1939-ben —	6041	1374	7415	6186	83'4	1229	16'6
Szedőtanonc — — —	685	—	—	—	—	—	—
Gépmestertanonc —	252	—	—	—	—	—	—
Öntőtanonc — — —	13	—	—	—	—	—	—
Tanulólány — — —	546	—	1496	—	—	—	—
Összesen 1942-ben —	9375	—	9954				

¹ Ezekhez számítandók még a betegek, katonai szolgálatot teljesítők, másfoglalkozásúak és akiknek tagsági joga fel van függesztve.

A magyarországi árszabályhú és blokált nyomdák

munkásainak arányszáma az 1940—42. években

	1942-ben dolgozott				
	összesen	árszabályhú üzemben		blokált üzemben	
		munkás	o/o	munkás	o/o
Kéziszedő és korrektor — — — —	2755	2183	79'3	572	20'7
Gépszedő — — — — — — — —	932	813	87'3	119	12'7
Gépmester és nyomó — — — —	1072	879	82'0	193	18'0
Betű- és tömöntő — — — — —	222	217	97'8	5	2'2
Szedő-gépmester v. szedő-nyomó	101	50	50'0	51	50'0
Szedőgépszereelő — — — — —	38	34	89'5	4	10'5
Szaktmunkások összesen — — —	5120	4176	81'6	944	18'4
Munkásnő — — — — — — — —	2115	1708	80'8	407	19'2
Öntődei munkásnő — — — — —	6	6	100'0	—	—
Munkásnők összesen — — — —	2121	1714	80'9	407	19'1
Segédmtmkás — — — — — — —	592	512	86'8	80	13'4
Öntődei segédmtmkás — — — —	40	38	95'0	2	5'0
Férfiberakó — — — — — — — —	6	3	50'0	3	50'0
Segédmtmkások összesen — — —	638	553	86'7	85	13'3
Szaktmunkások, munkásnők és segédmtmkások egyúttesen — — — — —	7879	6443	81'8	1436	18'2
Szedőtanonc — — — — — — — —	685	372	54'3	313	45'7
Gépmestertanonc — — — — — —	252	147	58'0	105	42'0
Öntőtanonc — — — — — — — —	13	13	100'0	—	—
Tanulólánv — — — — — — — —	546	296	54'2	250	45'8
Tanulók összesen — — — — —	1496	828	55'4	668	44'6

1941-ben dolgozott					1940-ben dolgozott				
összesen	árszabályhú üzemben		blokált üzemben		összesen	árszabályhú üzemben		blokált üzemben	
	munkás	o/o	munkás	o/o		munkás	o/o	munkás	o/o
2419	1909	78'9	510	21'1	2076	1602	77'2	474	22'8
821	722	88'0	99	12'0	742	633	85'3	109	14'7
962	785	81'6	177	18'4	821	661	80'6	160	19'4
203	201	99'1	2	0'9	191	189	99'0	2	1'0
100	47	47'0	53	53'0	86	53	60'2	33	39'8
35	34	97'1	1	2'9	33	32	97'0	1	3'0
4540	3698	81'5	842	18'5	3949	3170	80'3	779	19'7
1899	1532	80'7	367	19'3	1538	1236	80'4	302	19'6
8	8	100'0	—	—	10	10	100'0	—	—
1907	1540	80'8	367	19'2	1548	1246	80'5	302	19'5
493	431	87'5	62	12'5	461	407	88'3	54	11'7
42	42	100'0	—	—	41	40	97'8	1	2'2
10	4	40'0	6	60'0	8	5	62'5	3	37'5
545	477	87'5	68	12'5	510	452	88'7	58	11'3
6992	5715	81'8	1277	18'2	6007	4868	81'1	1139	18'9
670	356	53'2	314	46'8	630	313	49'7	317	50'3
218	113	51'9	105	48'1	202	104	51'5	98	48'5
15	14	93'4	1	6'6	15	15	100'0	—	—
460	259	56'4	201	43'6	395	203	51'4	192	48'6
1363	742	54'5	621	45'5	1242	635	51'2	607	48'8

Egészségügyi viszonyok az összes magyarországi nyomdáknak

	Árszabályhű		Blokált		Összesen	
	üzem	%	üzem	%	üzem	%
Egészséges — — —	396	69·6	282	65·9	678	68·0
Kevésbé egészséges	135	23·6	101	23·6	236	23·6
Egészteltelen — —	39	6·8	45	10·5	84	8·4
Összesen — — —	570 ¹	100	428 ²	100	998 ³	100

¹ 20 nyomda adatai hiányzanak. ² 23 nyomda adatai hiányzanak.
³ 43 nyomda adatai hiányzanak.

A tanoncok és tanulólányok száma az egész országban

	Kézíszedő, korrektor	Szedő- tanoncok		Gépmester v. nyomó	Gépm.- tanoncok		Munkásnő	Tanuló- lányok	
		száma	%		száma	%		száma	%
Árszabályhű	2183	372	54·3	879	147	58·0	1708	296	54·2
Blokált	572	313	45·7	193	105	42·0	407	250	45·8
Összesen —	2755	685	100	1072	252	100	2115	546	100

A szedőgépek száma és típusonkénti megoszlása az egész országban

	Inter- type		Lino- type		Mono- type		Typo- graph		Össze- sen	
	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%	drb	%
Árszabályhű	53	84·2	361	88·1	80	100	55	54·5	549	84·0
Blokált	10	15·8	49	11·9	—	—	46	45·5	105	16·0
Összesen —	63	100	410	100	80	100	101	100	654	100

A szedőgépek száma 1941-ben 622 volt.

A nyomógépek száma és főtípusok szerinti megoszlása az egész országban

	Gyors- sajtó	%	Tégely- nyomó	%	Kőrforgó	%	Auto- mata	%	Ösze- sen	%
Árszabályhű Blokált	1028 401	72'0 28'0	1069 697	60'6 39'4	75 6	92'6 7'4	82 25	76'7 23'3	2254 1129	66'6 33'4
Összesen	1429	100	1766	100	81	100	107	100	3383	100

A nyomógépek száma 1941-ben 3141 volt.

A vidéki nyomdaipari viszonyok tárgyalásánál ez évben is tekintélyes eltolódás mutatkozik. Ennek oka elsősorban és legfőként abban található meg, hogy – amiként azt már bevezető sorainkban is megállapítottuk – a visszacsatolt délvidéki terület nyomdáit is fölvevük névjegyzékünkbe. Az 1942. évben 225 nyomdaváros szerepel vidéki névjegyzékünkben, szemben az 1941-ben feltüntetett 208 várossal. A nyomdák számában is tekintélyes gyarapodás állott be. Amíg ugyanis 1941-ben 617 nyomdáról számoltunk be, addig ez a szám 1942-ben 672-re emelkedett, vagyis a vidéki nyomdák száma ebben az évben 55-tel (8'9%) volt több, mint tavaly.

A több nyomda egyben több alkalmazottat is jelentett 1942-ben. Az erről szóló táblázatból kitűnik, hogy az 1941-ben alkalmazott 2111 vidéki szakmunkás, munkásnő és segédmunkás létszáma 304 fővel (14'4%) 2415-re emelkedett. Az összes vidéki alkalmazottak közül 1762 (73%) dolgozott árszabályhű üzemben, 653 (27%) pedig blokált nyomdában. Ez az arány 1941-ben 1'4%-kal kedvezőbb volt a közösségen kívüli üzemek javára. A tanoncok és tanulólányok száma is emelkedett 1942-ben. Az 1941. évi 730 tanulóval szemben 1942-ről 812 tanulót mutatunk ki. Az emelkedés 82 (11'2%).

Az egészségügyi viszonyok tekintetében nagyjából azonos a helyzet a multesztendei állapotokkal, úgyhogy annak részletes taglalását ezúttal mellőzhetjük.

Ami a vidéki technikai felszerelést illeti, természetesen itt is jelentős mértékben mutatkozik meg a visszacsatolt területek adatainak bekapcsolása a statisztikai táblázatokba. A szedőgépeknél a múltévi 177-tel szemben 1942-ben 22-vel többet: 199 szedőgépet mutatunk ki (12'4%). A nyomógépek száma 193-mal (12'7%) emelkedett: 1518-ról 1711-re.

A budapesti és a vidéki adatok összesítéséből adódik azután az ország egész nyomdaiparának 1942 június 27-i állapota.

Az idevonatkozó táblázatokból mindenekelőtt kitűnik, hogy a tavaly kimutatott 221 nyomdavárossal szemben ezidén 240 nyomdavárosról számol be statisztikánk. A nyomdavárosok számának emelkedésével természetesen együtt járt a nyomdák létszámának gyarapodása is. 1941-ben volt 978 nyomda, ezek száma 63-mal szaporodott. Így 1942-ben a nyomdák száma 1041-re emelkedett az egész országban (6,4%), míg az üzemekben foglalkoztatottak létszáma ennek kétszeresével, 12,7%-kal volt több 1942-ben, mint az előző esztendőben. Fontos bizonyítéka ez annak, hogy a visszacsatolt területek révén jelentkező természetes gyarapodáson túl 1942-ben jobban volt foglalkoztatva a nyomdaipar, mint a korábbi években. Számszerűen a dolgozók száma a következőképpen alakult: 1941-ben dolgozott 6992 szakmunkás, munkásnő és segédmunkás. Ez a szám 1942-ben 887-tel emelkedett: 7879-re. Százalékszerűen tehát az arány nem változott ebben az esztendőben; ugyanis 1942-ben a dolgozók 81,8%-a állott árszabályhű üzemben és 18,2%-a blokált nyomdában. Ugyancsak ez volt a helyzet az 1941. évben is. Az árszabályhű üzemekben 1941-ben 5715 szakmunkás, munkásnő és segédmunkás dolgozott, ez a szám 1942-ben 6443-ra emelkedett. A közösségen kívüli nyomdákban 1941-ben dolgozott 1277 alkalmazottal szemben 1942-ben 1436-an voltak foglalkoztatva. A tanoncok és tanulóleányok száma 133-mal emelkedett 1942-ben. A tanulók közül 828 (55,4%) dolgozott árszabályhű üzemben, míg 668 (44,6%) blokált nyomdában. Ami a technikai felszerelést illeti, ezen a területen is fejlődést mutathatunk ki. A szedőgépek száma 622 volt 1941-ben, míg 1942-ben fölemelkedett 654-re. (Árszabályhű nyomdában 549 [84%], blokált nyomdában 105 [16%] szedőgép volt üzemben.) Az 1941. évi 3141 nyomógéppel szemben 1942-ben 3383 volt a nyomógépek száma az egész országban, ezek közül 2254 (66,6%) árszabályhű üzemben, míg 1129 (33,4%) közösségen kívüli nyomdában.

A kimutatások hű képét adják a kétségtelen fejlődésnek. Ez pedig nemcsak azért következett be, mert újabb területek tértek vissza az anyaországhoz, hanem azon túl is kétségtelenül fölismerhető a nyomdaipar jobb foglalkoztatottsága és gyarapodása. Reméljük, hogy ez a folyamat állandósul és a jövőévi statisztikánkban további fejlődésről adhatunk számot.

Grósz Ernő.

Összehasonlító táblázat az 1933–1942. évekre

Év	Nyomdák	Szedők és korrektorok	Gépszedők és szerezők	Gépmesterek vagy nyomók	Öntők, tömönt.	Munkásnők	Segéd munkások	Szedő- tanoncok	Gépmester- öntő-	Tanuló lányok	Munkanélküliek	Nyomógépek	Szedőgépek	
B u d a p e s t														
1933	327	1217	590	507	167	896	362	226	115	6	125	2143	1464	388
1934	328	1336	625	521	175	957	397	241	123	3	184	1831	1477	392
1935	336	1381	601	568	184	924	398	212	110	6	183	1652	1471	386
1936	357	1484	665	627	180	1107	412	246	127	6	194	1416	1564	418
1937	371	1467	646	654	183	1186	432	260	123	8	202	1196	1603	418
1938	327	1410	653	628	187	1125	407	245	129	9	213	1176	1483	413
1939	328	1441	627	645	174	1190	420	230	133	12	209	1022	1523	422
1940	346	1475	615	642	181	1218	431	238	140	17	234	1119	1602	435
1941	361	1544	633	690	186	1402	426	224	136	13	260	701	1623	445
1942	369	1754	724	765	195	1541	485	226	155	12	291	301	1672	455
V i d é k														
1933	395	465	98	163	5	227	83	330	43	—	79	446	938	90
1934	395	515	117	157	7	252	81	347	58	—	97	389	984	97
1935	387	546	126	230	8	276	71	331	67	—	104	335	968	98
1936	415	551	137	246	9	298	104	410	44	—	111	302	1043	98
1937	411	540	132	241	15	289	88	428	60	—	144	252	1026	104
1938	404	564	133	237	10	301	88	410	43	—	115	230	1026	104
1939	459	649	166	278	12	333	106	434	63	—	157	352	1169	137
1940	465	601	160	265	10	330	79	392	62	—	161	311	1154	140
1941	617	875	223	372	17	505	119	446	82	2	200	414	1518	177
1942	672	1001	246	408	27	580	153	459	97	1	255	278	1711	199
E g y ü t t														
1933	722	1682	688	670	172	1123	445	556	158	6	204	2589	2402	478
1934	723	1851	742	673	182	1209	478	588	181	3	281	2219	2461	489
1935	723	1926	727	798	192	1207	469	543	177	6	287	1987	2439	490
1936	772	2035	802	873	189	1405	516	656	171	6	305	1718	2607	516
1937	782	2007	778	895	198	1475	520	688	183	8	346	1448	2629	522
1938	731	1974	786	865	197	1426	495	655	172	9	328	1406	2509	517
1939	787	2090	793	923	186	1523	526	664	196	12	366	1374	2692	559
1940	811	2076	775	907	191	1548	510	630	202	17	395	1430	2756	575
1941	978	2419	856	1062	203	1907	545	670	218	15	460	1115	3141	622
1942	1041	2755	970	1173	222	2121	638	685	252	13	546	579	3383	654

Megjegyzés. A gépmesterek és nyomók számához minden évben hozzáadjuk a szedő-gépmestereket és szedő-nyomókat is.

Nyomdász körök és egyéb címek

Könyvnyomdai Békéltetőbizottság (VI, Szegefű utca 5. sz.). Elnök: Kertész Árpád, munkásalelnök: Gyürey Rudolf.

Országos Vidéki Bér szabályozási Bizottság (VI, Szegefű utca 5. sz.). Munkáltatóelnök: Szigethy Gyula, Debrecen, munkáselnök: Gyürey Rudolf (VIII, Bérkocsis utca 1. szám).

Betű- és Tömöntő Békéltetőbizottság (VI, Szegefű utca 5. szám).

Budapesti Nyomdaipari Paritásos Munkásközvetítő Bizottság (VIII, Nagyfuvaros utca 18. sz.). Munkáltatóelnök: Rasovszky Árpád, munkáselnök: Eperj István.

Az Egyesület kebelében létesített szaktanfolyamok. Vezető: Dukai Károly. Szakoktatók: Bauer Henrik, Dukai Károly, Harsányi Dezső, Horváth Ferenc, Hörnyéki Kálmán, Kovács József, Kún Mihály.

Budapesti Betű- és Tömöntő Kör (VIII, Bérkocsis utca 1. szám). Elnök: Kál Lajos, pénztáros: Helybeli Sándor.

Magyarországi Gépmesterek és Nyomók Egyesülete (VIII, Bérkocsis u. 1). Elnök: Kovács József, pénztáros: Hörnyéki Kálmán.

Budapesti Hírlapszedők Kör (VIII, Bérkocsis utca 1. szám). Elnök: Schmidt Béla, pénztáros: Kalinics Sándor.

Kéziszedők Kör (Kölcsey u. 2). Elnök: Kirmayer Ferenc, pénztáros: Héger István, titkár: Knurr Ferenc II.

Budapesti Korrektorok és Revizorok Kör (VIII, Kölcsey utca 2). Elnök: Staudt Ferenc, pénztáros: Bozsik István.

Magyarországi Könyvnyomdászok Jótékonyági Kör (VIII, Bérkocsis utca 1). Elnök: Gyürey Rudolf, pénztáros: Károly Imre.

Budapesti Könyvnyomdászok és Betűöntők Hitelszövetkezete (VIII, Kölcsey utca 2. szám). Elnök: Helybeli Sándor.

Pesterzsébeti Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeli Munkások és Munkásnők Társasköre (Nagy György István u. 2). Elnök: Kőhalmi Vilmos.

Rákosszentmihály-Sashalmi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeli Munkások és Munkásnők Társasköre (Rákosszentmihály, Akácfa utca 34). Elnök: Gunesch György.

Újpest-Rákospalotai Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeli Munkások és Munkásnők Társasköre (Újpest, Horthy Miklós út 99. szám). Elnök: Horváth Ferenc.

Pestmegyei Könyvnyomdai Munkások, Munkásnők és Rokonszakmabeliek Társasköre, Kispeszt (Stolz-vendéglő, Fő u. és Eggerth u. sarok). Elnök: Pavlovsky J. Alajos.

Gutenberg-Társaság (VIII, Kölcsey utca 2). Elnök: Lőcsey Lajos.

Könyvnyomdászok Dalköre (VIII, Kölcsey utca 2). Elnök: Staudt F.

Könyvnyomdászok Sakköre (VIII, Kölcsey u. 2). Elnök: Radvánszky R.

Természetbarátok Turistaegyesületének Nyomdászcsoportha (VIII, Kölcsey utca 2). Elnök: Huszár István.

„Tipográfia” Nyomdászok Testvér Egyesülete (VIII, Bérkocsis u. 1). Elnök: Schmidt Béla, titkár: Goór József.

Grafikai Főnökegyesület (VI, Szegefű utca 5. szám).

Budapesti Sokszorosító Ipartestület (V, Személynök utca 16).

Grafikai Művezetők Szakosztálya (VI, Andrássy út 124. szám).

Magyarországi Szakszervezeti Tanács (Nagyatádi Szabó u. 24/28).

Szociáldemokrata Párt (VIII, Conti utca 4. szám).

Országos Munkás Jogvédő Iroda (VIII, Magdolna utca 5).

ÜZEM: XIV., ANGOL-UTCA 31/a

**Szedőgépjavítás,
alkatrészek készítése**

Böttcher hengeranyagok

Intertype matricák,
mindenfajta sorszedőgéphez
alkatrészek

Kleim & Ungerer :
„Universal” szívórendszerű önberakó-
készülékek

Koenig & Bauer :
rotációs gépek, gyorsajtók, kéttűrás
gépek és Rex-automaták,
Gigant-matricaprés

Laube :
enyvező-, lakkirozógépek, doboz-
gyártó gépek

Leidenberg & Knick :
összes 'szedőgépalkatrészek, öntőfor-
mák, kizáróékek stb. raktáron

Mansfeld :
Optima-vágógépek, aranyozóprések,
könyvkötészeti és papíripari gépek

Nitzsche :
Flexityp, Maxi, Chromoton öntődei
matricák raktáron

Norddeutsche Schriftgiesserei :
modern írások, rézvonalak

Szedőgépek részére
villanyfűtés, kazáncsere-rendszer

Használt gépek javítása, vétele és eladása

Egyesületi tájékoztató

A Magyarországi Könyvnyomdai Munkások Egyesülete 81. esztendeje áll fenn. 1862-ben alakult a „Pest-budai vándor és beteg könyvnyomdászokat segélyező egylet”, mely Egyesületünk egyenes őseinek tekinthető. A magyar nyomdai munkásság túlnyomó nagy része tagja Egyesületünknek s csak a blokált nyomdákat boldogító kis töredék áll távol tőlünk.

Az alábbiakban rövid kivonatban ismertetjük az Egyesület alapszabályait; akik elolvassák és adott esetben eszerint járnak el, mindenkor tudni fogják jogaikat, de ismerni fogják kötelességeiket is. Olvassák el szaktársaink figyelmesen.

* * *

Az Egyesület címe: Magyarországi Könyvnyomdai Munkások Egyesülete, Budapest VIII, Kölcsey utca 2. Az Egyesületnek beteg-, munkanélküli-, rokkant-, temetési, özvegy- és árvasegélyezési ágazatai vannak.

Belépés

A felszabadulásuk napját követő **féléven belül** belépni szándékozók részéről ajánlott levélben beküldendő a megfelelően kitöltött „Belépési nyilatkozat”, valamint a segédlevél, amely igazolja, hogy az illető szakmunkás a meghatározott tanidőt kitöltötte. A belépési nyilatkozat Budapesten az Egyesület hivatalában, vidéken a kerület vagy csoport pénztárosánál kapható. Ahol ilyen nincs, ott e nyomtatványt az Egyesület hivatalától kell kérnie a belépni óhajtnak s az megfelelően kitöltve, a tanidőt s a felszabadulást igazoló okmányokkal együtt ugyanoda küldendő be. Munka nélkül lévők nem vehetők fel tagnak, hanem csupán közvetítésre jegyezhetők elő. Akik a felszabadulásukat követő féléven túl lépnek be, II. osztályú tagok lesznek és azoknak orvosi bizonyítványt is kell beküldeniök. Ugyanez vonatkozik a segédmunkásokra is. A **beíratási díj** és az **első heti tagdíj postautalványon** küldendő be közvetlenül az Egyesületnek. A kerületi vagy a nyomdai házipénztárosnál, vagy a fiókpénztárosnál senki sem jelentkezhet fölvetelre, tehát az első hetiilletéket, valamint a beíratási díjat sem fizetheti ezeknél. Amennyiben a központi választmány a jelentkezőt tagul fölveszi, a tag-

ság attól a naptól számítódik, amely napon a beíratási díj és az elsőheti tagdíj postára adatott. A további illetékeket hetenként postatakarékpénztári befizetési lapon küldi be a tag. Amely városban pénztárosa van az Egyesületnek, a további illetékeket nyugta ellenében annál fizeti az illető. Befizetési lapokat a központ küld, 10 drb 20 fillér. Ha valakit fölszabadulása után azonnal elbocsátottak, az az előbb említett segédlevelet küldje be Budapestre, melynek vétele után Budapestről megkapja a belépéshez szükséges nyomtatványt. Ezt kitöltés után visszaküldi, Budapestre erre rávezetik, hogy belépésre jelentkezett, de munka nélkül lévén, föl nem vehető, hanem csupán közvetítésre jegyezhető elő, s visszaküldik a belépésre jelentkezőnek azzal, hogy ha munkát kap, azonnal küldje be a beíratási és tagdíjjal együtt Budapestre, az Egyesület címére. Ez esetben az újonnan felszabadult később is mint elsőosztályú tag vétetik föl.

Az újonnan fölszabadultak tagdíja és segélye

Az újonnan felszabadult szakmunkások és munkásnők az első és második évben 6.20 P, ill. 1.50 P hetiilletéket fizetnek, és 52 heti befizetés után kilépés esetén napi 2.40 P, ill. —.90 P munkanélküliségére jogosultak.

A napi 3.60 P, ill. 1.80 P-s munkanélküliségére csak a felszabadulás utáni 2 évet követőleg befizetett legalább 26 heti magasabb — 7.20, illetőleg 2.50 P — illeték jogosít.

Betegség

Megbetegedés esetén a tag ezt tartozik Budapestre és a kerületekben vagy személyesen, vagy levelezőlap útján, vagy pedig megbízottja által, vidéken pedig írásban — melyet a kezelőorvos, vagy ahol egyesületi orvos van, ez állít ki — **azonnal** bejelenteni az Egyesületnek. Biztonság okáért a bejelentést ajánlottan tanácsos postára adni. A személyi adatok pontosan töltendőek ki.

Ha kórházba megy a beteg, ugyanilyen módon kell eljárnia. Aki ezt elmulasztja, nem kap betegsegélyt.

Kórházban vagy szanatóriumban ápoltság beteg segélyét kizárólag a központi iroda, vidéken a kerületi pénztáros utalványozza.

Ilyen esetekben a kórházi vagy szanatóriumi tartózkodás igazolására adott zöld levelezőlap vagy közvetlenül Egyesületünk hivatalának, vagy a kerületi pénztárosok útján ugyanoda küldendő

be, mert az egyesületi orvosok kórházban vagy szanatóriumban ápolni betegek részére táppénzt nem utalhatnak.

A kisebb vidéki városokban dolgozó szaktársak — akik kórházi vagy szanatóriumi ápolás alatt vannak — ugyancsak kórházi igazolványt kötelesek beküldeni.

Akit **üdülésre** küld a Társadalombiztosító Intézet, az elutazása előtt az előbbi módon bejelenti megbetegedését, azonkívül a következő szövegű kérvényt nyújtja be az egyesületi hivatalba: Alulírott kéri a t. választmányt, hogy részére községben fürdőhelyen heti tartózkodást engedélyezni szíveskedjék. (Dátum, aláírás, lakáscím.) Ezt a kérvényt az egyesületi orvossal, ahol ilyen nincs, a kezelőorvossal is alá kell iratni. A kérvény átadásakor megkapja a segély elküldéséhez szükséges jelentkezőlapokat.

A segélyben részesülő járóbeteg hetenként egyszer az egyesületi orvosnál ellenőrzés végett jelentkezni köteles.

Betegségbejelentő lap budapesti tagok részére a központi irodában kapható. A tag a lapot töltsse ki és adja postára (ajánlva), vagy személyesen a Hivatalban. A bejelentés napja a postabélyegző keltétől számítódik és a betegsegély is csak ettől a naptól jár. — Budapesten az I., II. és III. kerület orvosa: dr. Sebestyén Dávid, II., Szilágyi Dezső tér 4. szám. — IV., VIII., IX., X. kerület orvosa: dr. Nádas Aladár, VIII. József körút 26. — V., VI., VII. kerület orvosa: dr. Weber József, VI. Andrássy út 3. szám. — Újpest: dr. Sór Zoltán, Horthy Miklós út 42. — Pestszentlőrinc és Kispest orvosa: dr. Bánó István, Wekerletelep, Huba utca 10. — Pestszenterzsébet: dr. Varasdi Ferenc, Török Flóris utca 108. szám. — A vidéken dolgozó tagok — bárhol laknak — szintén ilyen lapon jelentkeznek. Járóbeteg is levelezőlap útján jelenthetik be betegségüket, kötelesek azonban a jelentkezést követő három napon belül az orvosnál személyesen is jelentkezni.

Betegekre vonatkozó szabályok. A fekvő betegnek állandóan otthon kell tartózkodnia. A járóbeteg az orvos által meghatározott időben nappal künn járhat s amennyiben vendéglőben étkezik, csak déli 12—2 óra és este 6—8 óra között tartózkodhat ily helyiségben. Este 8 órától otthon kell tartózkodnia.

Szülési segély

Szülési (gyermekágyi) segély — a betegsegély terhére — a szülést megelőző négy hétre és a szülést követő nyolc hétre jár. A szü-

lési segély csak személyesen vehető fel és az anyakönyvi hivatalban díjtalanul váltható „Értesítés”-re fizettetik ki.

Munkanélküliség

Munkanélküliségély. A munkanélküliségélyek Budapesten a nyomdai pénztáros és bizalmiférfi, ezek híján két tag, vagy a főnök által kiállított kilépési igazolvány átadása mellett és az átadás napjától adatnak ki. Ceruzával írott igazolványok érvénytelenek. A kilépési igazolványok a kilépést követő napon személyesen átadandók a munkásközvetítőnek, vidéken pedig postára teendők, mert a segély csak az átadástól, illetve a postabélyegző keltétől jár. Kilépési igazolványok minden nyomdai pénztárosnál díjtalanul kaphatók. Ha a tag segélyezés közben munkába lép, ezt a Hivatalnál be kell jelenteni és kilépése alkalmával mindig kilépési igazolványt kell beküldenie, akármily rövid ideig tartott is a kondíció.

Munkanélküliségély csak azoknak jár, akik a munkaadó fölmondása következtében lépnek ki munkából. Akiket a munkaadó az ipartörvényben vagy az árszabályban foglalt rendelkezések szerint jogosan bocsátott el rögtöni hatállyal, tehát fölmondás nélkül, azoknak munkanélküliségély nem jár. Ha azonban a munkás úgy véli, hogy a munkaadó jogtalanul bocsátotta el fölmondás nélkül, forduljon panasszal az illetékes békéltetőbizottsághoz és ha ott igazát megállapítják, a munkanélküliségélye utólag folyósítatik.

Özvegyi végkielégítés, temetkezési és árvasegély

Ha a tag nő volt és feleségével elhalálozása napjáig, de azt közvetlenül megelőzően legalább három hónapig együtt élt, továbbá legalább 520 heti befizetése van, özvegyi végkielégítés és esetleg árvasegély folyósítatik. Ez esetben beküldendő a halotti anyakönyvi kivonat (vagy Értesítés), a házassági anyakönyvi kivonat, az együttélés hatósági igazolása és a 14 éven aluli gyermekek születési anyakönyvi kivonata. II. osztályú tagok után árvasegélyhez legalább 780 heti befizetés szükséges.

Ha a tag nőtlen volt és szülei temették el, a rendes halotti anyakönyvi kivonat (vagy Értesítés), ha nőtlen volt és valamely rokon stb. temettette el, akkor a halotti anyakönyvi kivonat és a temetés költségeinek összegéről szóló kifizetett számla is beküldendő. Ezenkívül az igénylő pontos lakcímét is közölni kell. Temetési segélyre igényjogosultsághoz I. osztályú tagnál 26 heti, II. osztályú tagnál 52 heti minimális befizetés szükséges.

Amennyiben a tag rokkantállományban léte idején köt házasságot, elhalálozás esetére özvegyének nem jár özvegyi végkielégítés.

A tagdíjak pontos fizetése

Az alapszabályok 14. §-a értelmében senki se kaphat táppénzt vagy munkanélküisegélyt, ha 2 hétnél több tagdíjjal tartozik. A 2 héten fölüli tartozás a megbetegedés vagy kilépés előtt 21 nappal kiegyenlítendő. Akiknek megbetegedésük, illetve kilépésük előtt 21 nappal 2 hétnél több hátralékuk van, azok annyi héten át veszítik segélyüket, ahány héttel több a tartozásuk 2 hétnél. A hátralék miatt elvesztett segély utólag sem utalható ki. A segélyezéskor még fennálló tartozás a segélyből levonásba kerül.

Ha a tag segélyezés közben – de munkanélküisegélyének ki-merítése előtt – a szakmánál egyhuzamban, megszakítás nélkül 13 hetet dolgozott és illetékeit minden héten pontosan befizette, új segélyre jogosult. Ha ennél kevesebbet fizetett be, vagy a 13 hét alatt hátralékban maradt, kilépése esetén csupán folytatólagos segélyben részesül.

Aki 5 heti hátralékban van, annak tagsági joga önként megszűnik.

Ne maradjon tehát senki a tagdíjjal hátralékban, mert nem kap segélyt! A jó szaktársnak szervezetével szemben fönnálló kötelezettségét pontosan kell teljesítenie. Ha ezt elhanyagolja, saját maga vallja kárát.

Nyilvántartás. A tagok munkanélküiségük alatt is nyilvántartatnak, ezért minden munkanélküli tartozik, az erre kitűzött időben, a munkásközvetítőnél és a központban jelentkezni. Vidékiek a helyi pénztárosnál is jelentkeznek; aki nem jelentkezik, az nem kap segélyt és nem vezethető az elszámolási íven. Háromszori nem jelentkezés esetén a tag töröltetik. Ha a munkanélküli tag más városba költözik, tartozik ezt elköltözésekor a közvetítőnél jelenteni s új tartózkodási helyén is haladéktalanul jelentkezni köteles.

A tagdíjak elszámolásának ellenőrzése

Az egyesületi heti illeték kizárólag az Egyesület által előírt, illetve rendelkezésre bocsátott elszámolási íven és előírt módon számolandó el a kerületi, fiók- és házipénztárosok részéről a központnak. Az erre vonatkozó utasítások pontosan betartandók.

A házipénztárosnál hetenkint lefizetett tagdíjaknak az Egyesülettel való elszámolását ellenőrizni kell. Minden tag nézze meg az

Az Anyaegyesület

A segély neve	Várasi idő (befizetett hetek)	Pengő	Nap	Megjegyzés
Beteg-segély	I. osztályú tagok	13 26 52	napi 91 175 365	Kórházi ápolás idejére szakmunkásoknak napi 1.90 P, munkásnőknek napi -.90 P, segéd-munkásoknak napi 1.10 P.
	II. osztályú tagok	26 52 104	1.40 91 175 365	
	Munkásnők	26	-.60 91	
	Segéd-munkások	52 104	175 365	
Temet-kezési segély	I. oszt. tagok után	26	100.—	170.— pengőt csak azon tagok hozzátartozói kapnak, akik az Egyesület-től özvegysegélyt vagy temetési pótlékot nem kapnak. A temetkezési segélyt a halotti anyakönyvi kivonat (Értesítés) alapján fizetik ki.
	II. oszt. tagok, munkásnők és segéd-munkások után	52	170.—	
Temetési pótlék	Munkásnők és segéd-munkások után	520 780 1040 1300 1560 1820	75.— 85.— 100.— 125.— 200.— 300.—	A temetési pótlékra segéd-munkásoknál az elhalt törvényes özvegye tarthat igényt. Munkásnőknél az elhalt özvegy édesanyja jogosult, ha az elhalt hajadon egyedüli gyermeke volt és édesanyjával elhalálozásáig egy födél alatt élt
Munka-nélküli-segély	Az újonnan felszab. szak-munkások az 1. és 2. évben	52	napi 2.40 91	Munkanélküliség csak azok-nak jár, akik a fönök felmon-dása következtében léptek ki.
	Szakmunkások két év után	52 320	3.60 91 126	
	Az újonnan felszab. mun-kásnők az 1. és 2. évben	52	-.90 77	
	Munkásnők két év után	52 320	1.80 77 112	
	Segédmunkások	52 320	2.60 91 126	
	Ennek kimerítése után 10 heti félsegély			

segélyezési táblázata

A segély neme	Várasi idő (befizetett hetek)	Pengő	Nap	Megjegyzés
Rokkant- segély (pót- segéllyel)	I. oszt. tagok után 520 780 1040 1300 1560 1820	heti 11.— 14.50 17.— 19.— 22.— 25.—		Akiknek 1820 hétnél ke- vesebb befizetésük van, orvosi vizsgálat alapján, az 1820 heti befizetés- sel bírók, ha a 60 éves kort elérték, orvosi vizs- gálat nélkül mehetnek rokkantállományba. Akinek 1820 heti befize- tése van, munkanélküli- segélyét kimerítette s még nem töltötte be a 60. életévét, kérheti ideiglenes rokkantállo- mányba való helyezését.
	II. oszt. tagok után 520 780 1040 1300 1560 1820	8.50 14.50 17.— 19.— 22.— 25.—		
Özvegyi végki- elégítés	I. és II. oszt. tagok után 520 780 1040 1300 1560 1820	300.— 400.— 500.— 600.— 800.— 900.—		Özvegyi végkielégítés az elhalt tag törvényes feleségének jár, ha a taggal halála előtt leg- alább 3 hónapig egy födél alatt élt, vagy tel- jesen egyedülálló és az elhalt taggal közös ház- tartásban élt özvegy édesanyjának.
Szülési segély	Munkásnők 26	8 heti beteg- segély		A szülési segélyt a szü- letési anyakönyvi kivo- nat alapján fizetik ki.
Árva- segély	I. oszt. tagok után 520 780	havi 8.50 12.—		Árvasegélyben vagy végkielégítésben csak az elhalt tag törvényes, 14 éven aluli árvái ré- szesülhetnek.
	II. oszt. tagok után 780	havi 12.—		
Árva- végki- elégítés	I. oszt. tagok után 390	40.—		
	II. oszt. tagok után 520	24.—		

Egyesületnek beküldött elszámolásnak a nyomdában lévő másodpéldányát, a saját nevét és azt, hogy az általa összesen befizetett összeg föl van-e tüntetve és egyúttal azt is nézze meg, hogy a leszámolás végösszege, azaz az összes beszedett illetékek be vannak-e fizetve. Ezt a listához tűzött postatakarékpénztári befizetési lap szelvénye igazolja.

A befizetések helyes elszámolásának a tagok részéről való állandó ellenőrzése annál inkább ajánlatos, mert a házipénztáros esetleges tévedéseiért az Egyesület semmiféle felelősséggel nem tartozik és az ebből származható kellemetlenségek — a segély megtagadása vagy későbbi folyósítása, esetleg törlés — kizárólag a tagokat érintik. Hátralékban ne maradjunk, de ha valamely okból nem fizettünk, azt tartsuk nyilván, valamint azt is, ha törlesztettünk. Akkor tudni fogjuk, hogy a levonás jogos-e, különösen, ha a tagdíj-elszámolásokat is ellenőrizzük.

Segélyek elszámolása

A táppénzek és a munkanélkülisegélyek vidékre a postabélyeg keltetől (bejelentés) a további munkaképtelenséget vagy munkanélküliséget igazoló levelezőlap keltéig fizettetnek ki. Ha a tag szombaton kilép, akkor legkésőbb hétfőn kell a kilépést igazoló levelezőlapot (az Egyesület ilyeneket rendelkezésre bocsát), a további munkanélküliség igazolását pedig mindig csütörtökön postára adni. Ugyanígy kell a táppénzre való jogosultságot is csütörtökig igazolni. Előre semmiféle segély sem utalható ki, hanem mindig a postabélyegző dátumát követő napig.

Pénzek és levelek címezése. Hivatalos levelek mindig Magyarországi Könyvnyomdai Munkások Egyesülete néven címezendők, Budapest VIII, Kölcsey utca 2. szám, félemelet. Az Egyesület címére kizárólag csak egyesületi pénz küldhető. Leveleknél a feladó pontos lakcíme mindig megírandó.

A rokkantállományba való fölvételt a választmánytól kell kérni orvosi vizsgálattal, vagy pedig 1820 heti befizetés és a 60. életév betöltése után orvosi vizsgálat mellőzésével. Aki a pótszegélyt is igényli, annak ezt külön kell a kérvényben megemlítenie, hivatkozással arra, hogy az alapszabályok 25. §-a e) pontjának értelmében semmi néven nevezendő foglalkozást nem folytat. A rokkantszegély megvonható, ha az illető tag a választmányt valótlan adatokkal félrevezette. A végleges rokkantak segélyei négyhetenként postán küldetnek el.

Egyesületünk és a társkörök pénztári forgalma 1941-ben

Anyaegyesületünk nagyméretű szociális tevékenysége mellett az egyes társkörök is értékes segélyezési munkát végeznek. A nyomdai munkásság intézményeinek 1941. évi működését foglaljuk össze az alanti kimutatásban. Annak ellenére, hogy évi jelentéseikben külön-külön beszámoltak sáfárgodásukról, szükségesnek tartjuk évente ehelyütt az évvégi eredményeknek együttes felsorolását, ezzel is demonstrálva a nyomdai munkásság áldozatkészségét. A bevételeket és kiadásokat, valamint az évvégi vagyont az 1941. évi zárómérlegek alapján mutatjuk ki. A bevételek az előző esztendővel szemben 326.971'59 P-vel magasabbak voltak, míg a kiadások összege 39.176'48 P-vel volt több 1941-ben. A felsorolt intézmények összes vagyonértéke 747.890'30 P-vel szaporodott 1941-ben.

Az egyesület vagy kör címe	Tagok száma	Heti illeték f	Bevétel		Kiadás		Vagyon	
			pengő	f	pengő	f	pengő	f
Anyaegyesület .	7544	*	1,738.769	21	1,486.636	—	3,876.199	84
Betűöntők Köre	217	130	12.097	30	9.953	46	3.595	45
Cépm.-egyes. .	878	250	114.903	31	104.361	52	289.639	15
Hírlapszedőkör	879	120	77.985	43	69.695	40	136.312	98
Jótekonys. Kör .	7065	**10	317.905	08	255.438	69	96.430	88
Kéziszedők Köre	1862	30	32.176	85	14.230	49	17.946	36
Correktorkör	192	30	2.270	98	1.209	57	2.162	40
Összesen . .	—	—	2,296.108	16	1,941.525	13	4,422.287	06

1940-ben ezen intézmények összes bevételei 1,969.136'57 P-t tettek ki, az összes kiadások pedig 1,902.348'65 P-t. Az összvagyon értéke 3,674.396'76 P volt.

Az Anyaegyesület 1941. évi átlagos fizető (dolgozó) taglétszáma: — 5253 tagot — véve alapul, az 1941. évi bevételekből minden fizető tagra 331'— P, a kiadásokból 283'— P esik.

1940-ben az anyaegyesületi bevételekből minden fizető tagra átlagosan 322'19 P, a kiadásokból 316'51 P esett.

* Az Anyaegyesület illetékei 1'50–7'20 P-ig terjednek.

** Ezenkívül önkéntes adományok.

A budapesti szakmunkások, munkásnők és segédmunkások bérminimumai

	Teljes minimum	12'5 ⁰ /ó-kal csökkentett minimum
a) Nem napilapnál:	Pengő	Pengő
Betűszedő, gépmester, nyomó és lehúzó	62.—	54.25
elsőéves — — — — —	40.—	35.—
másodéves — — — — —	46.—	40.25
harmadéves — — — — —	54.—	47.25
Szedő-korrektor — — — — —	66.—	57.75
Kezdő korrektor — — — — —	64.50	56.44
Kőrforgógépmester — — — — —	73.—	63.87
Gépszedő és gépszerelő — — — — —	73.—	63.87
a tanidő első négy hetében — — — — —	62.—	54.25
a tanidő 5—8. hetében — — — — —	64.50	56.44
a tanidő 9—12. hetében — — — — —	67.—	58.62
a tanidő 13—16. hetében — — — — —	70.50	61.69
Monotype-öntő, egy gépnél — — — — —	62.—	54.25
elsőéves — — — — —	44.—	38.50
másodéves — — — — —	48.—	42.—
harmadéves — — — — —	54.—	47.25
Monotype-öntő, két gépnél — — — — —	73.—	63.87
Öntődei szakmunkás (betű- és tömöntők, galvanoplasztikusok, rézléniamunkások)	62.—	54.25
elsőéves — — — — —	44.—	38.50
másodéves — — — — —	48.—	42.—
harmadéves — — — — —	54.—	47.25
Berakónő, vagy öntődei munkásnő — — — — —	31.—	27.12
elsőéves — — — — —	22.—	19.25
másodéves — — — — —	25.—	21.87
Punktírozónő — — — — —	34.50	27.57
Segédmunkás egy év után — — — — —	38.50	33.69
kezdő — — — — —	32.—	28.—
Kőrforgógép-segédmunkás — — — — —	39.50	34.56
b) Napilapnál foglalkoztatottak bérmini- mumai:		14 ⁰ /ó-kal csökkentett minimum
Gépszedő 4 hét után, a tanidő befejeztéig	83.—	71.38
éjjel — — — — —	92.—	79.12
Gép-, kéziszedő, szedőgépszerelő — — — — —	83.50	71.81
éjjel — — — — —	95.—	81.70
Hirdetésszedő — — — — —	67.50	58.05
Hirdetésszedő este 6 órán túl — — — — —	72.50	62.35
Korrektor — — — — —	83.50	71.81
éjjel — — — — —	95.—	81.70
Kőrforgógépmester — — — — —	83.50	71.81
éjjel — — — — —	95.—	81.70
Tömöntő folytatólagos munkaidőben — — — — —	83.50	71.81
éjjel — — — — —	95.—	81.70
Segédmunkás — — — — —	42.—	36.12
éjjel — — — — —	45.50	39.13
Kőrforgógépnél alkalmazott munkásnő — — — — —	34.—	29.24

Különórák és pótlékok díjazása

Idegennyelvű szedés és korrektorok pótléka — — — — —	4.50
Hangjegyszedésért — — — — —	8.50
Rendkívüli kiadásért munkaidőn belül szakmunkásoknak —	5.—
segédmunkásoknak és munkásnőknek — — — — —	3.—
ha a rendes munkaidőn kívül készül, de nem kell személyzetet berendelni, vagy ha 3 órával a rendes munkaidő előtt készül, legalább 3 különóra jár; ha a rendes munkaidőn kívül készül, behívott személyzettel, legalább 3 különóra és minden megdolgozott óráért szakmunkásoknak — — —	4.50
segédmunkásoknak — — — — —	3.—
Első hirdetésszedőnek — — — — —	23.—
A második gyorsajtóért 6.—, tégelyért — — — — —	1.50
Rotációsgépmesternek a második lapért — — — — —	17.—
Taposásért 4.50, baloldali berakásért — — — — —	1.50

Különórapótlékok: a) a rendes nappali munkaidő befejezésétől bezárólag este 10 óráig végzett munkánál az első 4 különóráért, valamint az ünnepnap délelőttjén teljesített különórákért szakmunkásoknak óránként 60 fillér, segédmunkásoknak és munkásnőknek óránként 36 fill. pótlék, további 2 különóráért szakmunkásoknak óránként 90 fillér, segédmunkásoknak és munkásnőknek óránként 54 fillér pótlék jár. Ezentúl az órabér kétszerese jár;

b) az este 10 óra után, vagy ez után, éjjel 12 óráig végződő rendes munkaidő után végzett munkánál az első 2 különóráért szakmunkásoknak óránként 60 fillér, segédmunkásoknak és munkásnőknek óránként 36 fillér, a további 2 különóráért szakmunkásoknak óránként 90 fillér, segédmunkásoknak és munkásnőknek óránként 54 fillér pótlék jár. Az ezen felül végzett különórákért a rendes órabér kétszerese jár;

c) az éjjel 12 óra után végződő rendes munkaidőt követő első különóráért szakmunkásoknak 60 fillér, segédmunkásoknak és munkásnőknek óránként 36 fillér, a második különóráért szakmunkásoknak 90 fillér, segédmunkásoknak és munkásnőknek óránként 54 fillér pótlék jár. Az ezen felül végzett különórákért óránként a rendes órabér kétszerese jár;

d) ünnepnap délutánján vagy vasárnap teljesített különórákért a rendes órabér kétszerese jár;

e) a munkaidő kezdete előtt, vagy vacsora-, illetve ebédszünetben végzett különóráért szakmunkásoknak 90 fillér, segédmunkásoknak és munkásnőknek óránként 54 fillér pótlék jár. Reggel 6 óra előtt a rendes órabér kétszerese jár.

Schichtpótlék szakmunkásoknak — — — — —	6.—, 9.—, 10.—
Schichtpótlék segédmunkásoknak és munkásnőknek — — — — —	3.70, 5.40, 6.—
Éjjeli pótlék szakmunkásoknak — — — — —	10.—
Éjjeli pótlék segédmunkásoknak és munkásnőknek — — — — —	6.—

Öntök pótlékai:

Lapos (flach) tömöntésért lemezenként — — — — —	—60
Vért matrica darabjáért — — — — —	—60
Kalanderezett (préselt) matrica első darabjáért — — — — —	—60
Minden további darabért — — — — —	—15

A számolószedők díjazása

Budapesten

A nappal (nem napilapoknál) foglalkoztatott számolószedőkre vonatkozóan a magyar szövegű szedésnél az 1000 n ára a következőkben állapítottatott meg:

a) garmond, borgisz és petit	— — — — —	P	1.34
b) kolonell és ciceró	— — — — —	P	1.42
c) nonparell és mítettől fölfelé	— — — — —	P	1.56
d) perl	— — — — —	P	1.76

napilapoknál:

a) garmond, borgisz és petit	— — — — —	P	1.39
b) kolonell és ciceró	— — — — —	P	1.44
c) nonparell	— — — — —	P	1.61

A tanoncok díjazása

Az első évben	— — — — —	P	10.—
A második évben	— — — — —	P	12.—
A harmadik évben	— — — — —	P	15.—
A negyedik évben	— — — — —	P	20.—

A tanulóleányok díjazása

Az első évben	— — — — —	P	10.—
A második évben	— — — — —	P	12.—

Ipartestületi illetékek

Munkakönyv kiállítási díja	— — — — —	P	1.60
Tanoncszerződés jóváhagyási illetéke	— — — — —	P	3.—
Tanoncvizsga díja	— — — — —	P	2.—
Segédlevél díja	— — — — —	P	5.—

A mélynyomóüzemek nyomóosztályán foglalkoztatottakra vonatkozó rendelkezések

Munkaidő nappal 8 óra, éjjel 7½ óra, amely munkaidőben munkával ki nem tölthető félórás ebéйдő, illetőleg szellőztetési idő foglaltatik. A rövidített munkaidőben dolgozó, mélynyomásnál foglalkoztatott munkások munkaideje napi hét óra, amely munkaidőben munkával ki nem tölthető 25 perces ebéйдő, illetőleg szellőztetési szünet foglaltatik.

Tanulási idő. A gépmester átképzési ideje az ívnyomógépeknél 8 hét, körforgógépeknél 16 hét.

Munkabér

a) mélynyomásra kiképzett alkalmazottak részére:	Heti bérminimum Pengő
Ivnyomógépmester — — — — —	69.—
Körforgógépmester — — — — —	80.—
Segédmunkás — — — — —	43.—
Munkásnő — — — — —	37.—

b) heti bérminimum a kiképzési időtartam alatt:	Heti bérminimum Pengő
Ivnyomógépmester 1— 2. héten — — —	62.—
Ivnyomógépmester 3— 4. héten — — —	64.—
Ivnyomógépmester 5— 6. héten — — —	65.50
Ivnyomógépmester 7— 8. héten — — —	67.—
Ivnyomógépmester 8. hét után — — —	69.—
Körforgógépmester 1— 4. héten — — —	73.—
Körforgógépmester 5— 8. héten — — —	74.50
Körforgógépmester 9—12. héten — — —	76.—
Körforgógépmester 13—16. héten — — —	78.—
Körforgógépmester 16. hét után — — —	80.—

Mindaddig, amíg az átképzendő gépmester eredeti munkabére a tanulási időre megállapított bértételeket meghaladja, őt eredeti munkabére illeti meg.

Schicht-pótlék és éjjeli díjazás. Reggel 6 órától este 9 óráig terjedő időben rendszeresített schichtmunkánál a hetibérminimumon, illetőleg az addig élvezett bizonyospénzen felül

a) szakmunkásoknak — — — — —	8.— P
b) segédmunkásoknak és munkásnőknek — — — — —	5.— P

pótlék jár hetenként.

Reggel 6 órától éjfélig terjedő schichtmunkánál a hetibérminimumon, illetőleg az addig élvezett bizonyospénzen felül

a) szakmunkásoknak — — — — —	10.— P
b) munkásnőknek, segédmunkásoknak, férfiberakóknak és kirakóknak — — — — —	6.— P

pótlék jár hetenként.

Az éjjeli munkaidőben történő alkalmaztatás esetén a heti bér-minimumon, illetőleg az addig élvezett bizonyospénzen felül

a) szakmunkásoknak — — — — — 12.— P

b) segédmunkásoknak, férfiberakóknak és
kirakóknak — — — — — 7.— P

pótlék jár hetenként.

Különóra. Elkerülhetetlen esetekben különórán végzett munkáért a rendes órabérhez hozzászámítandó következő pótlékok illetik meg a munkásokat:

a) Szakmunkásoknak a rendes nappali munkaidő befejezésétől kezdve este 10 óráig, valamint ünnepnap délelőtt végzett munkáért 80 fillér pótlék jár;

b) 10 órától éjfélig, reggel a rendes munkaidő kezdete előtt, valamint ebédidő alatt teljesített különóraért 1.20 P pótlék jár;

c) éjféltől reggel 6 óráig, ünnepnap délután, valamint vasárnap végzett munkáért óránként a rendes órabér kétszerese jár.

a) Segédmunkásoknak, férfiberakóknak és kirakóknak a rendes nappali munkaidő befejezésétől kezdve este 10 óráig, valamint ünnepnap délelőtt teljesített különóraért 55 fillér pótlék jár;

b) este 10 órától éjfélig, reggel a rendes munkaidő kezdete előtt; valamint ebédidő alatt végzett munkáért óránként 80 fillér pótlék jár;

c) éjféltől reggel 6 óráig, ünnepnap délután, valamint vasárnap végzett munkáért óránként a rendes órabér kétszerese jár.

a) Munkásnőknek a rendes nappali munkaidő befejezésétől kezdődően este 10 óráig, valamint ünnepnap délelőtt teljesített különóraért 55 fillér pótlék jár;

b) reggel a rendes munkaidő kezdete előtt végzett munkáért 80 fillér pótlék jár;

c) ünnepnap délután, valamint vasárnap végzett munkáért óránként a rendes órabér kétszerese jár.

Este 10 órán túl a mélynyomásnál munkásnők nem alkalmazhatók.

Ivnyomó mélynyomógépekből a gépmester csak egy gépet kezelhet. Mélynyomó körforgógépeknél minden szép- és hátnyomást végző nyomóműhöz 1 gépmester és 2 segédmunkás alkalmazandó.

Egy segédmunkás legfeljebb két ivnyomógéphez alkalmazható.

A mélynyomógépeknél alkalmazott munkásnői létszám tekintetében a magasnyomásnál alkalmazott munkásnőkre vonatkozó bér-szabályzati rendelkezések irányadók.

Mélynyomógépeknél tanoncot, gyakornokot vagy tanulóleányt alkalmazni nem szabad.

Az üzem által nyújtandó szabadságidő. A szabadságidő mértéke a mélynyomó gépteremben alkalmazott szakmunkásokra, munkásnőkre és segédmunkásokra nézve a következő:

1–4 évi alkalmaztatás után 6 nap

5 " " " 8 "

6 " " " 8 "

7 " " " 10 "

8 " " " 12 "

Minden a fentiekben meg nem állapított rendelkezés tekintetében a budapesti munkásság részére érvényben lévő Munkaidő- és Munkabérszabályzatban foglalt rendelkezések irányadók.

Bérminimumok a vidéken

I. osztály

a) Nem napilapnál:

	Teljes minimum P	12 ⁵⁰ / ₁₀₀ -kal csökkentett minimum P
Kéziszedő, gépmester és nyomó — — —	47.50	41.60
ugyanaz elsőéves — — — — —	33.50	29.30
ugyanaz másodéves — — — — —	38.50	33.70
ugyanaz harmadéves — — — — —	45.—	39.40
Tördelő — — — — —	50.50	44.20
Szedő-korrektor — — — — —	62.—	54.25
Kezdő korrektor — — — — —	60.—	52.50
Gépszedő — — — — —	56.50	49.45
ugyanaz vegyes üzemben — — — — —	61.50	53.80
a tanidő első 4 hetében — — — — —	47.50	41.60
a tanidő 5—8. hetében — — — — —	50.—	43.75
a tanidő 9—12. hetében — — — — —	52.50	45.90
a tanidő 13—16. hetében — — — — —	54.50	47.70
Munkásnő, elsőéves — — — — —	17.—	14.90
Munkásnő, másodéves — — — — —	20.—	17.50
Munkásnő, harmadéves — — — — —	21.50	18.80
Segédmunkás (kezdő) — — — — —	24.—	21.—
Segédmunkás (egy év után) — — — — —	26.—	22.75

14⁰/₁₀₀-kal
csökkentett
minimum

b) Kéziszedéssel előállított napilapnál:

Szedő, korrektor, gépmester (gyorssajtó)	53.—	45.58
éjjel — — — — —	58.—	49.88
vegyes üzemben — — — — —	60.—	51.60
Tördelő — — — — —	56.—	48.16
éjjel — — — — —	61.—	52.46
vegyes üzemben — — — — —	63.—	54.18
Hirdetésszedő este 6 óráig — — — — —	53.—	45.58
este 8 óráig — — — — —	58.—	49.88
Gépmester körforgógépnél — — — — —	60.—	51.60
éjjel — — — — —	66.—	56.76
vegyes üzemben — — — — —	68.50	58.91

c) Gépszedéssel előállított napilapnál:

Szedő, korrektor — — — — —	60.—	51.60
éjjel — — — — —	66.—	56.76
vegyes üzemben — — — — —	68.50	58.91
nappal, a tanidő első 4 hetében — — — — —	53.—	45.58
nappal, a tanidő 5—8. hetében — — — — —	55.—	47.30
nappal, a tanidő 9—12. hetében — — — — —	56.50	48.59
nappal, a tanidő 13—16. hetében — — — — —	58.50	50.31
éjjel, a tanidő első 4 hetében — — — — —	55.—	47.30
éjjel, a tanidő 5—8. hetében — — — — —	57.50	49.45
éjjel, a tanidő 9—12. hetében — — — — —	60.—	51.60
éjjel, a tanidő 13—16. hetében — — — — —	63.—	54.18
Tördelő — — — — —	63.—	54.18
éjjel — — — — —	69.—	59.34
vegyes üzemben — — — — —	71.50	61.49

Bérminimumok a vidéken

II. osztály

a) Nem napilapnál:

	Teljes minimum P	12 ⁵⁰ /o-kal csökkentett minimum P
Kéziszedő, gépmester és nyomó — — — — —	45.50	39.80
ugyanaz elsőéves — — — — —	31.50	27.55
ugyanaz másodéves — — — — —	36.50	31.95
ugyanaz harmadéves — — — — —	43.—	37.65
Tördelő — — — — —	48.50	42.45
Szedő-korrektor — — — — —	60.—	52.50
Kezdő korrektor — — — — —	58.—	50.70
Gépszedő — — — — —	54.50	47.70
ugyanaz vegyes üzemben — — — — —	59.50	52.—
a tanidő első 4 hetében — — — — —	45.50	39.80
a tanidő 5—8. hetében — — — — —	48.—	42.—
a tanidő 9—12. hetében — — — — —	50.50	44.20
a tanidő 13—16. hetében — — — — —	52.50	45.90
Munkásnő, elsőéves — — — — —	16.—	14.—
Munkásnő, másodéves — — — — —	19.—	16.65
Munkásnő, harmadéves — — — — —	20.50	17.95
Segéd munkás (kezdő) — — — — —	21.50	18.80
Segéd munkás (egy év után) — — — — —	24.—	21.—

b) Kéziszedéssel előállított napilapnál:

		14 ⁰ /o-kal csökkentett minimum
Szedő, korrektor, gépmester (gyorsajtó)	51.—	43.86
éjjel — — — — —	56.—	48.16
vegyes üzemben — — — — —	58.—	49.88
Tördelő — — — — —	54.—	46.44
éjjel — — — — —	59.—	50.74
vegyes üzemben — — — — —	61.—	52.46
Hirdetészsedő este 6 óráig — — — — —	51.—	43.86
este 8 óráig — — — — —	56.—	48.16
Gépmester körforgógépnél — — — — —	58.—	49.88
éjjel — — — — —	64.—	55.04
vegyes üzemben — — — — —	66.50	57.19

c) Gépszedéssel előállított napilapnál:

Szedő, korrektor — — — — —	58.—	49.88
éjjel — — — — —	64.—	55.04
vegyes üzemben — — — — —	66.50	57.19
nappal, a tanidő első 4 hetében — — — — —	51.—	43.86
nappal, a tanidő 5—8. hetében — — — — —	53.—	45.58
nappal, a tanidő 9—12. hetében — — — — —	54.50	40.88
nappal, a tanidő 13—16. hetében — — — — —	56.50	48.59
éjjel, a tanidő első 4 hetében — — — — —	53.—	45.58
éjjel, a tanidő 5—8. hetében — — — — —	55.50	47.73
éjjel, a tanidő 9—12. hetében — — — — —	58.—	49.88
éjjel, a tanidő 13—16. hetében — — — — —	61.—	52.46
Tördeiő — — — — —	61.—	52.46
éjjel — — — — —	67.—	57.62
vegyes üzemben — — — — —	69.50	59.77

Andrási József tömöntöde

Budapest VIII, Vig utca 3. Telefon: 137-046

Március első
VI. kerület
Gróf Zichy utca

Munkabérttáblázat

Hetibér

12⁵⁰/o-kal
csökk. hetib.

Egy napra
esik 8 órai
munkaidőnél

Egy napra
12⁵⁰/o-kal
csökk. napib.

Egy órára
esik

Hetibér

12⁵⁰/o-kal
csökk. hetib.

Egy napra
esik 8 órai
munkaidőnél

Egy napra
12⁵⁰/o-kal
csökk. napib.

Egy órára
esik

P e n g ö b e n

P e n g ö b e n

23.	20.13	3.35	3.35	47.91	67.	56.65	11.16	9.77	1.3938
24.	21.	4.	3.50	50.00	68.	56.50	11.33	9.92	1.4166
25.	21.88	4.16	3.65	52.08	69.	60.38	11.50	10.06	1.4375
26.	22.75	4.33	3.79	54.16	70.	61.25	11.66	10.20	1.4583
27.	23.63	4.50	3.94	56.25	71.	62.13	11.83	10.35	1.4791
28.	24.50	4.66	4.08	58.33	72.	63.	12.	10.50	1.5000
29.	25.38	4.83	4.23	60.41	73.	63.88	12.16	10.65	1.5208
30.	26.25	5.	4.37	62.50	74.	64.75	12.33	10.80	1.5416
31.	27.13	5.16	4.52	64.58	75.	65.63	12.50	10.94	1.5625
32.	28.	5.33	4.67	66.66	76.	66.50	12.66	11.06	1.5833
33.	28.88	5.50	4.81	68.75	77.	67.38	12.83	11.23	1.6041
34.	29.75	5.66	4.96	70.83	78.	68.25	13.	11.38	1.6250
35.	30.63	5.83	5.10	72.91	79.	69.13	13.16	11.52	1.6458
36.	31.50	6.	5.25	75.00	80.	70.	13.33	11.66	1.6666
37.	32.38	6.16	5.40	77.08	81.	70.88	13.50	11.81	1.6875
38.	33.25	6.33	5.54	79.16	82.	71.75	13.66	11.96	1.7083
39.	34.13	6.50	5.69	81.25	83.	72.63	13.83	12.10	1.7291
40.	35.	6.66	5.83	83.33	84.	73.50	14.	12.25	1.7500
41.	35.88	6.83	5.98	85.41	85.	74.38	14.16	12.39	1.7708
42.	36.75	7.	6.12	87.50	86.	75.25	14.33	12.54	1.7916
43.	37.63	7.16	6.27	89.58	87.	76.13	14.50	12.66	1.8125
44.	38.50	7.33	6.42	91.66	88.	77.	14.66	12.83	1.8333
45.	39.38	7.50	6.56	93.75	89.	77.88	14.83	12.96	1.8541
46.	40.25	7.66	6.71	95.83	90.	78.75	15.	13.12	1.8750
47.	41.13	7.83	6.85	97.91	91.	79.63	15.16	13.27	1.8958
48.	42.	8.	7.	100.00	92.	80.50	15.33	13.42	1.9166
49.	42.88	8.16	7.15	102.08	93.	81.38	15.50	13.56	1.9375
50.	43.75	8.33	7.29	104.16	94.	82.25	15.63	13.70	1.9583
51.	44.63	8.50	7.44	106.25	95.	83.13	15.83	13.85	1.9791
52.	45.50	8.66	7.58	108.33	96.	84.	16.	14.	2.0000
53.	46.38	8.83	7.73	110.41	97.	84.88	16.16	14.15	2.0208
54.	47.25	9.	7.87	112.50	98.	85.75	16.33	14.30	2.0416
55.	48.13	9.16	8.02	114.58	99.	86.63	16.50	14.44	2.0625
56.	49.	9.33	8.17	116.66	100.	87.50	16.66	14.58	2.0833
57.	49.88	9.50	8.31	118.75	101.	88.38	16.83	14.73	2.1041
58.	50.75	9.66	8.46	120.83	102.	89.25	17.	14.88	2.1250
59.	51.63	9.83	8.60	122.91	103.	90.13	17.16	15.02	2.1458
60.	52.50	10.	8.75	125.00	104.	91.	17.33	15.16	2.1666
61.	53.38	10.16	8.90	127.08	105.	91.88	17.50	15.31	2.1875
62.	54.25	10.33	9.04	129.16	106.	92.75	17.66	15.46	2.2083
63.	55.13	10.50	9.19	131.25	107.	93.63	17.83	15.60	2.2291
64.	56.	10.66	9.33	133.33	108.	94.50	18.	15.75	2.2500
65.	56.88	10.83	9.48	135.41	109.	95.38	18.16	15.89	2.2708
66.	57.75	11.	9.62	137.50	110.	96.25	18.33	16.04	2.2916

Munkabértáblázat lapmunkások részére

Hetibér	Hetibér 14 ⁰ / ₁₀ csökk.	1 napra esik 14 ⁰ / ₁₀ csökk.	1 órára esik 7 ¹ / ₂ órás m.-időben	Hetibér	Hetibér 14 ⁰ / ₁₀ csökk.	1 napra esik 14 ⁰ / ₁₀ csökk.	1 órára esik 7 ¹ / ₂ órás m.-időben	Hetibér	Hetibér 14 ⁰ / ₁₀ csökk.	1 napra esik 14 ⁰ / ₁₀ csökk.	1 órára esik 7 ¹ / ₂ órás m.-időben
p e n g ő b e n				p e n g ő b e n				p e n g ő b e n			
40	34.40	5.73	-88'88	79	67.94	11.32	1.75'55	118	101.48	16.91	2.62'22
41	35.26	5.87	-91'11	80	68.80	11.47	1.77'77	119	102.34	17.06	2.64'44
42	36.12	6.02	-93'33	81	69.66	11.61	1.79'99	120	103.20	17.20	2.66'66
43	36.98	6.16	-95'55	82	70.52	11.75	1.82'22	121	104.06	17.34	2.68'88
44	37.84	6.30	-97'77	83	71.38	11.90	1.84'44	122	104.92	17.48	2.71'11
45	38.70	6.44	1.00'00	84	72.24	12.04	1.86'66	123	105.78	17.63	2.73'33
46	39.56	6.59	1.02'22	85	73.10	12.18	1.88'88	124	106.64	17.77	2.75'55
47	40.42	6.74	1.04'44	86	73.96	12.33	1.91'11	125	107.50	17.91	2.77'77
48	41.28	6.88	1.06'66	87	74.82	12.47	1.93'33	126	108.36	18.06	2.79'99
49	42.14	7.03	1.08'88	88	75.68	12.61	1.95'55	127	109.22	18.20	2.82'22
50	43. —	7.17	1.11'11	89	76.54	12.76	1.97'77	128	110.08	18.35	2.84'44
51	43.86	7.31	1.13'33	90	77.40	12.90	2.00'00	129	110.94	18.49	2.86'66
52	44.72	7.45	1.15'55	91	78.26	13.04	2.02'22	130	111.80	18.63	2.88'88
53	45.58	7.60	1.17'77	92	79.12	13.19	2.04'44	131	112.66	18.78	2.91'11
54	46.44	7.74	1.19'99	93	79.98	13.33	2.06'66	132	113.52	18.92	2.93'33
55	47.30	7.89	1.22'22	94	80.84	13.47	2.08'88	133	114.38	19.06	2.95'55
56	48.16	8.03	1.24'44	95	81.70	13.62	2.11'11	134	115.24	19.21	2.97'77
57	49.02	8.17	1.26'66	96	82.56	13.76	2.13'33	135	116.10	19.35	3.00'00
58	49.88	8.31	1.28'88	97	83.42	13.90	2.15'55	136	116.96	19.49	3.02'22
59	50.74	8.46	1.31'11	98	84.28	14.05	2.17'77	137	117.82	19.64	3.04'44
60	51.60	8.60	1.33'33	99	85.14	14.19	2.19'99	138	118.68	19.78	3.06'66
61	52.46	8.74	1.35'55	100	86. —	14.33	2.22'22	139	119.54	19.92	3.08'88
62	53.32	8.89	1.37'77	101	86.86	14.48	2.24'44	140	120.40	20.07	3.11'11
63	54.18	9.03	1.39'99	102	87.72	14.62	2.26'66	141	121.26	20.21	3.13'33
64	55.04	9.17	1.42'22	103	88.58	14.76	2.28'88	142	122.12	20.35	3.15'55
65	55.90	9.32	1.44'44	104	89.44	14.91	2.31'11	143	122.98	20.49	3.17'77
66	56.76	9.46	1.46'66	105	90.30	15.05	2.33'33	144	123.84	20.63	3.19'99
67	57.62	9.60	1.48'88	106	91.16	15.19	2.35'55	145	124.70	20.78	3.22'22
68	58.48	9.75	1.51'11	107	92.02	15.34	2.37'77	146	125.56	20.92	3.24'44
69	59.34	9.89	1.53'33	108	92.88	15.48	2.39'99	147	126.42	21.06	3.26'66
70	60.20	10.03	1.55'55	109	93.74	15.62	2.42'22	148	127.28	21.21	3.28'88
71	61.06	10.18	1.57'77	110	94.60	15.77	2.44'44	149	128.14	21.35	3.31'11
72	61.92	10.32	1.59'99	111	95.46	15.91	2.46'66	150	129. —	21.50	3.33'33
73	62.78	10.46	1.62'22	112	96.32	16.05	2.48'88	151	129.86	21.64	3.35'55
74	63.64	10.61	1.64'44	113	97.18	16.20	2.51'11	152	130.72	21.78	3.37'77
75	64.50	10.75	1.66'66	114	98.04	16.34	2.53'33	153	131.58	21.93	3.39'99
76	65.36	10.89	1.68'88	115	98.90	16.48	2.55'55	154	132.44	22.07	3.42'22
77	66.22	11.04	1.71'11	116	99.76	16.63	2.57'77	155	133.30	22.22	3.44'44
78	67.08	11.18	1.73'33	117	100.62	16.77	2.59'99	156	134.16	22.36	3.46'66

Megjegyzés. A nappali lapszedők munkaideje 8 óra. A 8 órás munkaidőben 1 órára eső munkabért lásd az előző oldalon.

Különóratablázat (szakmunkások részére)

Heti bér	60 fillér pótlékkal	90 fillér pótlékkal	Az órabér kétszerese	Heti bér	60 fillér pótlékkal	90 fillér pótlékkal	Az órabér kétszerese
egy különóráért pengőben				egy különóráért pengőben			
29	1.20'41	1.50'41	1.20'83	70	2.05'83	2.35'83	2.91'67
30	1.22'50	1.52'50	1.25'00	71	2.07'91	2.37'91	2.95'83
31	1.24'58	1.54'58	1.29'17	72	2.10'00	2.40'00	3.00'00
32	1.26'66	1.56'66	1.33'33	73	2.12'08	2.42'08	3.04'17
33	1.28'75	1.58'75	1.37'50	74	2.14'16	2.44'16	3.08'33
34	1.30'83	1.60'83	1.41'67	75	2.16'25	2.46'25	3.12'50
35	1.32'91	1.62'91	1.45'83	76	2.18'33	2.48'33	3.16'67
36	1.35'00	1.65'00	1.50'00	77	2.20'41	2.50'41	3.20'83
37	1.37'08	1.67'08	1.54'17	78	2.22'50	2.52'50	3.25'00
38	1.39'16	1.69'16	1.58'33	79	2.24'58	2.54'58	3.29'17
39	1.41'25	1.71'25	1.62'50	80	2.26'66	2.56'66	3.33'33
40	1.43'33	1.73'33	1.66'67	81	2.28'75	2.58'75	3.37'50
41	1.45'41	1.75'41	1.70'83	82	2.30'83	2.60'83	3.41'67
42	1.47'50	1.77'50	1.75'00	83	2.32'91	2.62'91	3.45'83
43	1.49'58	1.79'58	1.79'17	84	2.35'00	2.65'00	3.50'00
44	1.51'66	1.81'66	1.83'33	85	2.37'08	2.67'08	3.54'17
45	1.53'75	1.83'75	1.87'50	86	2.39'16	2.69'16	3.58'33
46	1.55'83	1.85'83	1.91'67	87	2.41'25	2.71'25	3.62'53
47	1.57'91	1.87'91	1.95'83	88	2.43'33	2.73'33	3.66'67
48	1.60'00	1.90'00	2.00'00	89	2.45'41	2.75'41	3.70'83
49	1.62'08	1.92'08	2.04'17	90	2.47'50	2.77'50	3.75'00
50	1.64'16	1.94'16	2.08'33	91	2.49'58	2.79'58	3.79'17
51	1.66'15	1.96'15	2.12'50	92	2.51'66	2.81'66	3.83'33
52	1.68'33	1.98'33	2.16'67	93	2.53'75	2.83'75	3.87'50
53	1.70'41	2.00'41	2.20'83	94	2.55'83	2.85'83	3.91'67
54	1.72'50	2.02'50	2.25'00	95	2.57'91	2.87'91	3.95'83
55	1.74'58	2.04'58	2.29'17	96	2.60'00	2.90'00	4.00'00
56	1.76'66	2.06'66	2.33'33	97	2.62'08	2.92'08	4.04'17
57	1.78'75	2.08'75	2.37'50	98	2.64'16	2.94'16	4.08'33
58	1.80'83	2.10'83	2.40'67	99	2.66'25	2.96'25	4.12'50
59	1.82'91	2.12'91	2.45'83	100	2.68'33	2.98'33	4.16'67
60	1.85'00	2.15'00	2.50'00	101	2.70'41	3.00'41	4.20'83
61	1.87'08	2.17'08	2.54'17	102	2.72'50	3.02'50	4.25'00
62	1.89'16	2.19'16	2.58'33	103	2.74'58	3.04'58	4.29'17
63	1.91'25	2.21'25	2.62'50	104	2.76'66	3.06'66	4.33'33
64	1.93'33	2.23'33	2.66'67	105	2.78'75	3.08'75	4.37'50
65	1.95'41	2.25'41	2.70'83	106	2.80'83	3.10'83	4.41'67
66	1.97'50	2.27'50	2.75'00	107	2.82'91	3.12'91	4.45'83
67	1.99'58	2.29'58	2.79'17	108	2.85'00	3.15'00	4.50'00
68	2.01'66	2.31'66	2.83'33	109	2.87'08	3.17'08	4.54'17
69	2.03'75	2.33'75	2.87'50	110	2.89'16	3.19'16	4.58'33

Különórátáblázat (munkások és segédmunkások részére)

Hetibér				Hetibér			
	36 fillér pótlékkal	54 fillér pótlékkal	Az órabér kétszerese		36 fillér pótlékkal	54 fillér pótlékkal	Az órabér kétszerese
egy különóráért pengőben				egy különóráért pengőben			
14	—65'17	—83'17	—59'33	39	1.17'25	1.35'25	1.63'50
15	—67'25	—85'25	—62'50	40	1.19'33	1.37'33	1.66'67
16	—69'33	—87'33	—66'66	41	1.21'41	1.39'41	1.70'83
17	—71'42	—89'42	—70'83	42	1.23'50	1.41'50	1.75'00
18	—73'50	—91'50	—75'00	43	1.25'58	1.43'58	1.79'17
19	—75'58	—93'58	—79'16	44	1.27'66	1.45'66	1.83'33
20	—77'67	—95'67	—83'33	45	1.29'75	1.47'75	1.87'50
21	—79'71	—97'75	—87'50	46	1.31'83	1.49'43	1.91'67
22	—81'83	—99'83	—91'67	47	1.33'91	1.51'91	1.95'83
23	—83'91	1.01'91	—95'83	48	1.36'00	1.54'00	2.00'00
24	—86'00	1.04'00	1.00'00	49	1.38'08	1.56'08	2.04'17
25	—88'08	1.06'08	1.04'17	50	1.40'16	1.58'16	2.08'33
26	—90'16	1.08'16	1.08'33	51	1.42'25	1.60'25	2.12'50
27	—92'25	1.10'25	1.12'50	52	1.44'33	1.62'33	2.16'67
28	—94'33	1.12'33	1.16'67	53	1.46'41	1.64'41	2.20'83
29	—96'41	1.14'41	1.20'83	54	1.48'50	1.66'50	2.25'00
30	—98'50	1.16'50	1.25'00	55	1.50'58	1.68'58	2.29'17
31	1.00'08	1.18'58	1.29'17	56	1.52'66	1.70'66	2.33'33
32	1.02'66	1.20'66	1.33'33	57	1.54'75	1.72'75	2.37'50
33	1.04'75	1.22'75	1.37'50	58	1.56'83	1.74'83	2.41'77
34	1.06'83	1.24'83	1.41'67	59	1.58'01	1.76'91	2.45'83
35	1.08'91	1.26'91	1.45'83	60	1.61'00	1.79'00	2.50'00
36	1.11'00	1.29'00	1.50'00	61	1.63'08	1.81'08	2.54'17
37	1.13'08	1.31'08	1.54'16	62	1.65'16	1.83'16	2.58'33
38	1.15'16	1.33'16	1.58'33	63	1.67'25	1.85'25	2.62'50

*Megbetegedését
azonnal jelentse be*

szóbelileg vagy posta útján az Egyesület illetékes orvosánál, mert táppénz csak az egyesületi orvosnál történt jelentkezés napjától jár!

Társadalombiztosítási tájékoztató

A tagsági járulékok és betegségek a következők:

Járuléktáblázat pengőkben

Ha az átlagos napibér	A k k o r				
	a napibér-osztály	a beteg-ségi járulék	az öreg-ségi járulék	az összes járulék	ebből fizet a munkás
		e g y h é t r e			
1.80	I.	—,34	—,24	—,58	—,29
1.60	II.	—,52	—,36	—,86	—,43
2.40	III.	—,84	—,59	1.42	—,71
3.20	IV.	1.18	—,80	1.98	—,99
4.—	V.	1.52	1.04	2.54	1.27
4.80	VI.	1.86	1.26	3.12	1.56
5.60	VII.	2.20	1.48	3.66	1.83
6.40	VIII.	2.52	1.70	4.22	2.11
7.20	IX.	2.86	1.94	4.80	2.40
8.—	X.	3.20	2.16	5.36	2.68
8.80	XI.	3.54	2.38	5.92	2.96
Ezen fölül	XII.	3.88	2.62	6.50	3.25

Segélyek pengőkben

Napibér-osztályban	Napi betegség	Temetkezési segély	A biztosított nőnek 12 hétig járó		A feleség	
			terhességi és gyermekágyi	szopta-tási	terhességi és gyermekágyi 10 hétig	szopta-tási 12 hétig
			segélye naponta	naponta	tartó segélye naponta	tartó segélye naponta
I.	—,44	24.—	—,58	—,80	—,50	—,40
II.	—,66	36.—	—,86	—,80	—,50	—,40
III.	1.10	60.—	1.20	—,80	—,50	—,40
IV.	1.54	84.—	1.63	—,80	—,50	—,40
V.	1.98	108.—	2.16	—,80	—,50	—,40
VI.	2.42	132.—	2.64	—,80	—,50	—,40
VII.	2.86	156.—	3.12	—,80	—,50	—,40
VIII.	3.30	180.—	3.60	—,80	—,50	—,40
IX.	3.74	204.—	4.08	—,80	—,50	—,40
X.	4.18	228.—	4.56	—,80	—,50	—,40
XI.	4.62	252.—	5.04	—,80	—,50	—,40
XII.	5.06	276.—	5.52	—,80	—,50	—,40

Betegségbiztosítási tudnivalók

A Társadalombiztosítónál betegség esetén a tag jogosult betegsegélyre, orvosi gyógykezelésre, kórházi és gyógyintézeti ápolásra, szülés esetében terhességi, gyermekágyi és szoptatási segélyre a szülészeti támogatással együtt; végül temetkezési segélyre. A családtag gyógykezelést, gyógyszereket és kórházi ápolást, a biztosított felesége szülési segédkezelést, terhességi, gyermekágyi és szoptatási segélyt igényelhet.

Az igényjogosultság a munkabalépéstől annak megszűnéséig tart.

Mint munkanélküli 8 napig igényjogosult az, aki a munkából való kilépést megelőző három hónapon belül legalább egy hónapig; 21 napig igényjogosult az, aki a munkából való kilépése előtti hat hónap alatt legalább két hónapig betegség esetére biztosított volt az Intézetnél. E passzív tagság ugyanolyan jogokat biztosít, mint amilyeneket a tényleges tagok élveznek.

Kórházban vagy gyógyintézetben ápolott tagok — amennyiben igényjogosult családtagjuk van — fél táppénzsegélyre jogosultak.

Ha a biztosított vagy családtag teljes segélyét kimerítette, ugyanabból a betegségből kifolyólag három éven belül újabb segélyt csak akkor igényelhet, ha a segély kimerítése után legalább hat hónapig biztosítva volt betegség esetére az Intézetnél. A teljes segélyét kimerített biztosított más betegség esetén minden várakozási (karenc-) idő nélkül — tehát már egy napi munka után is — betegsegélyre jogosult.

A szülési segélyhez úgy a biztosítottnak, mint a biztosított feleségének a szülést megelőző 18 hónap alatt legalább kilenc hónapi tagságot kell igazolnia (270 nap).

A munkaadói igazolvány (beteglap) érvényessége 28 nap. Amennyiben a biztosított állandó orvosi kezelés alatt áll, úgy a munkaadói igazolvány érvényessége 28 nap után sem szűnik meg. Ha azonban az orvosi kezelés 28 napnál hosszabb időre megszakad, az orvosnál való újbóli jelentkezéskor új beteglap szükséges.

Aki katonai szolgálatot teljesít, bevonulását követő 6 hónapig jogosult tag. Családtagját a katonai hatóságtól kapott igazolvány alapján kezelik. Passzív tagság ugyanaz, mint a 3. bekezdésben.

A segélyét kimerített tag után két éven belül temetkezési segély jár akkor, ha a biztosított ugyanabban a betegségben halt meg, amelyben az Intézettől segélyt kapott.

A központi vagy a kerületi rendelőintézetekbe úgy a biztosított, mint annak igényjogosult családtagjai csak a körzeti kezelő-

orvos utalása alapján mehetnek. Kivételt képeznek azok, akik a sebészeti, csecsemőgyógyászati, szemészeti, orr-, torok-, fülgyógyászati, fogászati és venerológiai szakrendelést keresik fel. Első segélynyújtás céljából bármely szakrendelést föl lehet keresni.

A budapesti kerületi pénztár körzetéhez tartozó vidéki családtagok — amennyiben a fővárosba utaltatnak kórházi vagy más szakkezelésre — lakóhelyük illetékes hatóságától igazolást tartoznak felmutatni arról, hogy a nevezett családtagot tényleg a biztosított tartja el.

Ha az Intézet a tagot valamilyen igényével elutasítja, úgy ez az intézkedés az elutasítás kézbesítésétől számított 15 napon belül az illetékes kir. járásbírósnál megföllebbezhető.

Ha a budapesti kerületi pénztár kötelékébe tartozó beteget munkaképesnek jelentik és a felülbíráló orvos is megállapítja a munkaképességet, ebben az esetben három napon belül döntőbírósi eljárást kell kérnie, mert ellenkező esetben föllebbvitelre való jogát elveszti. A döntőbírósi határozata is megföllebbezhető.

A betegségbiztosításra vonatkozó bővebb felvilágosítás megtalálható a „Mit kell tudni a betegségbiztosításról” című füzetben.

Balesetbiztosítási tudnivalók

Balesetbiztosításra kötelezettek mindazok, akik betegség eseteire is biztosításra kötelezettek. Eszerint balesetbiztosításra kötelezettek nemre, korra, állampolgárságra és a javadalmazás nagyságára való tekintet nélkül, akik balesetbiztosításra kötelezett vállalatnál, üzemben munkabér fejében szolgáltatást teljesítenek. Balesetbiztosításra kötelezettek a tanoncok és gyakornokok is.

A balesetbiztosítási járulékot és díjat egyedül a munkáltató fizeti, arra a munkástól semmit le nem vonhat. Baleseti kártalanítás jár annak a biztosítottnak, illetőleg családtagjainak, aki a balesetbiztosításra kötelezett üzemben, vagy az ilyen üzem érdekében végzett munka közben, vagy az ily munka következtében olyan betegségbe esik (foglalkozási betegség), amely az illető foglalkozás különös veszélyeként a biztosított keresőképtelenségét, illetőleg keresőképességcsökkenését vagy halálát vonja maga után.

Üzemi baleset az, amelyet a biztosításra kötelezett üzemben, vagy akár az üzemen kívül is, de az üzem érdekében végzett munka közben szenved. Üzemi baleset az is, ha a munkát nem az üzem érdekében, de a munkáltató vagy megbízottja utasítására végzi.

Foglalkozási betegség az a kóros állapot, amelybe a biztosított valamely foglalkozás állandó üzése közben jut és amelynek bekövetkezte a keresőképtelenségét, keresőképességsökkenését vagy halálát idézi elő. A foglalkozási betegségeket is üzemi baleseteknek minősítik azokban a foglalkozási ágakban, amelyeket a miniszter ilyeneknek megállapít. Foglalkozási betegségeknek tekintik a következő munkában történő megbetegedéseket:

Ólom, ennek vegyületei és összetételei okozta mérgezés, e mérgezés közvetlen következményeivel együtt. Ide tartozik: Ólomot tartalmazó érceknek — ideértve a cinkgyárak ólomtartalmú hamuját is — kezelése. Ócska cinknek és darabos ólomnak vegyítése. Olvasztott ólomból és ólomtartalmú vegyületekből készülő tárgyak gyártása. (Sokszorosítóiparok stb.) Bővebb felvilágosítás található a „Mit kell tudni a balesetbiztosításról” című füzetben.

Akit baleset ér, az gondoskodik arról, hogy a baleset megtörténte után **azonnal jelentse be levélben is az OTI-nál járadékigényét**, mert igénye elévülhet. (A levélminta megtalálható a „Mit kell tudni a balesetbiztosításról” című füzetben.)

Tudnivalók az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosításról

A törvény szerint öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére biztosításra kötelezettek ugyanazok, akik betegségi biztosítási kötelezettség alá esnek.

A törvény szempontjából öregnek azt tekintik, aki 65. életévét betöltötte. Rokkant az, aki egészségének megromlása vagy testi fogyatkozása következtében szellemi képességének és testi erejének megfelelő munkával nem tudja megkeresni a hozzá hasonló képzettségű és gyakorlati jártasságú egészséges munkás átlagos keresetének egyharmadát.

A várakozási idő az öregségi járadékra 8 év = 400 hét, a rokkantsági, özvegyi és árvajáradékra 4 év = 200 hét.

Ahhoz, hogy valaki öregségi járadékot kapjon, 400 heti járulékot kell befizetnie, az egyéb járadék élvezetéhez pedig 200 hetet.

Ha a biztosított a biztosítás tartama alatt mindkét szemére megvakul, akkor már 100 járadékhat után rokkantsegélyt, míg 200 járadékhat után öregségi járadékot kap. A várakozási időbe be kell számítani azokat az egy éven belül igazolt heteket is, amelyek alatt a biztosított betegség miatt keresőképtelen volt. Ilyen címen az öreg-

ségi, özvegyi és árvajáradéknál legfőljebb 100, rokkantsági járadéknál pedig 50 hét számítható be. Betegség okán egy-egy naptári évre legfőljebb 13 hetet lehet a várakozási időbe beszámítani.

Öregségi járadékra igényjogosult tehát az a biztosított, aki 65. életévét betöltötte és legalább 400 hétig biztosított volt az Intézetnél s várománya ép.

Rokkantsági járadékot az kap, aki állandó rokkant és 200 hete elismertetett. Aki egy éven át megszakítás nélkül beteg volt és betegbiztosítási táppénz-élvezetének megszűnése után is beteg maradt, rokkant és járadékra jogosult. Rokkantsági járadékot kap az is, aki 65. életévét betöltötte, de még nincsen 400, csupán 200 vagy ennél több elismert hete.

Özvegyi járadékot kap a meghalt biztosított felesége, ha az elhalt 200 hétig biztosítva volt és várománya ép. Özvegyi járadékot kap az elhalt öregségi vagy rokkantsági járadékot élvezett felesége is. Az özvegyi járadékra azonban csak akkor van joga az özvegynek, ha 65. életévét betöltötte, vagy állandóan rokkant, vagy ha egy éven át megszakítás nélkül beteg volt, vagy a táppénz megszűnése után is beteg maradt.

Ahhoz azonban, hogy valamely özvegy járadékot kapjon, legalább két esztendőn át férjével házassági kötelékben kell élnie. Ha azonban a házasságból gyermek született, úgy ez a kikötés nem alkalmazható. Ha az özvegyi járadékos újból férjhez megy, végkielégítést kap.

Árvajáradékra jogosult az elhalt öregségi, rokkantsági járadékosnak, vagy annak a biztosítottnak, aki 200 hétig biztosítva volt és várománya ép, 15 éven aluli gyermeke, ha pedig teljesen keresőképtelen, vagy iskolai tanulmányokat folytat, 21. évének betöltéséig.

Jogosult még árvajáradékra a mostohagyermek, valamint a férfi házasságonkívüli gyermeke is, ha apaságát elismerte.

A járadék két részből áll: járadéktörzsből (alapjáradék) és a kirótt járulék alapján fizetendő fokozódó járadékrészből. A járadéktörzs évi 150 pengő. A fokozódó járadékrész pedig egy-egy évre a biztosított után kirótt járulék 24 százaléka.

A fokozódó járadékrészt a kirótt járulék után állapítják meg. Ha a várakozási időnek megfelelő hetek száma elismertetett, akkor a segélyezett megkapja évi járadékként a 150 pengő törzsjáradékot és a kirótt járulék 24 százalékát. (Az öregségi biztosításra vonatkozó bővebb felvilágosítás megtalálható a „Ki kaphat öregségi járadékot” című füzetben.)

Ne engedjük veszendőbe menni az OTI-nál szerzett jogainkat

Az OTI öregségi biztosítására jelentős járulékot fizet hetenkint minden nyomdai munkás, és ha befizetéseire ügyel, rokkantsága vagy öregsége esetén ennek megfelelő segélyt biztosít magának. Érdekében áll ezért mindenkinek, hogy az erre vonatkozó rendelkezéseket betartsa.

Mindenkinek ügyelnie kell arra, hogy:

a) be legyen jelentve az OTI-nál;

b) munkakönyvébe be legyen írva, hogy melyik munkáltatónál mikortól meddig dolgozott; mert ez esetben igazolni tudja, hogy biztosításra kötelezett üzemben dolgozott és a neki járó segélyt még az esetben is megkapja, ha a tőle levont járulékot a munkáltató nem fizette be (9600/1932. M. E. sz. rendelet).

Aki kilép a munkából, bejelentheti, hogy az eddigi befizetett heteit önkéntes továbbfizetéssel kívánja növelni és így akar további jogokat (befizetett heteket) szerezni. Ha önkéntes továbbfizetéssel akarja eddigi heteinek épségét biztosítani, akkor az eddigi hetek ezzel a befizetéssel is növekednek.

Aki eddigi heteit önkéntes továbbfizetéssel akarja biztosítani, annak havonta fizetnie kell pengőben:

ha a továbbfizető életkora	az ipari munkásnak	
	ha férfi	ha nő
15—20 év	5'30	6'50
21—25 „	6'20	7'40
26—30 „	7'20	8'50
31—35 „	8'30	9'60
36—40 „	9'60	11'10
41—45 „	11'40	12'80
46—50 „	13'70	15'10
50-nél több	17'—	18'10

Aki az OTI-tól öregségi, rokkantsági, özvegyiségi vagy árvasági járadékot kap, annak joga van (a feleségének is) betegsége esetén orvosra és gyógyszerre is, mert a járadékosok betegség esetére biztosítva vannak. Betegsége esetén a járadékos ugyanolyan módon jelentkezik az erre a célra szolgáló díjmentes igazolvánnyal — melyet az öregségi osztály bocsát rendelkezésére — a kerületi orvosnál, mint a pénztár bármely más tagja.

Gyermekevelési pótlékra

jogosult az az alkalmazott, aki olyan üzemben dolgozik, ahol az előző év folyamán legalább 150 napon át 20, vagy ennél több alkalmazottat foglalkoztattak. Az ilyen üzemben foglalkoztatott munkás megkapja a gyermekevelési pótlékot arra a hónapra, amelyben legalább 15 napon át dolgozott. A pótlékért a munkáltatónál kell jelentkezni, aki a jelentkezést továbbítja a szakmai családpénztárhoz. Az igény bejelentésére vonatkozó szabályok a nyomdákban kifüggesztett hirdeményeken megtalálhatók. Ha a munkás az igény bejelentéséhez szükséges munkanapokat nem mind annál a munkáltatónál töltötte, akinél a bejelentést tette, a bejelentéshez csatolniia kell az előző munkáltató igazolását, amelyet az kiadni köteles.

Az a munkás, aki baleset vagy betegség miatt keresőképtelenné vált, vagy katonai szolgálatra vonult be, köteles ezt a körülményt hatósági orvosi, vagy a társadalombiztosítóintézet, illetve a katonai hatóság bizonyítványával igazolni, hogy erre az időre is megkaphassa a gyermekevelési pótlékot. Ha a munkás a munkából kilép és újabb alkalmaztatást önhibáján kívül nem kap, ezt a hatósági munkasközvetítőhivatal bizonyítványával kell igazolni. Ha a munkás lakcíme megváltozik, vagy ha a gyermek meghal, vagy a tartási kötelezettség megszűnik, köteles ezt a körülményt nyolc nap alatt munkáltatójánál bejelenteni. A törvény intézkedései szerint ugyanis ki kell fizetni a gyermekevelési pótlékot, éspedig egy gyermek esetében havi 7, két gyermek esetében egyenkint havi 8, három gyermek esetében egyenkint havi 9 pengőt, négy és ennél több gyermek esetében gyermekenként havi 10 pengőt minden 14. életéven aluli gyermek (unoka) után akkor is, ha az igényjogosult baleset vagy betegség miatt keresőképtelen; ha munkaviszonya bármely okból önhibáján kívül megszűnik és új alkalmaztatást önhibáján kívül nem kap; ha katonai szolgálatot vagy közérdekű munkaszolgálatot teljesít, szolgálatának teljes idejére, ha a bevonulást megelőzően legalább három hónapon át olyan munkaadónál dolgozott, aki a szakmai családpénztárhoz tartozott.

Kifizetendő a gyermekevelési pótlék azok részére is, akiktől a katonai szolgálat harmadik hónapjának eltelte után, vagy csendőrségi, illetőleg közérdekű munkaszolgálatának tartamára a gyermekevelési pótlékot már a bevonulást követően megszüntették.

A katonai, csendőri, illetve közérdekű munkaszolgálatot teljesítőkre vonatkozó intézkedés a kormány 1942. december 4-én kelt. 7310/1942. M. E. számú rendeletén alapul. Ugyanezen rendelet állapította meg az új gyermekevelési pótlékot is.

Ha valakit elutasítanak gyermekevelési pótlék iránti igénybejelentésével, az a szakmai családpénztárnál fellebbezhet. A nyomdaipari pénztár címe: Fa-, csont-, papíros-, sokszorosító- és műipari szakmai családpénztár, Budapest V, Széchenyi rakpart 8. szám.

Kéziratkszámítási táblázat

Ha írott sor ad	Nyomatott sor	A k k o r								
		10	20	30	40	50	60	70	80	100
		írott sor ad nyomtatásban								
2 =	1	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	3	15	30	45	60	75	90	105	120	150
	4	20	40	60	80	100	120	140	160	200
	5	25	50	75	100	125	150	175	200	250
	6	30	60	90	120	150	180	210	240	300
3 =	1	3'3	6'6	10	13'3	16'6	20	23'3	26'6	33
	2	6'6	13'3	20	26'6	33'3	40	46'6	53'3	66
	4	13'3	26'6	40	53'3	66'6	80	93'3	106'6	133
	5	16'6	33'3	50	66'6	83'3	100	116'6	133'3	166
	6	20	40	60	80	100	120	140	160	200
4 =	1	2'5	5	7'5	10	12'5	15	17'5	20	25
	2	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	3	7'5	15	22'5	30	37'5	45	52'5	60	75
	5	12'5	25	37'5	50	62'5	75	87'5	100	125
	6	15	30	45	60	75	90	105	120	150
5 =	1	2	4	6	8	10	12	14	16	20
	2	4	8	12	16	20	24	28	32	40
	3	6	12	18	24	30	36	42	48	60
	4	8	16	24	32	40	48	56	64	80
	6	12	24	36	48	60	72	84	96	120
6 =	1	1'6	3'3	5	6'6	8'3	10	11'6	13'3	16
	2	3'3	6'6	10	13'3	16'6	20	23'3	26'6	33
	3	5	10	15	20	25	30	35	40	50
	4	6'6	13'3	20	26'6	33'3	40	46'6	53'3	66
	5	8'3	16'6	25	33'3	41'6	50	58'3	66'6	83

Megjegyzés. Ennek a táblázatnak mindenki hasznát veheti, ha valamely kézirat szedésmennyiségét akarja megtudni.

Táblázat az „n”-számításhoz

nonparelltól mittelig

Ha a sor szélessége ciceróban	Akkor tartalmaz soronként n-et tértő nélkül						
	non- parell	kolo- nell	petit	bor- gisz	gar- mond	ciceró	mittel
5	20	18	15	14	12	10	9
6	24	21	18	16	15	12	11
7	28	24	21	19	17	14	12
8	32	28	24	22	20	16	14
9	36	31	27	24	22	18	16
10	40	35	30	27	24	20	18
11	44	38	33	30	27	22	19
12	48	43	36	32	29	24	21
13	52	45	39	35	32	26	23
14	56	48	42	38	34	28	24
15	60	52	45	40	36	30	26
16	64	55	48	43	39	32	28
17	68	59	51	46	41	34	29
18	72	62	54	48	44	36	31
19	76	66	57	51	46	38	33
20	80	69	60	54	48	40	34
21	84	72	63	56	51	42	36
22	88	76	66	59	53	44	38
23	92	79	69	62	56	46	40
24	96	83	72	64	58	48	42
25	100	86	75	67	60	50	43
26	104	90	78	70	63	52	45
27	108	93	81	72	65	54	47
28	112	96	84	75	68	56	48
29	116	100	87	78	70	58	50
30	120	103	90	80	72	60	52
31	124	107	93	83	75	62	54
32	128	110	96	86	77	64	55
33	132	114	99	88	80	66	57
34	136	117	102	91	82	68	59
35	140	120	105	94	84	70	60
36	144	124	108	96	87	72	62
37	148	127	111	99	89	74	64
38	152	131	114	102	92	76	66
39	156	134	117	104	94	78	67
40	160	138	120	107	96	80	69

Alapszámítás: Petit, borgisz, garmond 134 fillérrel; kolonell és ciceró 142 fillérrel; nonparell, mittel 156 fillérrel. Német nyelv (antikva) 3%-kal, más idegennyelvű szedés 8¹/₂%-kal magasabban számíttatik. Tértő 8 ciceróig 1, 20-ig 2, azon túl minden megkezdett 10 ciceró 1 n-et számít.

Elsődleti tábla,

melyből minden ívnek első oldalszáma megtudható

Ívszám	Az ívnek első oldalszáma					
	2°	4°	8°	12°	16°	24°
1	1	1	1	1	1	1
2	5	9	17	25	33	49
3	9	17	33	49	65	97
4	13	25	49	73	97	145
5	17	33	65	97	129	193
6	21	41	81	121	161	241
7	25	49	97	145	193	289
8	29	57	113	169	225	337
9	33	65	129	193	257	385
10	37	73	145	217	289	433
11	41	81	161	241	321	481
12	45	89	177	265	353	529
13	49	97	193	289	385	577
14	53	105	209	313	417	625
15	57	113	225	337	449	673
16	61	121	241	361	481	721
17	65	129	257	385	513	769
18	69	137	273	409	545	817
19	73	145	289	433	577	865
20	77	153	305	457	609	913
21	81	161	321	481	641	961
22	85	169	337	505	673	1009
23	89	177	353	529	705	1057
24	93	185	369	553	737	1105
25	97	193	385	577	769	1153
26	101	201	401	601	801	1201
27	105	209	417	625	833	1249
28	109	217	433	649	865	1297
29	113	225	449	673	897	1345
30	117	233	465	697	929	1393
31	121	241	481	721	961	1441
32	125	249	497	745	993	1489
33	129	257	513	769	1025	1537

Atszámítási táblázat

milliméterről ciceróra. A tört részletek $\frac{1}{4}$ petit, $\frac{1}{8}$ petit, illetve $\frac{1}{4}$ ciceróra fölfelé kikerekítve

m/m	Ciceró	m/m	Ciceró	m/m	Ciceró
1	$\frac{1}{4}$	35	$7\frac{2}{3}$	69	$15\frac{1}{2}$
2	$\frac{5}{12}$	36	8	70	$15\frac{2}{3}$
3	$\frac{2}{3}$	37	$8\frac{1}{3}$	71	$15\frac{5}{6}$
4	$\frac{11}{12}$	38	$8\frac{1}{2}$	72	16
5	$1\frac{1}{12}$	39	$8\frac{3}{4}$	73	$16\frac{1}{4}$
6	$1\frac{1}{3}$	40	9	74	$16\frac{1}{2}$
7	$1\frac{1}{2}$	41	$9\frac{1}{6}$	75	$16\frac{3}{4}$
8	$1\frac{3}{4}$	42	$9\frac{1}{2}$	76	17
9	2	43	$9\frac{3}{4}$	77	$17\frac{1}{6}$
10	$2\frac{1}{6}$	44	$9\frac{5}{6}$	78	$17\frac{1}{3}$
11	$2\frac{1}{2}$	45	10	79	$17\frac{2}{3}$
12	$2\frac{2}{3}$	46	$10\frac{1}{4}$	80	$17\frac{5}{6}$
13	$2\frac{3}{4}$	47	$10\frac{1}{2}$	81	18
14	$3\frac{1}{6}$	48	$10\frac{3}{4}$	82	$18\frac{1}{4}$
15	$3\frac{1}{3}$	49	$10\frac{5}{6}$	83	$18\frac{1}{2}$
16	$3\frac{1}{2}$	50	$11\frac{1}{6}$	84	$18\frac{3}{4}$
17	$3\frac{5}{6}$	51	$11\frac{1}{2}$	85	19
18	4	52	$11\frac{2}{3}$	86	$19\frac{1}{4}$
19	$4\frac{1}{6}$	53	$11\frac{5}{6}$	87	$19\frac{1}{3}$
20	$4\frac{1}{2}$	54	12	88	$19\frac{2}{3}$
21	$4\frac{2}{3}$	55	$12\frac{1}{4}$	89	$19\frac{5}{6}$
22	5	56	$12\frac{1}{2}$	90	20
23	$5\frac{1}{4}$	57	$12\frac{3}{4}$	91	$20\frac{1}{4}$
24	$5\frac{1}{3}$	58	13	92	$20\frac{1}{2}$
25	$5\frac{2}{3}$	59	$13\frac{1}{6}$	93	$20\frac{2}{3}$
26	$5\frac{5}{6}$	60	$13\frac{1}{2}$	94	21
27	6	61	$13\frac{2}{3}$	95	$21\frac{1}{6}$
28	$6\frac{1}{4}$	62	$13\frac{5}{6}$	96	$21\frac{1}{3}$
29	$6\frac{1}{2}$	63	14	97	$21\frac{1}{2}$
30	$6\frac{2}{3}$	64	$14\frac{1}{3}$	98	$21\frac{5}{6}$
31	$6\frac{5}{6}$	65	$14\frac{1}{2}$	99	22
32	$7\frac{1}{6}$	66	$14\frac{3}{4}$	100	$22\frac{1}{4}$
33	$7\frac{1}{3}$	67	15	200	$44\frac{1}{4}$
34	$7\frac{1}{2}$	68	$15\frac{1}{4}$	300	$66\frac{1}{2}$

Szorzási táblázat

	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36
3	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36	39	42	45	48	51	54
4	12	16	20	24	28	32	36	40	44	48	52	56	60	64	68	72
5	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	75	80	85	90
6	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72	78	84	90	96	102	108
7	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84	91	98	105	112	119	126
8	24	32	40	48	56	64	72	80	88	96	104	112	120	128	136	144
9	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108	117	126	135	144	153	162
10	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180
11	33	44	55	66	77	88	99	110	121	132	143	154	165	176	187	198
12	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144	156	168	180	192	204	216
13	39	52	65	78	91	104	117	130	143	156	169	182	195	208	221	234
14	42	56	70	84	98	112	126	140	154	168	182	196	210	224	238	252
15	45	60	75	90	105	120	135	150	165	180	195	210	225	240	255	270
16	48	64	80	96	112	128	144	160	176	192	208	224	240	256	272	288
17	51	68	85	102	119	136	153	170	187	204	221	238	255	272	289	306
18	54	72	90	108	126	144	162	180	198	216	234	252	270	288	306	324
19	57	76	95	114	133	152	171	190	209	228	247	266	285	304	323	342
20	60	80	100	120	140	160	180	200	220	240	260	280	300	320	340	360
21	63	84	105	126	147	168	189	210	231	252	273	294	315	336	357	378
22	66	88	110	132	154	176	198	220	242	264	286	308	330	352	374	396
23	69	92	115	138	161	184	207	230	253	276	299	322	345	368	391	414
24	72	96	120	144	168	192	216	240	264	288	312	336	360	384	408	432
25	75	100	125	150	175	200	225	250	275	300	325	350	375	400	425	450
26	78	104	130	156	182	208	234	260	286	312	338	364	390	416	442	468
27	81	108	135	162	189	216	243	270	297	324	351	378	405	432	459	486
28	84	112	140	168	196	224	252	280	308	336	364	392	420	448	476	504
29	87	116	145	174	203	232	261	290	319	348	377	406	435	464	493	522
30	90	120	150	180	210	240	270	300	330	360	390	420	450	480	510	540
31	93	124	155	186	217	248	279	310	341	372	403	434	465	496	527	558
32	96	128	160	192	224	256	288	320	352	384	416	448	480	512	544	576
33	99	132	165	198	231	264	297	330	363	396	429	462	495	528	561	594
34	102	136	170	204	238	272	306	340	374	408	442	476	510	544	578	612
35	105	140	175	210	245	280	315	350	385	420	455	490	525	560	595	630

Ezt a táblázatot eredményesen használhatjuk kalkulációkhoz és a területek stb. kiszámításához. Ha meg akarjuk tudni, hogy 14×19 mennyi, akkor a 14. rovat 19. sorában találjuk a keresett összeget: 266-ot; ha például azt akarjuk megtudni, hogy 45×17 mennyi, akkor a 17. rovat 10. és 35. sorában levő számokat ($170 + 595$) összeadva, találjuk meg a keresett összeget: 765-öt.

HARTMANN TESTVÉREK
NYOMDAFESTÉKGYÁRA RT. BUDAPEST

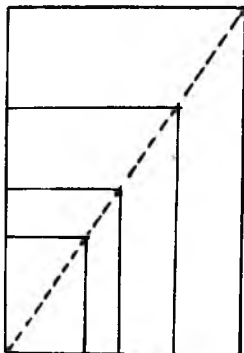
GYÁRUNK NORMÁL FESTÉKEIVEL NYOMTA
KÖZLEKEDÉSI NYOMDA K.F.T. BUDAPEST

Szabványos papirosalakok

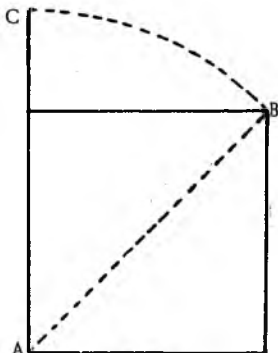
A túlságosan sokféle papirosalakok használata az iratkezelést nehézkessé s így az irodai ügykezelést bonyolulttá, lassúbbá tette. A különböző nagyságú, úgynevezett kvart (4°) levélpapírosok, valamint a 2-es alakú bizonyítványok, továbbá a 0-ás alakú kérvények mind-mind különböző iratgyűjtőt igényeltek. Az ilyen különböző alakú iratok, például egy előadóívből, rendszerint alul vagy oldalt kilógtak, könnyen piszkolódtak, sőt elrongyolódtak.

A régi papirosalakok nagy száma, továbbá egy-egy alakból többféle minőség megnehezítette a raktár kezelését és azonkívül igen nagy tőkét kötött le, mert rendszerint sokfajta papírost kellett raktáron tartani. A régi papíralakok vagy 16-féle formátumban, 60-féle minőségben, ugyanennyi súlyban és legalább 30-féle színben váltakoztak.

A régi alakú papírosnál igen hosszadalmas volt a rizmasúly átszámítása négyzetmétersúlyra, vagy fordítva. Ezek a körülmények indokolták, hogy a papirosalakokat szabványosítsák és a fentemlített hátrányokat kiküszöböljék.

1. ábra

2. ábra

A papirosalakok egységesítésénél az alapgondolat a racionalizálás volt. Az új papirosalaknak (világformátum) Oswald szerint olyanak kell lennie, hogy arányai a felezés után is megmaradjanak (l. 1. ábra). A szabványpapírosméret úgy adódott, hogy egy négy-

zetnek a diagonális (l. 2. ábra A-B) vonalát körző segítségével fölvetítették a négyzet merőleges vonalának a folytatására (A-C vonal). Az így nyert téglányalakból a négyzet alapja adja a papíros szélességét, a diagonális vetítése adja a magasságot.

Az 1926 február 15. óta Németországban érvényben levő szabványpapírosnak 4-féle sorozata van. A 4-féle szabványos papírosalak az állandó felezés után 46-féle nagyságot eredményez. A legtöbbet használt A) sorozat mellett mint kiegészítő sorozat használatos a B) és különleges szükség esetén a D) sorozat. (A D/0, vagyis négyszeres ív nagysága 771×1090 mm, a D/2, tehát e sorozat ívnagysága 385×545 mm. Ez a sorozat is, mint a C), csak 8-szori felezésig van nyilvántartva.) A C) sorozatot csakis borítékokhoz szabad felhasználni.

Legutóbb a 80.000/1941. lp. M. sz. rendelet foglalkozott a papíros felhasználásának újabb szabályozásával. Eszerint a papírost feldolgozó iparos (tehát a nyomdász) ama papírosokat, melyek 1942 március 31-ig birtokába jutnak, 1942 december 31-ig feldolgozhatja. A papírost feldolgozó iparos 1942 szeptember 30-án meglévő készletét 1942 október 7-ig volt köteles bejelenteni.

Az Anyaggazdálkodási Szakbizottság 854.900/1942. sz. a. kiadott rendeletében az időszaki lapokhoz eddig használatos papírosok gyártását és felhasználását 1943 december 31-ig engedélyezte.

A szabványos papíralakok a következők:

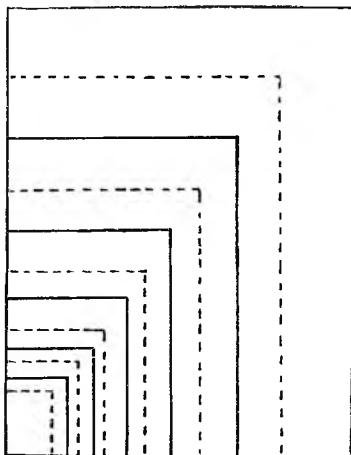
Osz- tály	Alakzat	A)		B)		C)	
		alapsorozat	jelzés mm	alapsorozat	jelzés mm	alapsorozat	jelzés mm
0	Négyszeres ív	A/0	841×1189	B/0	1000×1414	C/0	917×1297
1	Dupla ív . . .	A/1	594×841	B/1	707×1000	C/1	648×917
2	Egész ív . . .	A/2	420×594	B/2	500×707	C/2	458×648
3	Félív	A/3	297×420	B/3	353×500	C/3	324×458
4	Negyedív . . .	A/4	210×297	B/4	250×353	C/4	229×324
5	Lap (8-ad ív) .	A/5	148×210	B/5	176×250	C/5	162×229
6	Fél lap	A/6	105×148	B/6	125×176	C/6	114×162
7	Negyed lap . .	A/7	74×105	B/7	88×125	C/7	81×114
8	Nyolcad lap .	A/8	52×74	B/8	62×88	C/8	57×81
9	—	A/9	37×52	B/9	44×62		
10	—	A/10	26×37	B/10	31×44		
11	—	A/11	18×26	B/11	22×31		
12	—	A/12	13×18	B/12	15×22		
13	—	A/13	9×13	B/13	11×15		

Az egyes sorozatok felezéseinél a hiányzó milliméterek a papíros felvágásánál az elvágásra vannak elszámolva.

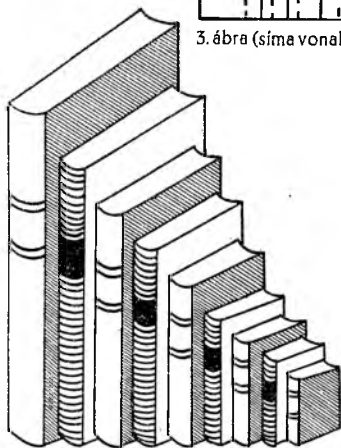
A MOSz-alakok méretei a késznyomtatványok nagyságát jelölik meg, vagyis egy könyvnek vagy nyomtatványnak a körülvágás után

kell a táblázat szerinti méreteken megmaradnia, ezért a gyártásnál egyes papírokból egy úgynevezett nyers ív alakot is gyártanak, amely ív az A) sorozat dupla ívének (594×841 mm) mérete helyett 61×86 cm méretben készül. E papíralakra készült nyomtatványkörülvágás után eléri a kívánt szabványméretet.

Az A) alapsorozatnak egyes, a felezés útján nyert méreteinél igen nagy az ug-

3. ábra (sima vonal A), pontozott B) nagyság)

4. ábra (fehér gerincű A), srafirozott B) nagys.)

rastávolság (lásd az 1. ábrát), ezért a B) sorozat úgy van megszerkesztve, hogy az mértani pontossággal a felezés által nyert két A) nagyság közé esik (lásd a 3. ábrát). Így azután a könyvalakok a 4. ábra szerint alakulnak és így az egyes könyvalakok meghatározására bősegebb választék áll rendelkezésre.

Szoros összefüggésben van a szabványosított alakkal a

szabványosított papírossúly is. A MOSz-alakú papíros rendelésénél a papíros négyzetmétergrammsúlyát adjuk meg, nem pedig mint ezelőtt, az 1000 ív kilósúlyát. Például: ha régi alakú papírost rendeltünk, akkor 1000 ív 63/95-ös 60 kg-os papírost kértünk. Míg most a MOSz-alakú papíros vételénél kérünk egy A/1 (594×841) méretű papírost 110 gr-ban. Erről tudjuk, hogy az A/0 ívben 110 kg (vagyis 1000 ív 841×1189 mm-ben 110 kg), A/1 méretben 1000 ív 55 kg.

A szabványosítás alkalmával ugyanis úgy keresték ki a papíros területét (841×1189), hogy annak négyzetcentiméter területe 10.000 legyen (pontosan 9999,49 cm²). Így tehát a gyártásnál megállapított négyzetmétergrammsúly megmarad a kereskedelemben használatos alakú papírosnál, ami a gyakorlatban azt eredményezi, hogy a MOSz-papíros annyi kiló 1000 ívben, amennyi egy négyzetméternek a gramm-súlya a gyártásnál.

A szabványosított papírosalakok bevezetésénél kedvező körülmény, hogy az A/4 jelzésű papíros mérete 210×297 mm, szélességben pontosan megegyezik a régi alakú 0-ás félív szélességével, a magassága pedig majdnem egyezik a 8-as kvart magasságával.

Ennélfogva az A/4 alakú nyomtatványok úgy a közhivatalokban, mint a kereskedelmi levelezéseknél használatos irattárakban könnyen elhelyezhetők, aminek igen sok előnye van.

A különböző nyomtatványokhoz a szabványosítás bizonyos alakú papírosnagyságokat írt elő. Így például a csekk A/6-os, a könyv A/3, 4, 5, 6 osztály, a körlevél A/4, 5, a levelezőlap A/6, az ujság A/1, 2, 3, 4, 5, a zsebkönyv A/5, 6, 7 osztályú papírosalakból készítendő.

A szabványosítás kiterjed a borítékra is, ezek C) méretű papírosalakokból gyártandók. A legjobban használatosak: a C/6 (114×162 mm), ebbe a borítékba az A/4 alakú papíros kétszer hajtogatva, vagy az A/6 papírosnagyság hajtás nélkül fér el. A C/5 (162×229 mm) alakú borítékba az A/4 papíros egyszer keresztbe hajtogatva, vagy az A/5 nagyság hajtás nélkül fér el. A ½ C/4 (114×324 mm) borítékba pedig az A/4 lap egyszer hosszában hajtogatva fér el. Ez az úgynevezett aktaboríték.

A főntebb említett 80.000/1941. lp. M. sz. rendelet végrehajtásaként megjelent a Papírosgyártóipari és Papírosfeldolgozóipari Anyaggazdálkodás Szakbizottságának 10.000. PP. számú határozata. E határozat értelmében újabban 19 fajta írópapírost, 15 fajta nyomó-papírost, 7 fajta csomagolópapírost, 33 fajta különleges (pergamen, kalapcsomagoló, szivarka, krepp, selyem stb.) papírost és 13 fajta kartont gyártanak.

Papírmennyiségkiszámítási táblázat

Ha a nyomandó példányszám	Kell hozzá (ív), ha egy ív kiad															
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
	példányt															
50	25	17	13	10	9	8	7	6	5	5	5	4	4	4	4	
100	50	34	25	20	17	15	13	12	10	10	9	8	8	7	7	
150	75	50	38	30	25	22	19	17	15	14	13	12	11	10	10	
200	100	67	50	40	34	29	25	23	20	19	17	16	15	14	13	
250	125	84	63	50	42	36	32	28	25	23	21	20	18	17	16	
300	150	100	75	60	50	43	38	34	30	28	25	24	22	20	19	
350	175	117	88	70	59	50	44	39	35	32	30	27	25	24	22	
400	200	134	100	80	65	58	50	45	40	37	34	31	29	27	25	
450	225	150	113	90	75	65	57	50	45	42	38	35	33	30	29	
500	250	167	125	100	84	72	63	56	50	46	42	39	36	34	32	
550	275	184	138	110	92	79	69	62	55	50	46	43	40	37	35	
600	300	200	150	120	100	86	75	67	60	55	50	47	43	40	38	
650	325	217	163	130	109	93	82	73	65	60	55	50	47	44	41	
700	350	234	175	140	117	100	88	78	70	64	59	54	50	47	44	
750	375	250	188	150	125	108	94	84	75	69	63	58	54	50	47	
800	400	267	200	160	134	115	100	89	80	73	67	62	58	54	50	
850	425	284	213	170	142	122	106	95	85	78	71	66	61	57	54	
900	450	300	225	180	150	129	113	100	90	82	75	70	65	60	57	
950	475	317	238	190	159	136	119	106	95	87	80	74	68	64	60	
1000	500	334	250	200	167	143	125	112	100	91	84	77	72	67	63	
1100	550	367	275	220	184	158	138	123	110	100	92	80	79	74	69	
1150	575	384	288	230	192	165	144	128	115	105	96	89	83	77	72	
1200	600	400	300	240	200	172	150	134	120	110	100	93	86	80	75	
1250	625	417	313	250	209	179	157	139	125	114	105	97	90	84	79	
1300	650	434	325	260	217	186	163	145	130	119	109	100	93	87	82	
1400	700	467	350	280	234	200	175	156	140	128	117	108	100	94	88	
1500	750	500	375	300	250	215	188	167	150	137	125	116	108	100	94	
1600	800	534	400	320	267	220	200	178	160	146	134	124	115	107	100	
1700	850	567	425	340	284	243	213	189	170	155	142	131	122	114	107	
1750	875	584	438	350	292	256	219	195	175	160	146	135	125	117	110	
1800	900	600	450	360	300	258	225	200	180	164	150	139	129	120	113	
1900	950	634	475	380	317	272	238	212	190	173	159	147	136	127	119	
2000	1000	667	500	400	334	286	250	223	200	182	167	154	143	134	125	
2500	1250	834	625	500	417	358	313	278	250	228	209	193	179	167	157	
3000	1500	1000	750	600	500	429	375	334	300	273	250	231	215	200	188	
4000	2000	1334	1000	800	667	572	500	445	400	364	334	308	286	267	250	
5000	2500	1667	1250	1000	834	715	625	556	500	455	417	385	358	334	313	

Jegyzet. Ahol $\frac{1}{4}$ vagy $\frac{1}{2}$ ívek fordulnak elő, azok mindenütt fölfelé egész ívre vannak kikerekítve. — Ha pl a 750 nyolcadívhez szükséges papírmennyiséget akarjuk kiszámítani, akkor csak a 750-es példányszámot és a 8. rovatot kell megnéznünk.

Színkeverések

Alapszínek: Vörös, sárga, kék. **Másodrendű színek** (az előbeniek keveréséből): Narancs, zöld, ibolya. (Vörös és sárga = narancs; sárga és kék = zöld; kék és vörös = ibolya.)

Vörösesibolya . . . 5 V 3 K
 Ibolyavörös 5 V 2 K
 Ibolyaszínvörös . . 5 V 1 K

VÖRÖS 5 V —

Narancsszínvörös . 5 V 1 S
 Narancsvörös . . . 5 V 2 S
 Vörösnarancs . . . 5 V 3 S
 Vörösesnarancs . . 5 V 4 S

NARANCS . . . 5 V 5 S

Sárgásnarancs . . . 4 V 5 S
 Sárgenarancs . . . 3 V 5 S
 Narancssárga . . . 2 V 5 S
 Narancsszínsárga . 1 V 5 S

SÁRGA — 5 S

Zöldessárga 5 S 1 K
 Zöldsárga 5 S 2 K
 Sárgazöld 5 S 3 K
 Sárgészöld 5 S 4 K

ZÖLD 5 S 5 K

Kékeszöld 4 S 5 K
 Kékszöld 3 S 5 K
 Zöldkék 2 S 5 K
 Zöldeskék 1 S 5 K

KÉK — 5 K

Ibolyaszínkék . . . 1 V 5 K
 Ibolyakék 2 V 5 K
 Kékibolya 3 V 5 K
 Kékesibolya 4 V 5 K

IBOLYA 5 V 5 K

Vörösesibolya . . . 5 V 4 K

V = vörös; S = sárga; K = kék. A keverés aránya a felsoroltakból látható. A szemben levő színek egymással harmonizálnak.

Az alap- és a másodrendű színek keveréséből újabb színváltozatokat nyerünk. A vörös és a zöld színek keveréséből vörösbarna, olívzöld és ezek törtszíneit;

a sárga és az ibolya színek keveréséből sárgásbarna, kékesbarna és ezek törtszíneit; a kék és a narancs színek keveréséből szürke, szürkésbarna és ezek törtszíneit.

Két másodrendű szín keveréséből ugyancsak újabb színváltozatokat nyerünk. A narancs és a zöld színek keveréséből világosbarna, olívzöld és ezek törtszíneit;

az ibolya és a zöld színek keveréséből zöldesszürke, ibolyaszürke és ezek törtszíneit;

a narancs és az ibolya színek keveréséből barna, sárgásbarna és ezek törtszíneit.

A kilövések

Idei Évkönyvünkben ismét bemutatjuk a gyakrabban előforduló kilövési módok néhány példáját. Nem fűzünk hozzá sok magyarázatot, annyit azonban szükségesnek tartunk megjegyezni, hogy ha az oldalszámok jól vannak felrakva, egyszerű a kilövés ellenőrzése: oldalszámok — régi tipográfus-szabály szerint — soha nem kerülhetnek a kötésbe. Akár ólomban, akár nyomtatásban olvassuk a szöveget, a páratlan szám a sor végén, a páros szám a sor elején kell hogy álljon; az utolsó oldal mindig az első oldal mellé kell hogy kerüljön és az egymás mellé kerülő oldalszámok összege mindig eggyel többet tesz ki, mint az ívrét, például negyedrétnél (8 oldal) 9-et, nyolcadrétnél (16 oldal) 17-et stb.

A kilövési módok sokaságából bemutatjuk a gyakrabban előfordulókat.

Ívrét (folió). Lapjainak száma 2, oldalaié 4.

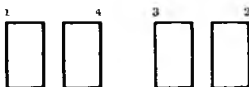
Egy formában

Két formában

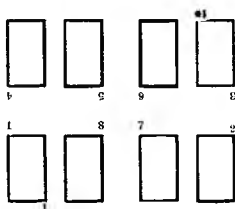
Első

Második

Negyedrét (kvart). Lapjainak száma 4, oldalaié 8.

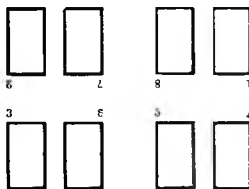
Egy formában

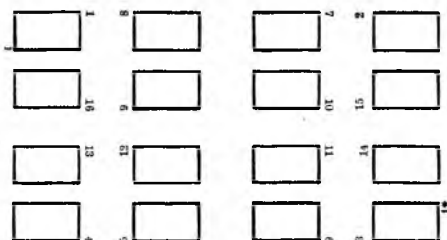
Két formában

Első

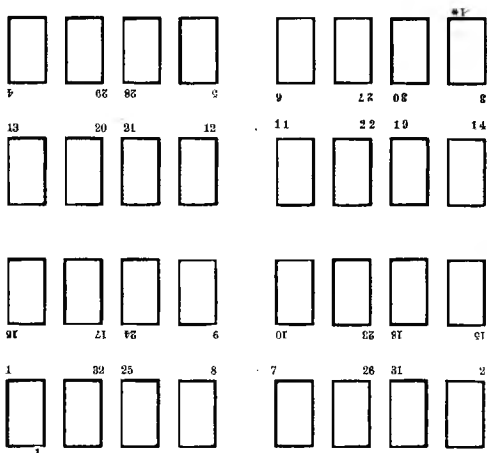
Második

Nyolcadrét (oktáv). Lapjainak száma 8, oldalaié 16.

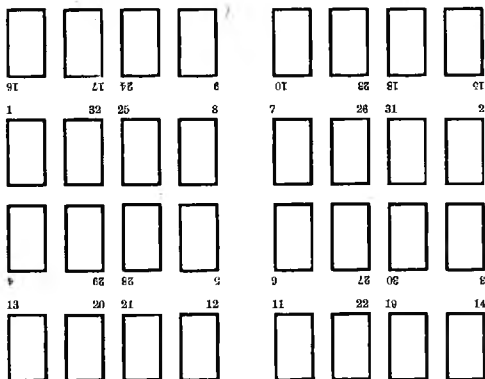

Tizenhatodrét géphajtásra. Lapjainak száma 16, oldalaié 32.

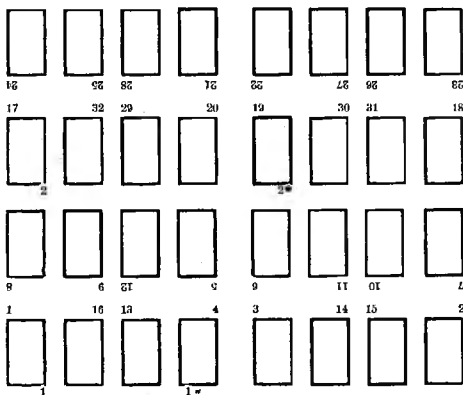
A fenti 32 oldalas géphajtás a legtöbb üzemben levő hajtógéphez van alkalmazva. Vannak azonban régi gyártmányú gépek, melyeknél a kilövés eltér, tehát előzőleg feltétlenül lép-jünk érintkezésbe a könyvkötővel, illetve hajtogatassunk meg egy tiszta ívet a gépen és számozzuk meg.

32 oldal kézi hajtásra.

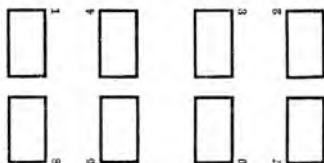

A rendes 32 oldalas ívek hajtásánál mindig érdeklődjünk, hogy kézi- vagy géphajtásra lesz-e, mert kézi hajtásnál a kilövés annyiban tér el, hogy az 1. oldal nem alul, hanem középen kezdődik.

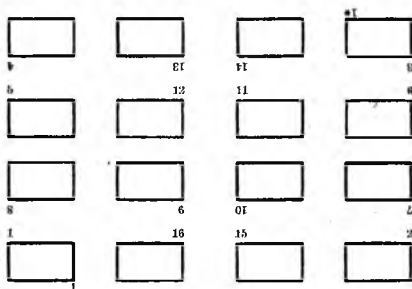
Harmincketted két nyolcadrét ívben.

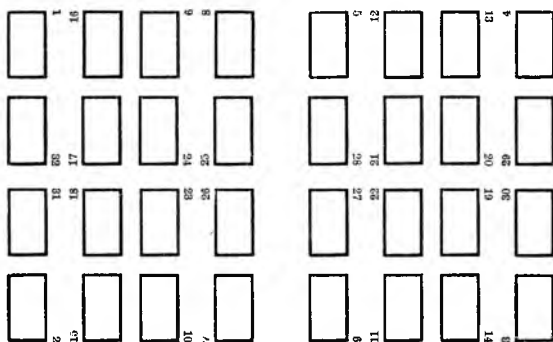
Haránt negyedret. Lapjainak száma 4, oldalaié 8.

Haránt nyolcadret. Lapjainak száma 8, oldalaié 16.

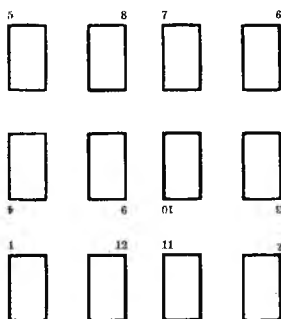

Haránt 32 oldal.

Az eddigi kilövések 1, 2, 3 és 4 hajtásos ívek. Ennél több hajtás (5 hajtás, 64 oldal) nem szokott előfordulni.

Van azonkívül olyan munka is, melyet csak 12 oldalon lőhetünk ki. Ilyenkor a következő módot alkalmazzuk:

Az iv egészben marad, a negyedívet nem vágjuk le, hanem úgy hajtogatjuk, hogy a 2. és 11. oldal a 3. és 10. oldalra essék.

Ha az itt közlötteken kívül valamely kilövési móddal nem volnánk tisztában, legkönnyebben úgy tudhatjuk meg, ha az ívet összehajtva, az oldalakat megszámozzuk és azután az egész ívet kiterítve, eszerint helyezzük el az oldalakat.

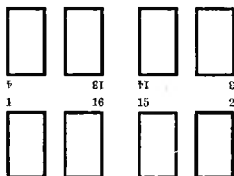
Ezen a helyen felhívjuk a gépmesterek figyelmét, hogy a hajtogatógépgyárosok újabban mindenféle formájú és oldalszámú ívek hajtogatására alkalmas gépeket, sőt itt-ott a nyomtatógéppel összekapcsolható hajtogatógépeket is konstruálnak, amelyeknél a kilövés lényegesen eltér a megszokott formuláktól. A gépgyárosok azonban az efajta konstrukciókhoz rendszeren kilövési sémákat is mellékelnek s adandó alkalommal, a rendestől eltérő oldalszámú íveknél, szigorúan ehhez kell hogy tartsuk magunkat.

Ezen kilövési módozatok akkor állanak fenn, ha egyes ívekkel a mű be van fejezve, vagy többíves munkánál a könyvkötő az íveket összehordja, egymás fölibe teszi.

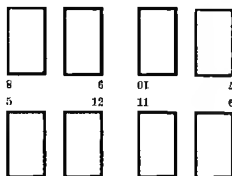
Az ívek egymásbadugásánál az ívrét oldalmenységének első fele — a kívül eső rész — rendszeren lesz kilőve, a belső oldalak azonban más sorrendbe kerülnek.

Két 8 oldalas ív egymásba dugva:

I. forma

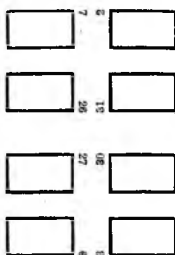
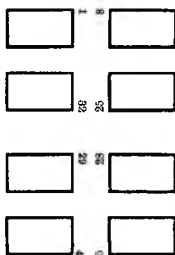

II. forma

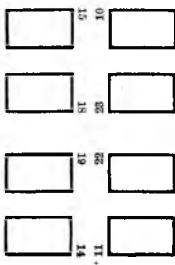
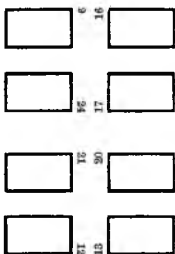

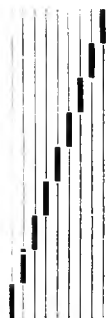
Két 16 oldalas ív egymásba dugva:

I. forma

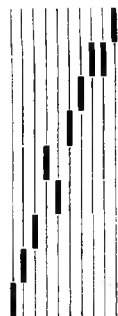

II. forma

Helyes
összehordás.

Helytelen.
A 2. ív duplán
van, az 5. és 6.
ív fel van
cserélve.

Egymásba dugandó, nem egyforma oldalszámú ívek nyomásánál mindig a vékonyabb ívbe dugandó a vastagabb. Pl 12 oldalnál 4-be a 8; 20 oldalnál 4-be a 16; 28 oldalnál 4-be a 8 és középre a 16, mikor is a külső ív a közédugott ív oldalmenységének megfelelő osztott oldalszámokat, a középen elhelyezett ív pedig folytatólagos számokat fog feltüntetni.

Keletl nyelvek. Minden oly nyelvnél, amelyet jobbról balra olvasunk, úgy kell kilőni, hogy a páros számú oldalak a páratlan számúak helyére essenek. Itt említjük meg, hogy a többíves munkák összehordása után, akár összehordógéppel, akár kézzel történik is az, igen fontos munka van hátra, ez az ellenőrzés (kollacionálás), midőn az ívek sorrendben következéséről meg kell az ezzel foglalkozónak győződnie. Bár a gyakorlott könyvkötő az egyik sarkát a könyvnek megfogva, könnyen ellenőrzi, mégis segítségére lehet, sőt nagy időmegtakarítással jár, ha a gépmester a formazárásnál az első és utolsó oldal közötti kötésközbe (Bundsteg) egy 6 vagy 12 pont széles vonalat, avagy díszít helyez. Ügyelni kell arra, hogy a kötésköznek (Bundsteg) pontosan a közepébe kerüljön az alkalmazandó lénia. Felülről lefelé való számítása pedig a következőképpen történik: a fejköz (Kopfsteg) nyúljon ki a kötésköz (Bundsteg) fölé, melytől, ha egycicerós darabokat veszünk, annyi ciceróval lejjebb teendő, amennyi az ívszám, kétcicerós darabnál annyszor két ciceró, amennyi az ívszám. Például az 1. ívnél egycicerós darabnál a lénia egészen feltolandó, az 5. ívnél a fejköztől 5 ciceró ürpótlót teszünk először, utána a léniaát, a 10. ívnél 10 cicerót s így tovább. Kétcicerós daraboknál az első ívnél felül semmit, a 6. ívnél 12 cicerót, a 20. ívnél 40 cicerót s így tovább.

Ha a mű helyesen van összehordva, az ívek hátán az itt feltüntetett lépcsőzetes ábrát fogjuk látni. Egy pillantás és látni fogjuk a kollacionálás helyességét. Ha azonban ettől eltérő képet látunk, úgy rögtön kiemeljük a rossz ívet és helyes ívvel pótoljuk.

Az alkalmazottak kereseti, külön-, hadfelszerelési és rokkantellátási adója

A 4320/1937. M. E. sz. rendelet intézkedései értelmében a következőképpen alakul az ipari munkásoknak a heti kereseti, külön-, hadfelszerelési és rokkantellátási adója:

Heti kereset után fizetendő				Kereseti adó	Különadó	Rokkant- ellátási adó	Hadfel- szerelési adó	Együtt
20	P-től	25	P-ig	—,10	—	—,04	—,01	—,15
25	"	30	"	—,15	—	—,04	—,02	—,21
30	"	35	"	—,20	—,20	—,04	—,04	—,48
35	"	40	"	—,25	—,25	—,04	—,05	—,59
40	"	45	"	—,30	—,30	—,04	—,06	—,70
45	"	50	"	—,40	—,40	—,04	—,08	—,92
50	"	55	"	—,50	—,50	—,04	—,10	1.14
55	"	60	"	—,60	—,60	—,04	—,12	1.36
60	"	65	"	—,70	—,70	—,04	—,14	1.58
65	"	70	"	—,80	—,80	—,04	—,16	1.80
70	"	75	"	—,90	—,90	—,04	—,18	2.02
75	"	80	"	1.—	1.50	—,04	—,25	2.79
80	"	85	"	1.10	1.65	—,04	—,28	3.07
85	"	90	"	1.20	1.80	—,04	—,30	3.34
90	"	95	"	1.30	2.—	—,04	—,33	3.67
95	"	100	"	1.45	2.20	—,04	—,37	4.06
100	"	105	"	1.60	2.40	—,04	—,40	4.44
105	"	110	"	1.75	2.70	—,04	—,45	4.94
110	"	115	"	1.90	3.—	—,04	—,49	5.43
115	"	120	"	2.05	3.30	—,10	—,54	5.99
120	"	125	"	2.20	3.50	—,10	—,58	6.38
125	"	130	"	2.35	4.80	—,10	—,72	7.97
130	"	135	"	2.50	5.20	—,10	—,78	8.58
135	"	140	"	2.65	5.50	—,10	—,82	9.07
140	"	145	"	2.80	5.80	—,10	—,87	9.57
145	"	150	"	3.—	6.10	—,10	—,92	10.12
150	"	160	"	3.25	8.—	—,20	1.14	12.59
160	"	170	"	3.50	9.—	—,20	1.27	13.97

Jövedelemadó

Jövedelemadót tartozik fizetni minden magyar állampolgár összes jövedelme után, ha a magyar állam területén lakik, vagy itt rendszeres lakása van.

Az adókötelesnek a saját jövedelméhez a vele közös háztartásban élő felesége és gyermekei, valamint a háztartásához tartozó többi rokonok jövedelmét is hozzá kell számítani. Kivétel, ha ezek keresete fejenként évi 600 P-nél nem több, vagy ha a háztartás feje bizonyítja, hogy a családtagok jövedelme nem kerül az ő rendelkezése alá.

Mentesek a jövedelemadó alól azok, akiknek évi összes jövedelme az 1000 P-t nem haladja meg. Magánszolgálatban alkalmazottaknál, ide értve a munkásokat is, nem esnek jövedelemadó alá azok, akiknek évi jövedelme a 3.600 P-t nem haladja meg.

Az éjjel dolgozók adóalapja a 38.261/1931. VII. P. M. számú rendelet alapján 10%-kal csökkentendő.

A jövedelemadó alapja az adóévet megelőző naptári évben elért adóköteles tiszta jövedelem. Az ajándékozásból, örökségből vagy életbiztosítási tőkéből származó rendkívüli bevétel nem tekinthető adóköteles jövedelemnek, csak hozadékaiban kerül adó alá. Ugyanez áll a sorsjegy- vagy egyéb sorsolási nyereményekre is.

Adótételek alkalmazási módja: Akinek a háztartásához csak két olyan családtag tartozik, akiknek jövedelmét a családfő jövedelméhez kell számítani, az alant felsorolt adótételeket 50%-kal, egy ilyen családtag esetében 100%-kal, ha az adózó háztartásához egy ilyen családtag sem tartozik, 150%-kal magasabban, annál az adózónál pedig, akinek háztartásához ilyen családtag nem tartozik, 30 éves elmúlt és házasságot nem kötött, 250%-kal magasabb összegben vetik ki az adót.

Adókedvezmény kettőnél több gyermekkel bíró családok javára: Akinek tiszta jövedelme az évi 12.000 pengőt nem haladja túl, annak az első és második gyermek után 200–200 pengőt, a harmadik és negyedik gyermek után 300–300 pengőt, minden további gyermek után 500 pengőt kell levonni az adóalapjából és ez alapon kell a megfelelő adótételt alkalmazni.

Amennyiben az adózó fél jövedelemadó-vallomást ad, az egész-évi keresetét (a kereseti adóbevallás alapján) kell bevallania, azonban az e célra szolgáló rovatban levonhatók az összegről szóló nyugták melléklésével az OTI, az egyleti tagdíjakból a 21.327/1937. VIII/a. P. M. sz. rendelet alapján 3.90 pengő, esetleges közlekedési kiadások és az előzőévi adók összege. Ugyanott felsorolandók az adózóval egy földél alatt élő, önálló keresettel nem bíró családtagok, adómérséklés céljából.

A túloldali táblázatban felsorolt adótételekhez körülbelül 100% pótlék adandó hozzá (rendkívüli pótlék, nép- és családvédelmi pótlék, hadfelszerelési adó és rokkantadó).

Amikor e sorokat írjuk, a törvényhozás előtt tárgyalás alatt van az egyszeri hadkötelezettségi adóról és a rendkívüli hadiadóról szóló törvényjavaslat, mely részben a jövedelemadó pótlékolásából fog állani, úgyhogy az említett pótlék egyeseknél a javaslat törvényre emelkedése után változni fog.

A jövedelemadó kivetéséhez való jog elévül annak a naptári évnek az utolsó napjától számított 5 év alatt, amelyben az adózó adóbevallását szabályszerű időben beadta. Az adóbevallás elmulasztása, valamint adócsalás vagy jövedéki kihágás elkövetése esetében az adó kivetéséhez való jog annak a naptári évnek utolsó napját követő tíz év alatt évül el, amelyben az adózó az adóbevallás benyújtására köteles lett volna, illetőleg amelyben a kincstár megrövidítését eredményező adóbevallását beadta. (1940:XXII. t.-c. 43. §.)

Ismételjük, a munkások és magánalkalmazottak keresete évi 3.600 P-ig jövedelemadómentes.

Jövedelemadó-táblázat

Adóalap (kereset)			Adótétel pengő			Adóalap (kereset)			Adótétel pengő		
3.600 P-től	3.700 P-ig	80.—				7.600 P-től	7.800 P-ig	254.—			
3.700	3.800	85.—				7.800	8.000	265.—			
3.800	3.900	90.—				8.000	8.200	276.—			
3.900	4.000	95.—				8.200	8.400	287.—			
4.000	4.200	100.—				8.400	8.600	298.—			
4.200	4.400	106.—				8.600	8.800	309.—			
4.400	4.600	112.—				8.800	9.000	320.—			
4.600	4.800	118.—				9.000	9.200	332.—			
4.800	5.000	125.—				9.200	9.400	344.—			
5.000	5.200	132.—				9.400	9.600	356.—			
5.200	5.400	140.—				9.600	9.800	368.—			
5.400	5.600	148.—				9.800	10.000	380.—			
5.600	5.800	156.—				10.000	10.200	392.—			
5.800	6.000	164.—				10.200	10.400	404.—			
6.000	6.200	172.—				10.400	10.600	416.—			
6.200	6.400	180.—				10.600	10.800	428.—			
6.400	6.600	190.—				10.800	11.000	440.—			
6.600	6.800	200.—				11.000	11.200	460.—			
6.800	7.000	210.—				11.200	11.400	480.—			
7.000	7.200	221.—				11.400	11.600	500.—			
7.200	7.400	232.—				11.600	11.800	520.—			
7.400	7.600	243.—				11.800	12.000	540.—			

LÁNCZI LÁSZLÓ

OKLEVELES GÉPÉSZMÉRNÖK

GRAFIKAI SZAKÜZLETE ÉS GÉPJAVÍTÓ MŰHELYE

BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 60.

TELEFON: 122-367.

RAKTÁRON:

VALAMENNYI NYOMDA- ÉS ROKONIPARI,
KÖNYVKÖTÉSZETI, DOBOZGYÁRI ÉS PAPIR-
FELDOLGOZÓ GÉP, ÚJ ÉS HASZNÁLT,
GYÁRILAG ÁTDOLGOZOTT KIVITELBEN.
ALKATRÉSZEK ÉS GRAFIKAI SZAKCIKKEK.

LÁNG L. GÉPGYÁR R. T.

NYOMDAGÉPOSZTÁLYÁNAK VEZÉRKÉPVISELETE

VÁLLAL:

GÉPJAVITÁST, KÖLTÖZTETÉST.
HASZNÁLT GÉPEK ÁTVÉTELÉT,
BECSERÉLÉSÉT, ÁTALAKÍTÁSÁT,
LEGJUTÁNYOSABBAN ESZKÖZLI

Teljes üzemi berendezések.

Mértéktáblázat

Hosszmértékek

Egység 1 méter (m) = 10 deciméter (dm) = 100 centiméter (cm) = 1000 milliméter (mm).

1 öl (6 láb) — — — —	1'896 m	1 angol mérföld (1760	
1 láb (12 hüvelyk) — —	31'6 cm	yard) — — — —	1'6 km
1 rőf — — — — — — — —	78 cm	1 tengeri mérföld (1	
1 hüvelyk — — — — — —	2'6 cm	csomó) — — — —	1'83 km
1 yard — — — — — — —	0'914 m	1 verszt (orosz) — —	1066'8 m
1 kilométer — — — — —	1000 m		

Területmértékek

1 négyzetméter (m ²) = 1 méter széles és 1 méter hosszú terület.	
1 négyzetöl — — — — — — — — — —	3'6 m ²
1 ár — — — — — — — — — —	100 m ²
1 hektár (100 ár) — — — — — — — —	10.000 m ²
1 magyar hold (1200 □-öl) — — — — — — — —	4.320 m ²
1 katasztrális hold (1600 □-öl) — — — — — — — —	5.734 m ²

Köbmértékek

1 köbméter (m ³) = 1 m hosszú, 1 m széles és 1 m magas terület.	
1 köböl — — — — — — — — — — — — — —	6'8 m ³

Ürmértékek

1 hektoliter (hl) — — — — — — — — — —	100 liter
1 köbméter (m ³) = 10 hl — — — — — — — — — —	1000 "
1 akó — — — — — — — — — — — — — —	50'8 "
1 bushel (angol, amerikai) = 8 gallon, kb. — — — —	36 "
1 ícce — — — — — — — — — — — — — —	0'76 "
1 messzely — — — — — — — — — — — — — —	0'38 "

Súlymértékek

1 kilogramm (kg) — 1000 gramm	1 font (32 lat) — 500 gramm
1 métermázsa (q) — 100 kg	1 angol font — 453 "
1 tonna — — — 1000 "	1 lat (régí) — 15'6 "
	1 pud (orosz) — 16'38 kg

Számolómértékek

1 nagyod (Gross) =	1 rizsma (régí) — 480 ív papiros
12 tucat — — — 144 drb	1 újrizsma — 1000 ív papiros

Erőmértékek

1 atmoszféra (légkör) = 1 kg nyomása 1 cm ² területre.	
1 méterkilogramm az az erő, amely 1 kg súlyt 1 m magasra emel.	
1 lóerő (HP) = 75 méterkilogramm.	

Melegségi mértékek

A víz 100° Celsiusnál forr, 0° C-nál fagy, 1° C = 0'8° Réaumur. Fahrenheit (F°) a víz fagypontját 32°-kal, forrpontját 212°-kal jelöli.

A Föld felszíne

A Föld felszíne 509,950.000 km², ennek valamivel több mint egynegyedrésze szárazföld (149,700.000 km² = 29'4%), közel háromnegyedét (360,250.000 km² = 70'6%) tenger borítja.

A szárazföldek

Európa — — —	10,077.000 km ²	Dél-Amerika —	18,342.000 km ²
Ázsia — — —	43,958.000 „	Ausztrália és	
Afrika — — —	29,921.000 „	Oceánia —	8,972.000 „
Észak-Amerika	24,455.000 „	Antarktisz — —	14,300.000 „

A tengerek

	Km ²	Legnagyobb ismert mélység m	Átlagos mélység m
Csendes óceán — — — —	180,000.000	10.793	4.282
Atlanti óceán — — — —	105,250.000	8.526	3.926
Indiai óceán — — — —	75,000.000	7.000	3.963

A Föld méretei (Bessel szerint)

Az Egyenlítő hossza — — — — —	40.070'368 km
A Délkör hossza — — — — —	40.003'423 „
Az egyik térítő hossza — — — — —	36.778 „
A Sarkkör hossza — — — — —	15.996'282 „
Egy párhuzamos fok hossza az Egyenlítőn — —	111'808 „
Egy párhuzamos fok hossza a térítőn — — —	102'128 „
Egy párhuzamos fok hossza a Sarkkörön — —	44'208 „
Egy párhuzamos fok hossza a Sarkon — — —	—
A Földgolyó köbtartalma : 1,082.841,315.400 km ³ .	

A szárazföld legmagasabb hegyei

Európa: Mont-Blanc — — — — —	4.810 m
Ázsia: Csomo-lungma (Mount-Everest) — — — —	8.882 „
Afrika: Kilimandzsaro — — — — —	5.893 „
Észak-Amerika: Mount MacKinley — — — — —	6.240 „
Dél-Amerika: Aconcagua — — — — —	7.035 „
Ausztrália: Mount Victoria — — — — —	5.100 „
Oceánia: Mauna Kea (Hawai) — — — — —	4.210 „

Tartalomjegyzék

	Oldal
Nyomdavárosok jegyzéke - - - - -	3
Naptári rész - - - - -	4
A munkásközvetítés - - - - -	6
Előszó - - - - -	7
Az év története - - - - -	9
Novák László - - - - -	26
A termelés módja és a nyomdászat - - - - -	31
Szakoktatásunk hatvan éve - - - - -	36
Korszerű tanoncoktatás - - - - -	49
Budapesti könyvnyomdák statisztikája - - - - -	55
Betű- és tömöntőstatisztika - - - - -	63
Vidéki könyvnyomdák statisztikája - - - - -	70
Összehasonlító alkalmazotti táblázat 1933—1942 - - - - -	95
Nyomdászörök és egyéb címek - - - - -	96
Egyesületi tájékoztató - - - - -	97
Egyesületünk és a társörök pénztári forgalma 1941-ben - - -	103
Az Anyaegyesület segélyezési táblázata - - - - -	104
Budapesti bérminimumok - - - - -	106
Különórák és pótlékok - - - - -	107
Számolószedők díjazása - - - - -	108
Tanoncok és tanulóléányok díjazása - - - - -	108
Ipartestületi illetékek - - - - -	108
A mélynyomóüzemekre vonatkozó rendelkezések - - - - -	109
Vidéki bérminimumok - - - - -	111
Munkabérszámítások órákban és napokban - - - - -	113
Különórátáblázat - - - - -	115
Társadalombiztosítási tájékoztató - - - - -	117
Gyermekeknevelési pótlékokra jogosultság - - - - -	123
Kéziratkiszámítási táblázat - - - - -	124

Táblázat az n-számításhoz - - - - -	125
Elsődleti tábla - - - - -	126
Átszámítási táblázat milliméterről ciceróra - - - - -	127
Szorzási táblázat - - - - -	128
Szabványos papirosalakok - - - - -	129
Papírmennyiségkiszámítási táblázat - - - - -	133
Szinkeverések - - - - -	134
A kiövések - - - - -	135
Alkalmazottak kereseti, külön-, hadfelszerelési és rokkantellá- tási adója - - - - -	142
Jövedelemadó - - - - -	143
Mértéktáblázat - - - - -	145
A Föld felszíne - - - - -	146

Teljes nyomdaberende-
zést, új és használt gépe-
ket, valamint betűt szállít
raktárról

UNIVERSAL

grafikai szaküzlet rt

Budapest VI. kerület, Aradi utca 17. Telefón: 122-591

KALLINA

G R A F I K A I S Z A K Ü Z L E T

CÉGTULAJDONOS: DR. KALLINA HERBERT

VIII, TAVASZMEZŐ U. 16. TEL.: 131-416

Litográfiai kövek
litográfiai
offsetnyomó
mélynyomó
textilnyomó
rotációsnyomó
cinkográfiai
anyagok raktáron.

KAST ÉS EHINGER FESTÉKGYÁR

KÉPVISELETE ÉS LERAKATA

Gyári védjegy

Első Magyar Cartonlemezgyár Rt

Városi iroda: Budapest VI., Szív-utca 60
Tel. 129-574 (sorozat). Gyártelep: Budafok

Gyártmányai: Géplemezek, duplex- és triplexkartónok, kézi-lemezek (patent- és fa emez), valamint különleges lemezek mindenféle dobozhoz, plakáthoz, menetjegyhez. Presspán-, chromópótló-, levelezőlap-, dossier-, kartoték- és offsetkartónok, fedelek, rajzpapírok, textiladajustáló és különleges csomagolópapírok stb. Termelőképesség évi 20 millió kg

Dunavidéki

Papírgyárak Lerakata és Nagykereskedelmi Rt

**Budapest V, Falk Miksa u. 13
Telefón: 112-340 sorozat**

Allandó nagy raktár
nyomó-, író- és csoma-
golópapírokban, kartó-
nokban, könyvkötészeti
és dobozgyártási papi-
rokban és lemezekben.

**AZ ELSŐ MAGYAR CARTONLEMEZGYÁR RT LERAKATA
ÉS A SZENTENDREI PAPÍRGYÁR RT VEZÉRKÉPVISELETE**

HANGYA IPAR RT

BUDAPEST

NYOMDAFESTÉKGYÁRA

ALBERTFALVA

Gyári telefon: 268-865

Vezérképviselő:
nagyenyedi Egy Géza
Budapest V,
Falk Miksa utca 3
Telefón 312-719

GYÁRT: Mindenfajta
fekete és színes kő- és
könyvnyomdal. offset-,
mélynyomó-, anilin- és
hádognyomófestékeket,
kencét. úgyszintén szá-
ritó- és nyomópasztákat

Nyomdászok találkozóhelye a

MIÉNK

kávéház

Telefonszámok : 131-138, 134-357, 132-837

Budapest VIII. kerület,

József körút 29

Összes bel- és külföldi
lapok. Szolid, kellemes
családi kávéház

BRAUN TESTVÉREK

Budapest VI. kerület,
Izabella utca 70. szám
Telefonszám: 312-782

Elvállalunk minden e-
szakmába vágó összes
stereotípiái és galvano-
plasztikai munkákat!
Vidéki megrendelések
soronkívül, utánvétellel
eszközöltetnek. Gyors
és pontos kiszolgálás!

Tömöntöde! Galvanoplasztika!

IV, FERENC JÓZSEF RAKPART 27

LORILLEUX CH. ÉS TÁRSA
RT

Telefón 269-635, 469-778

Gyár: BUDAFOK
(Budapest mellett)

Alapított 1818-ban

LERAKAT ÉS IRODA: BUDAPEST

DIÓSGYŐRI PAPÍRGYÁR RT

*Gyártunk: merített papírt, bank-
posta- és legfinomabb
levélpapírost, illusztrá-
ciós nyomó-, offset- és
mélynyomópapírt, toll-
könnyű nyomópapírost,
valamint valódi biblia-
nyomópapírost stb., stb.*

KERESKEDELMI IGAZGATÓSÁG:

ELSŐ MAGYAR PAPÍRIPAR RT

Postacím: Budapest 62. Postafiók 171
Távirati cím: Papyrus. Telefón *124-283

TÖMÖNTÖDE *Kulcsár Ferenc*

BUDAPEST V, ALKOTMÁNY UTCA 15. SZÁM
TELEFÓNSZÁM 112-295

ELSŐRANGÚ MINŐSÉG, GYORS ÉS PONTOS KISZOLGÁLÁS

ÖZV. STEINLEINNÉ ÉS FRANK

GRAFIKAI SZAKÜZLET

LITOGRÁFIAI KÖRAKTÁR

VI, GR ZICHY JENŐ U. 6. TELEFON 118-502

BORSOS ISTVÁN

nyomdafestékgyár és hengeröntőüzem

*

Központi iroda:
Budapest VI,
Podmaniczky utca 24
Telefón: 110-417

*

Gyár:
Budapest XIII,
Rákospalotai út 83
Telefón: 293-622

Az összes kő- és könyv-
nyomdai fekete-, speciális
és színes festékeket, vala-
mint mindenféle pasztákat
kitűnő minőségben gyártja.
Hengeröntéseket vállal.

Molnár Gyula

PAPÍRGYÁRAK LERAKATA
BUDAPEST V, ZOLTÁN UTCA 12
TELEFON: *116-723

Mindennemű író-, nyomó-, csomagoló-
és különlegességi papírok állandó nagy
raktára. Nagy választék különleges fe-
délpapirosokban, valamint kartónokban

TÓT LÁSZLÓ

KÖNYVKÖTŐ

BUDAPEST VI, DESSEWFFY U. 43
TELEFÓNSZÁM 125—446

KÖNYVKÖTÉSZETI
TÖMEGMUNKÁRA
BERENDEZKEDVE!

**Betűfémet, selejtezett gépeket, gépönt-
vénytöredéket, régi matricákat, rézléniát
s mindenféle vas- és fémanyagot a leg-
magasabb áron vásárol (zároltanyagot is)**

EZÉGELY DEZSŐ

a Vas- és Fémközpont megbízott bevásárlója

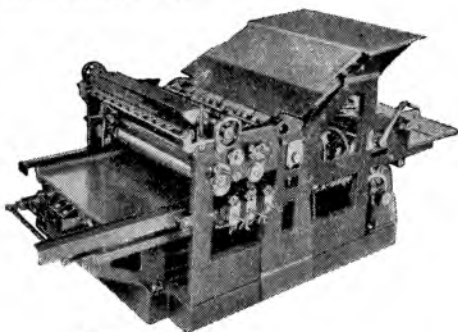
Kispest, Üllői út 157 - Telefon 342-155

Róna József

GÉPÉSZMÉRNÖK GRAFIKAI GÉPMŰHELYE

Budapest XIII, Petneházy utca 39/a

Telefón: 292-689

CiYárt:

EXPRESS és EXPRESS-FRONT

54X76 cm-es gyorsajtót 4 görgőpályával, 3 főlhordóhengerrel és rúgós ívfogókkal. Amerikai sajtót, szedéssorvágógépet, gumihengeres lehúzóajtót, formaszállítókoesit. Kérjen árajánlatot

JAVÍT • ÁTALAKÍT • ÁTSZEREL

nyomdai, szedő-, könyvkötő- és vonalozógépeket

AUTOGÉNHEGESZTÉS

Vasadi és Vértesi

Cégtulajdonos: Vértesi Aladár

LEVÉLBORÍTÉK- ÉS PAPIRNEMÜGYÁR, BUDAPEST
VI, VÖRÖSMARTY U. 50 – TELEFÓN 122-114, 113-086

Készít: kereskedelmi borítékot és díszlevélpapírt,
esküvői meghívókat és névjegykartónokat borítékkal, ablakos borítékokat és igazgatósági levélpapírokat, munkabértáskákat, gyászjelentéseket.

NEUSIEDLER

PAPÍRKERESKEDELMI RT

Telefón: 123-298, 124-781 és 112-857
Sürgőny cím: CHARTA BUDAPEST

Állandó dús raktár hazai, valamint külföldi gyártmányú papirosokban és kartonokban! Gyors és pontos kiszolgálás!

V, AKADÉMIA UTCA 7

»» T Y P O ««

GRAFIKAI IPARI ÉS KERESKEDELMI KFT

BUDAPEST VI, Ó UTCA 4

TELEFÓN: 118-982

*Könyrkötészeti anyagok,
mint vászon, műbőr, előzék-
és borítópapírok, kartónok,
mindenfajta papírlemez,
nyomóanyagok, festékek,
fűződrót, valamint gépi- és
kéziaranyozáshoz való
bronzbetűk és különféle
szerszámok nagy választékban raktárról szállítat-
nak. Modern, szép betűk
és rézléniák a legelsőrendű
ötvözetből és kívülben.*

NEBIOLO

BETŰÖNTŐDE, TURIN

MAGYARORSZÁGI KÉPVISELETE

Rigler József Ede

Papírneműgyár Rt

LEVÉLBORÍTÉKGYÁRTÁS

Minden nagyságú és minőségű levélborítékokból állandóan nagy raktár. A raktárfajtától eltérő nagyságok rendelés esetén sürgősen elkészíttetnek

MÉRÍTETT MEGHÍVÓKÁRTYÁK

és levelek borítékkal. Névjegykártyaürlapokból állandó raktár. Gyászlapok, gyászkártyák, gyászlevelek és borítékok szállíthatók

KÖNYVKÖTÉSNET, VONALOZÓINTÉZET

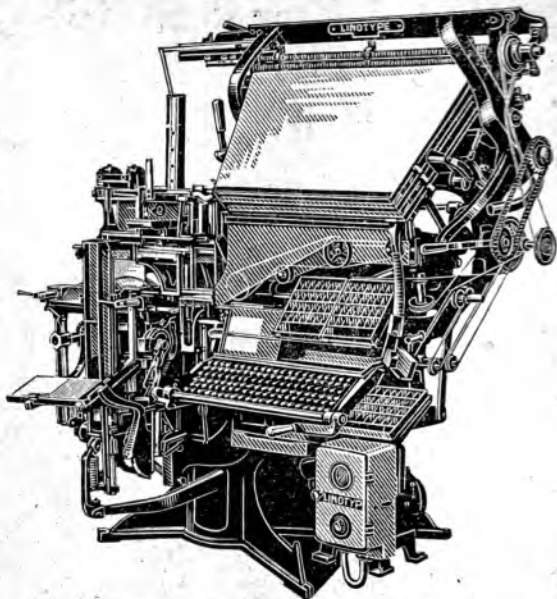
Üzletikönyvet bármilyen rovatozással készít

NYOMDÁNK GÉPSZÁMOZÁST VÁLLAL

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÜNKET

ajánljuk részvények, csekkek stb. előállítására

VI, Rózsa u. 55. Telefón *420-777

LINOTYPE SZEDŐGÉPEK

Komplikált szedési munkálatok sokoldalúságát, mely a nyomdaüzem-
ben alig mérhető ki, képviseli a szélesbített magazinokkal ellátott
4b-III modellű Multimagazin-Linotype-Ideal szedőgép

MECHANIKUS KRÉTA-RELIEF-EGYENGETÉS

Az egyengetési idő megrövidítése, surlódás nélküli továbbnyomás,
a képek árnyalathű visszaadása

Mindenemű Linotype-tartozékok és Linotype-pótrészek raktáron

MOLKENTHIN GUSZTÁV

GUTENBERG-HAUS
GEBR. GEEL képviselője

Budapest II, Szilágyi Dezső tér 4. Telefon 353-914

SCHMIDT TESTVÉREK NYOMDAFESTÉKGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Rákospalota, Pázmány utca 41. szám

GYÁRT:

Elismerten kiváló minőségű rotációs-, könyvnyomdai és nyomdai festékeket, mélynyomó-, offset-, anilín, valamint bádognyomófestékeket

Távírat: Farbenschmidt. Telefonszám: 295-285

BARÁT LÁSZLÓ

GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST V, KOHÁRY UTCA 2-4. SZ.

TELEFÓN: 128 - 235

SZÁLLÍT:

Teljes nyomdai, könyvkötészeti és minden egyéb papírfeldolgozóipari berendezést és kelléket. Kérjen árajánlatot.

LUTZ

Bej. védjegy

**LUTZ EDE
ÉS TÁRSA**

LAKK- és FESTÉKGYÁR RT

TEL.: +297-229 (Sorozat)

XIV, ŐRNAGY UTCA 4. SZ

Könyomdai és könyv-
nyomdai fekete és min-
denféle színes festékek,
rotációs, valamint gumi-
nyomó festékek stb.